

Algemeen ambtsbericht Somalië

Datum Juni 2023

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Afdeling Ambtsberichten (DAF/AB)

Inhoudsopgave

	Colofon	2
	Inhoudsopgave	3
	Inleiding	5
1	Politieke situatie	6
1.1	Deelstaten	6
1.2	Politieke ontwikkelingen	6
1.2.1	Verkiezingen	6
1.2.2	Benoeming minister-president en kabinet	8
1.2.3	Begin ambtstermijn nieuwe president	9
1.2.4	Militair offensief tegen Al-Shabaab	9
1.2.5	Missie van de Afrikaanse Unie	10
1.2.6	Missie van de Verenigde Naties	11
1.3	Droogte en voedselschaarste	12
1.4	Invloedgebieden	12
2	Veiligheidssituatie	14
2.1	Algemene veiligheidssituatie	14
2.1.1	Burgerslachtoffers	14
2.1.2	Luchtaanvallen Verenigde Staten	16
2.1.3	Conflicten tussen clans	16
2.1.4	Criminaliteit	16
2.1.5	Betwiste gebieden	17
2.2	Regionale ontwikkelingen	17
2.2.1	Mogadishu	17
2.2.2	Galmudug	21
2.2.3	Hirshabelle	23
2.2.4	South-West State	26
2.2.5	Jubbaland	30
2.3	Betwiste gebieden	32
2.4	Gedwongen rekrutering	33
2.4.1	Rekrutering van minderjarigen	34
2.5	Al-Shabaab	34
2.5.1	Invloed- en machtsgebieden	35
2.5.2	Gedwongen rekrutering	36
2.5.3	Belastingheffing	40
2.5.4	Vestiging buiten Al-Shabaabgebied	42
2.5.5	Aanvallen binnen en buiten machtsgebied	43
2.6	Clans	44
2.6.1	Conflicten tussen clans	44
2.6.2	Relaties tussen clans en de federale overheid	45
2.6.3	Relaties tussen clans en Al-Shabaab	45
2.7	Bewegingsvrijheid	46
2.7.1	Vliegverbindingen	47
2.7.2	Bootverbinding tussen Mogadishu en Marka	48
3	Identiteit, nationaliteit en documenten	49
3.1	Identificatieplicht en identificerende documenten	49
3.1.1	Identificatieplicht en identificerende documenten	49

3.1.2	Valse en vervalste documenten	49
3.1.3	Afgifte documenten door vertegenwoordiging in Brussel	49
3.2	Nationaliteit	50
4	Mensenrechten	52
4.1	Positie van specifieke groepen.....	52
4.1.1	Bescherming voor burgers	52
4.1.2	Etnische minderheden, beroepsgroepen en clans	53
4.1.3	Religieuze minderheden	54
4.1.4	LHBTIQ+	55
4.1.5	Vrouwen.....	56
4.1.6	(Alleenstaande) minderjarigen	61
4.1.7	Zakenlieden.....	62
4.1.8	Religieuze leiders.....	62
4.1.9	Clanouderen	63
4.1.10	Leden van oppositiepartijen en politieke activisten.....	64
4.1.11	Personen actief in de politiek en overheidsfunctionarissen	64
4.1.12	Militairen van het regeringsleger	65
4.1.13	Leden van het gerechtelijk apparaat	65
4.1.14	Journalisten	65
4.1.15	Mensenrechtenactivisten	67
4.1.16	Medewerkers van humanitaire organisaties.....	67
4.2	Toezicht en rechtsbescherming	68
4.2.1	Rechtssysteem en rechtshandhaving.....	68
4.2.2	Rechtssysteem in gebieden onder controle van Al-Shabaab	69
4.2.3	Doodstraf	70
4.2.4	Lijfstraffen	71
5	Vluchtelingen en ontheemden	73
5.1	Ontheemden	73
5.1.1	Ontheemden nederzettingen	73
5.2	Vluchtelingen in Somalië	74
5.3	Opvang in de regio	75
5.3.1	Kenia	75
5.3.2	Ethiopië.....	75
6	Terugkeer	76
6.1	Terugkeer uit de regio.....	76
6.2	Situatie na terugkeer	76
6.3	Terugkeer naar gebied onder controle van Al-Shabaab.....	77
7	Bijlagen	78
7.1	Geraadpleegde bronnen	78
7.1.1	Rapporten en publicaties	78
7.1.2	Nieuwsbronnen	88
7.1.3	Websites	89
7.2	Gebruikte afkortingen	90
7.3	Kaart Somalië	91

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de vragen en aandachtspunten in de *Terms of Reference* (ToR) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De ToR voor het ambtsbericht is vastgesteld op 13 oktober 2022. Deze ToR is samen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de rijksoverheid.

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Somalië beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielaanvragen van personen die uit Somalië komen, en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Somalische asielzoekers. De nadruk ligt op de situatie in Zuid- en Centraal-Somalië.¹ Waar de ToR expliciet aandacht vragen voor Somaliland en Puntland, wordt op die gebieden ingegaan. De verslagperiode beslaat de periode van december 2021 tot en met juni 2023. Het ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode. Het is geen beleidsstuk en geeft niet de visie van de regering of het beleid jegens een land of regio weer, noch bevat het conclusies ten aanzien van het vreemdelingenbeleid.

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer informatie gebruikt van niet-gouvernementele organisaties (ngo's), vakliteratuur, berichtgeving in de media en relevante overheidsinstanties. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij anders vermeld of in het geval van algemeen onbetwiste feiten. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de bijlagen bij dit ambtsbericht.

Een deel van de gebruikte informatie is ingewonnen tijdens een onderzoeksmissie naar Nairobi in Kenia die plaatsvond in februari 2023. In dit ambtsbericht is gebruikgemaakt van informatie van tijdens deze missie gehouden interviews met relevante en deskundige bronnen ter plaatse. Daarnaast is informatie gebruikt die onder andere verkregen is via de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland voor Somalië en afkomstig is uit gesprekken en correspondentie buiten de dienstreis om. Die informatie is voornamelijk gebruikt ter ondersteuning van en aanvulling op passages die zijn gebaseerd op openbare informatie. De bronnen zijn in het voetnotenapparaat aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datum.

Hoofdstuk 1 behandelt de politieke ontwikkelingen in Somalië tijdens de verslagperiode. Hoofdstuk 2 zet ontwikkelingen in de veiligheidssituatie uiteen. Hoofdstuk 3 gaat in op Somalische documenten en de nationaliteitswetgeving. Hoofdstuk 4 beschrijft naleving en schendingen van de mensenrechten. Hoofdstuk 5 beschrijft de positie van vluchtelingen en ontheemden. Hoofdstuk 6 behandelt de eventuele risico's voor Somalische staatsburgers die (gedwongen) terugkeren naar Somalië.

¹ Onder Zuid- en Centraal-Somalië wordt verstaan: hoofdstad Mogadishu/Benadir en de deelstaten Galmudug, Hirshabelle, South-West State en Jubbaland.

1 Politieke situatie

1.1 Deelstaten

Somalië is een federale staat die bestaat uit zes afzonderlijke deelstaten en de administratieve regio Benadir. De deelstaten beschikken over hun eigen parlement, grondwet en strijdkrachten. Zuid- en Centraal Somalië omvat de regio Benadir en de deelstaten Galmudug, Hirshabelle, South-West State en Jubbaland. De deelstaat Puntland in het noorden kent een grote mate van autonomie binnen de federale staat Somalië. Somaliland riep in 1991 de onafhankelijkheid van Somalië uit, maar wordt internationaal niet als zodanig erkend.²

1.2 Politieke ontwikkelingen

De politieke ontwikkelingen in Somalië stonden tijdens de verslagperiode in het teken van de uitgestelde verkiezingen van 2022, die uitmondde in de verkiezing van Hassan Sheikh Mohamud tot president van het land. Mohamud riep de strijd tegen Al-Shabaab uit tot topprioriteit van zijn presidentschap, wat leidde tot een grootschalig offensief van de federale strijdkrachten tegen de groepering. Dit speelde zich af tegen de achtergrond van de ernstigste droogte in de afgelopen dertig jaar, en de daaruit voortkomende voedselinstabiliteit en ontheemdenstromen.

1.2.1 Verkiezingen

Het vierjarige mandaat van president Mohamed Abdullahi Mohamed (alias *Farmaajo*) liep af in februari 2021. Op dat moment waren echter nog geen nieuwe verkiezingen gehouden. Farmaajo en zijn kabinet bleven in functie, terwijl verschillende politieke en maatschappelijke actoren onderhandelden over een tijdspad naar nieuwe presidents- en parlementsverkiezingen en een nieuw kiesstelsel. De onderhandelingen vonden plaats tegen een achtergrond van geweldsincidenten tussen gewapende voor- en tegenstanders van het verkiezingsuitstel, en aanslagen van de islamistische terreurbeweging Al-Shabaab.³

Vanaf augustus 2021 vonden uiteindelijk nieuwe verkiezingen plaats in drie fasen. Hoewel president Farmaajo in februari 2020 een wet had ondertekend die het kiesstelsel moest veranderen in een zogenaamd *one-person, one-vote*-stelsel,⁴ werden deze verkiezingen net als voorheen gehouden op basis van een indirect getrappt verkiezingsmodel.⁵ Clanouderen verkozen ruim 14.000 afgevaardigden voor kiescolleges, die op hun beurt de 275 leden van het Lagerhuis⁶ en 54 leden van het Hogerhuis⁷ verkozen. Deze parlementsleden kozen vervolgens een president, die op zijn beurt een minister-president aanwees. De zetels in de kiescolleges en parlement werden verdeeld volgens een verdeelsleutel die bekend staat als het '4.5-systeem': de vier grootste clanfamilies (Hawiye, Daarood, Dir en Rahanweyn⁸) bezetten ieder

² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 10, 21 december 2021.

³ Voor achtergronden over de aanloop naar de verkiezingen, raadpleeg: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 7-9, 21 december 2021.

⁴ Hieronder wordt verstaan: rechtstreekse verkiezingen met algemeen kiesrecht.

⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 7-9, 21 december 2021.

⁶ Engelstalige term: *House of the People of Federal Parliament*.

⁷ Engelstalige term: *Senate*.

⁸ De Rahanweyn worden ook wel Digil-Mirifle genoemd.

een gelijk deel van de zetels, de minderheidsclans bezetten samen het resterende halve deel. De meerderheidsclans kregen bijvoorbeeld ieder 61 Lagerhuiszetels, de minderheidsclans bezetten samen 31 zetels.⁹

De verkiezingen verliepen in drie fasen: verkiezingen voor het Hogerhuis, voor het Lagerhuis en uiteindelijk voor een president. De verkiezingen voor het Hogerhuis vonden plaats tussen 1 augustus 2021 en 13 november 2021.¹⁰ Van 1 november 2021 tot 31 maart 2022 volgden de verkiezingen voor het Lagerhuis.¹¹ Nationale en internationale waarnemers wezen tijdens dit proces veelvuldig op het frauduleuze verloop van beide verkiezingsronden. De formele verkiezingsprocedures werden niet nageleefd en kandidaten deden openlijke pogingen om stemmen te kopen. Sommige personen met wetgevende of uitvoerende ervaring werd op politieke gronden de kandidatuur onttrokken. Anderen werden wel verkozen, terwijl zij vooral leken uit te zijn op de onschendbare status van een parlementariër - om zo verantwoordelijkheid voor begane misdrijven te ontlopen. Ook zouden buitenlandse regeringen, waaronder die van Qatar, de Verenigde Arabische Emiraten, Rusland en China, financiële schenkingen aan kandidaten hebben gedaan, in de kennelijke hoop op gunsten na een verkiezingsoverwinning.¹²

Twintig procent van de tijdens deze verkiezingen verkozen Lager- en Hogerhuisleden was vrouw. Hiermee werd de doelstelling niet gehaald die door premier Mohamed Hussein Roble voor de verkiezingen was verwoord, namelijk dat dertig procent van de parlementszetels door vrouwen zou moeten worden ingenomen. Het percentage vrouwelijke parlementsleden daalde zelfs in vergelijking met de bijna vijfentwintig procent vrouwen die bij de verkiezingen van 2016 in het parlement werden gekozen.¹³

Op 15 mei 2022 vonden de presidentsverkiezingen plaats. Er namen 33 kandidaten deel voor het presidentschap, waaronder één vrouw. De 324 parlementsleden die de president kozen, brachten hun stem uit in een zwaarbeveiligde tent op de Aden Adde internationale luchthaven van Mogadishu. De beveiliging was in handen van de *African Union Transition Mission in Somalia* (ATMIS).¹⁴ De parlementsleden kozen in

⁹ United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *Fact sheet on Somalia's 2016 electoral process*, 23 oktober 2016; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 36, 21 december 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2022 – Somalia*, 24 februari 2022; BBC News, *Somalia's elections – where the people don't vote*, 14 april 2022; Deutsche Welle (DW), *Somalia finally holds long-delayed elections*, 13 mei 2022; Reuters, *Factbox: Old faces compete for presidency of turbulent Somalia*, 15 mei 2022; International Crisis Group (ICG), *A welcome chance for a reset in Somalia*, 31 mei 2022.

¹⁰ United Nations - Meeting Coverage and Press Releases, *Despite election to 14 seats in Somalia's Upper House, women's full inclusion crucial for peace, development, briefers tell Security Council*, 17 november 2021.

¹¹ Hiiraan Online, *FEIT Electoral Commission announced list of members of both Houses of the Somali parliament*, 1 april 2022.

¹² Hiiraan Online, *It's time to stand up to the Somali election extortion*, 12 februari 2022; The New York Times, *Somalia elects new president, but terrorists hold true power*, 15 mei 2022; ICG, *A welcome chance for a reset in Somalia*, 31 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 10 december 2021; Vertrouwelijke bron, 17 mei 2022.

¹³ Reuters, *Somali women demand guarantee of 30% of parliament in 2021 elections*, 28 oktober 2020; The New Arab, *Somali PM to reserve nearly one-in-three parliamentary seats for women*, 12 januari 2021; UN - Meeting Coverage and Press Releases, *Realizing women's 30 per cent quota, political participation in Somalia 'a game changer' for sustainable peace, deputy Secretary-general tells Security Council*, 28 september 2021; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 9, 21 december 2021; UN - Meeting Coverage and Press Releases, *Despite election to 14 seats in Somalia's Upper House, women's full inclusion crucial for peace, development, briefers tell Security Council*, 17 november 2021; Hiraan, *FEIT Electoral Commission announced list of members of both Houses of the Somali parliament*, 1 april 2022; UN - Meeting Coverage and Press Releases, *Peaceful transfer of power in Somalia offers long-awaited opportunity to advance urgent national priorities, Special Representative tells Security Council*, 23 mei 2022; Electoral Institute for Sustainable Democracy in Africa (EISA), *Women's participation in politics and electoral processes in Somalia*, pagina 9, 29 augustus 2022; Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), *Gender quotas database – Somalia*, www.idea.int, geraadpleegd op 4 oktober 2022; UN Women-Africa, *Somalia*, africa.unwomen.org, geraadpleegd op 4 oktober 2022.

¹⁴ Hiiraan Online, *ATMIS to take charge of security of presidential elections*, 9 mei 2022; United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2022/665)*, pagina 1, 1 september 2022.

drie stemmingsronden Hassan Sheikh Mohamud tot nieuwe president. De uiteindelijke stemverdeling tussen hem en zittend president Farmaajo was 214 stemmen tegen 110, in een verkiezing die volgens waarnemers eerlijk en transparant verliep. Mohamud was de leider van de politieke partij 'Unie voor Vrede en Ontwikkeling' (*Union for Peace and Development Party*, UPD). Hij had campagne gevoerd op basis van een programma van nationale eenheid en veiligheid, en op de belofte van het opvoeren van de strijd tegen Al-Shabaab. Mohamud had ook tussen 2012 en 2017 als president gediend, voordat hij werd vervangen door Farmaajo.¹⁵

1.2.2 *Benoeming minister-president en kabinet*

Tijdens een inaugurele ceremonie op 23 mei 2022 droeg Farmaajo formeel de presidentiële macht over aan Hassan Sheikh Mohamud, die daarmee de tiende president van de Federale Republiek Somalië werd. Nationale en internationale waarnemers reageerden verheugd op de vreedzame machtsoverdracht, na de moeizaam verlopen en door geweld ontsierde verkiezingsperiode (zie ook paragraaf 2.2).¹⁶

Op 15 juni 2022 benoemde president Mohamud het Lagerhuislid Hamza Abdi Barre tot minister-president. Barre was afkomstig uit Jubbaland en had tijdens de eerste ambtsperiode van Mohamud gediend als secretaris-generaal van de 'Partij voor Vrede en Ontwikkeling' (*Peace and Development Party*, PDP - de voorganger van de UPD).¹⁷ Op 25 juni 2022 keurde het nieuwe parlement de benoeming van Barre goed, waarmee hij de eenentwintigste minister-president van Somalië werd.¹⁸

Op 3 augustus 2022 kondigde Barre de vorming van zijn kabinet aan. Het parlement keurde op 7 augustus 2022 de voorgestelde benoemingen goed. Het nieuwe kabinet had 26 ministersposten.¹⁹ Een van de opvallendste benoemingen was die van Mukhtar Robow tot minister voor Religieuze Zaken. Robow is medeoprichter, voormalig hooggeplaatst lid en woordvoerder van Al-Shabaab. In 2013 verliet hij de groepering, en in 2017 gaf hij zich over aan de Somalische autoriteiten.²⁰

¹⁵ BBC News, *Hassan Sheikh Mohamud: Who is Somalia's new leader?*, 16 mei 2022; De Volkskrant, *Hassan Sheikh Mohamud wint Somalische verkiezingen*, 16 mei 2022; Eastern Africa Standby Force, *Somalia presidential elections transparent but with high security threats*, 16 mei 2022; Al Jazeera, *Hassan Mohamud: The second coming of Somalia's new president*, 18 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 17 mei 2022.

¹⁶ United Kingdom Foreign, Commonwealth & Development Office, *Speech: Conclusion of Somali electoral process provides opportunity to re-focus on issues of urgent national importance*, 23 mei 2022; UN - Meeting Coverage and Press Releases, *Peaceful transfer of power in Somalia offers long-awaited opportunity to advance urgent national priorities, Special Representative tells Security Council*, 23 mei 2022; Associated Press (AP News), *UN envoy urges Somalia's new leaders to tackle urgent issues*, 24 mei 2022; UN Security Council, *S/2022/665*, pagina 15, 1 september 2022.

¹⁷ Al Jazeera, *Somali president nominates Hamza Abdi Barre as prime minister*, 15 juni 2022; France24, *Somali president picks lawmaker Hamza Abdi Barre as prime minister*, 15 juni 2022; Voice of America News (VOA), *New Somali president appoints prime minister*, 15 juni 2022.

¹⁸ African Union Transition Mission in Somalia (ATMIS), *ATMIS congratulates Prime Minister Hamza Abdi Barre on his approval by the federal Parliament*, 25 juni 2022; Hiiraan Online, *Hamza Barre gets confidence vote to become Somalia's 21st prime minister*, 25 juni 2022.

¹⁹ Hiiraan Online, *Somalia's Prime Minister appoints 26-member cabinet*, 2 augustus 2022; Hiiraan Online, *Somali parliament approves new cabinet*, 7 augustus 2022; VOA, *Somali parliament endorses new cabinet amid al-Shabab attacks*, 7 augustus 2022; UN Security Council report, *September 2022 Monthly Forecast, Somalia*, 31 augustus 2022.

²⁰ CNN, *Somalia names former al-Shabaab spokesperson as cabinet minister*, 3 augustus 2022; Al Jazeera, *From al-Shabab to the cabinet: Somalia's move fuels debate*, 5 augustus 2022; BBC News, *Somalia and al-Shabab: The struggle to defeat the militants*, 24 augustus 2022; Counter Extremism Project, *Extremist leaders: Mukhtar Robow*, www.counterextremism.com/extremists/mukhtar-robow, geraadpleegd op 10 oktober 2022.

1.2.3 *Begin ambtstermijn nieuwe president*

President Mohamud erfde een breed scala aan maatschappelijke, economische en veiligheidsproblemen van zijn voorganger. De ambtstermijn van Farmaajo had zich gekenmerkt door grootschalige corruptie, mismanagement en oplopende spanningen tussen regionale en federale politieke actoren. Dit had de fragiliteit van de staat Somalië verergerd. Op veiligheidsgebied had Al-Shabaab geprofiteerd van de ontstane politieke instabiliteit door haar operationele capaciteit te verstevigen. Ook andere gewapende milities hadden tijdens Farmaajo's ambtstermijn aan invloed gewonnen, met name in en om Mogadishu. President Mohamud stond voor de taak deze milities, waarvan sommige waren getraind door het Somalische Nationale Leger (SNL), in de legerstructuur te incorporeren om de strijd met Al-Shabaab te kunnen opvoeren. Op politiek-maatschappelijk gebied had Mohamud nog steeds te maken met de aloude door corruptie en clanbelangen gedreven machtsstructuren. Het uitstel van de verkiezingen onder Farmaajo had de machtsrelaties verder vertroebeld. Een en ander speelde zich af tegen de achtergrond van een sterk stijgende inflatie, die de toch al zwakke economie van het land verder aantastte, en de ernstigste droogte in de afgelopen dertig jaar en daaruit voortkomende voedselschaarste.²¹

Mohamud benoemde als voornaamste prioriteiten tijdens zijn ambtsperiode onder meer het bevorderen en versterken van het federalisme en van nationale verzoening, het verbeteren van de betrekkingen tussen Mogadishu en de deelstaten en het aanpakken van de humanitaire situatie.²² Topprioriteit in de eerste fase van zijn presidentschap was echter het opvoeren van de militaire strijd tegen Al-Shabaab.²³

1.2.4 *Militair offensief tegen Al-Shabaab*

In de zomer van 2022 kwamen plaatselijke milities bekend onder de naam *Macawisleey* in de regio Hiiraan in opstand tegen Al-Shabaab. Niet lang daarna sloot het SNL zich aan bij deze opstand. Zo ontstond een grootschalig geallieerd offensief tegen Al-Shabaab. De verregaande operationele samenwerking tussen het SNL en de milities was een nieuw fenomeen. In de voorgaande jaren hadden verschillende clanmilities weliswaar de wapens opgepakt tegen Al-Shabaab, maar niet eerder had de federale overheid hen hierbij noemenswaardige ondersteuning verleend. Mede daardoor hadden de milities geen vuist kunnen maken tegen Al-Shabaab. President Mohamud besloot de milities wel te ondersteunen. Hij voelde zich gesterkt door de omstandigheid dat lokale gemeenschappen die al jaren onder het bewind van Al-Shabaab leefden, zich steeds meer tegen die beweging waren gaan verzetten. Hun groeiende onvrede had verschillende oorzaken. Zo werd het door de aanhoudende droogte steeds moeilijker voor deze gemeenschappen om te voldoen aan de door Al-Shabaab opgelegde belastingplicht. Ook zetten de draconische maatregelen van de

²¹ ICG, *A welcome chance for a reset in Somalia*, 31 mei 2022; United States Institute of Peace (USIP), *Somalia's critical transition comes amid al-Shabab and hunger challenges*, 1 juni 2022; Chatham House, *What challenges does the new president of Somalia face?*, 28 juni 2022; Geopolitical Intelligence Services (GIS), *The Somali president's 'mission impossible'*, 19 augustus 2022; Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen (CGVS), *COI Focus; Somalië; Veiligheidssituatie in Mogadishu*, 9 september 2022; Vertrouwelijke bron, 17 mei 2022.

²² UN Security Council report, *September 2022 Monthly Forecast, Somalia*, 31 augustus 2022; Heritage Institute, *Security sector reform in Somalia: Challenges and opportunities*, pagina 4, januari 2023.

²³ BBC News, *Somalia and al-Shabab: The struggle to defeat the militants*, 24 augustus 2022; Amnesty International, *Somalia: Al-Shabaab must urgently stop carrying out attacks against civilians*, 31 oktober 2022; VOA, *Scores of al-Shabab militants killed in Somalia, army forces say*, 4 november 2022.

groepering en het geweld dat deze inzette tegen clanleiders die samenwerkten met de federale overheid of deelnamen aan het verkiezingsproces, veel kwaad bloed.²⁴

Het verbond tussen de federale regering en de clanmilities resulteerde in de tweede helft van 2022 in de hevigste gevechten sinds 2011-2012, toen Al-Shabaab uit de hoofdstad Mogadishu was verdreven en zich in de landelijke gebieden van Somalië had gevestigd. Het merendeel van de grondoperaties aan regeringszijde werd uitgevoerd door Macawisley-milities en speciale eenheden van het SNL die door Turkije en de Verenigde Staten getraind waren. De Verenigde Staten verleenden ook luchtsteun aan troepen die gelieerd waren aan de regering.²⁵

Het zwaartepunt van het geallieerde offensief lag in de verslagperiode in de centrale deelstaten Galmudug en Hirshabelle. In de zomer van 2022 wisten de federale troepen en clanmilities in de regio Hiiraan (deelstaat Hirshabelle) Al-Shabaab uit tientallen dorpen te verdrijven. Daarna breidde de strijd zich uit naar de aangrenzende regio's Middle Shabelle en Galguduud (deelstaat Galmudug). In het najaar van 2022 verdreven geallieerde troepen ook daar Al-Shabaab uit tientallen dorpen en gebieden.²⁶ President Mohamud kondigde in december 2022 aan dat alle districten van Hiiraan waren bevrijd van Al-Shabaab, en dat in Middle Shabelle slechts één district nog onder controle van Al-Shabaab stond.²⁷ In januari 2023 namen federale troepen de havenplaats Harardhere in, hoofdstad van de regio Mudug (deelstaat Galmudug). De inname van Harardhere werd gezien als de belangrijkste overwinning van de overheidstroepen tot dat moment.²⁸

Eind maart 2023 kondigde President Mohamud fase twee aan van het militaire offensief. Het offensief dat zich tot dat moment geconcentreerd had in Hirshabelle en Galmudug, zou worden uitgebreid naar de zuidelijke deelstaten South-West State en Jubbaland.²⁹ Aan het einde van de verslagperiode was het offensief echter nog niet op grote schaal uitgebreid naar deze zuidelijke deelstaten.

1.2.5

Missie van de Afrikaanse Unie

De Afrikaanse Unie voerde sinds 2007 de vredesoperatie *African Union Mission in Somalia* (AMISOM) uit, met instemming van de VN-Veiligheidsraad. De strategische doelen van AMISOM bestonden uit het tegengaan van de dreiging van Al-Shabaab,

²⁴ DW, *Somalia continues offensive against al-Shabab*, 10 juni 2022; Critical Threats, *Africa File: Clan uprising bolsters anti-al Shabaab offensive in central Somalia*, 15 september 2022; AP News, *With support from allied militia, Somalia hunts al-Shabab*, 21 september 2022; VOA, *Somalia military makes gains in large-scale offensive against Al-Shabab*, 26 september 2022; VOA, *'Ma'awisley' militias in Central Somalia mobilizing against al-Shabab*, 4 oktober 2022; Heritage Institute, *Security sector reform in Somalia: Challenges and opportunities*, pagina's 4-5, januari 2023; Vertrouwelijke bron, 11 oktober 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022.

²⁵ De Amerikaanse president Biden had op 15 mei 2022, de dag van de verkiezing van Hassan Sheikh Mohamud, hernieuwde uitzending van Amerikaanse troepen en operationele steun aan het SNL toegezegd (UN Security Council report, *June 2022 Monthly Forecast, Somalia*, 31 mei 2022).

²⁶ DW, *Somalia continues offensive against al-Shabab*, 10 juni 2022; Critical Threats, *Africa File: Clan uprising bolsters anti-al Shabaab offensive in central Somalia*, 15 september 2022; AP News, *With support from allied militia, Somalia hunts al-Shabab*, 21 september 2022; VOA, *Somalia military makes gains in large-scale offensive against Al-Shabab*, 26 september 2022; VOA, *'Ma'awisley' militias in Central Somalia mobilizing against al-Shabab*, 4 oktober 2022; New York Times, *Somalia asks U.S. to step up drone strikes against Qaeda-linked fighters*, 27 oktober 2022; The Economist, *Somali clans are revolting against jihadists*, 3 november 2022; Le Monde, *Somalia: Breakthrough in the war against Al-Shabab*, 20 november 2022; Vertrouwelijke bron, 11 oktober 2022.

²⁷ BBC Monitoring, *Briefing: Somalia president says al-Shabab 'has lost the war'*, 7 december 2022; CTC Sentinel, *The 2022 Somalia offensive against al-Shabaab: Making enduring gains will require learning from previous failures*, december 2022.

²⁸ Al Jazeera, *Somalia claims capture of key port town from al-Shabab*, 16 januari 2023; VOA, *Analysts say Somali government needs to protect gains in war against al-Shabab*, 17 januari 2023.

²⁹ Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Somalia: Counter-insurgency operation gains regional support in phase two as al-Shabaab attacks and political differences persist*, 21 april 2023.

het geleidelijk overdragen van veiligheidstaken aan het federale Somalische veiligheidsapparaat en het assisteren van dit veiligheidsapparaat bij het beveiligen van het politieke proces en het bevorderen van stabilisatie, verzoening en vrede in Somalië.³⁰ Volgens de oorspronkelijke planning van AMISOM zouden in 2021 alle veiligheidstaken moeten zijn overgedragen aan het federale Somalische veiligheidsapparaat. Dit doel werd echter niet gehaald, met name omdat de militaire strijd tegen Al-Shabaab onvoldoende vruchten afwierp. De internationale gemeenschap ging daarom op zoek naar een nieuwe invulling van de vredesmissie.³¹ Op 21 december 2021 verlengde de VN-Veiligheidsraad het mandaat van AMISOM nog met drie maanden.³²

Op 1 april 2022 verving de Afrikaanse Unie AMISOM door een nieuwe vredesmissie, de *African Union Transition Mission in Somalia* (ATMIS).³³ De VN-Veiligheidsraad had de Afrikaanse Unie hiertoe geautoriseerd.³⁴ Het mandaat van ATMIS omvatte het tegengaan van de dreiging van Al-Shabaab, het bevorderen van de veiligheid in stedelijke centra en langs de belangrijke handelsroutes in het land, het bevorderen van de ontwikkeling van de capaciteit van de veiligheids- en justitiële structuren van de federale overheid en het ontwikkelen van de capaciteit van de federale veiligheidstroepen, teneinde in december 2024 de veiligheidsverantwoordelijkheden aan hen over te dragen.³⁵

1.2.6

Missie van de Verenigde Naties

Sinds 2013 hebben de Verenigde Naties ook een missie gestationeerd met politiek mandaat: de *United Nations Assistance Mission in Somalia* (UNSOM). De taken van UNSOM omvatten onder andere het ondersteunen van de federale regering op gebieden als het bevorderen van de mensenrechten en vrouwenemancipatie, de rechten van het kind en het tegengaan van gender gebaseerd geweld. Daarnaast heeft UNSOM het mandaat om de situatie in Somalië te monitoren, hierover te rapporteren en aanbevelingen te doen, in het bijzonder ten aanzien van mensenrechtenschendingen begaan door de verschillende partijen.³⁶ Tijdens de verslagperiode verlengde de VN-Veiligheidsraad het mandaat van UNSOM op respectievelijk 26 mei 2022³⁷ en 31 oktober 2022.³⁸ Het huidige mandaat loopt tot 31 oktober 2023.

³⁰ African Union Mission in Somalia (AMISOM), *AMISOM Mandate*, amisom-au.org/amisom-mandate/, geraadpleegd op 23 oktober 2022.

³¹ The New Humanitarian, *Countdown to AMISOM withdrawal: Is Somalia ready?*, 28 februari 2017; ICG, *Crisis Group Africa Briefing No 176: Reforming the AU mission in Somalia*, 15 november 2021; Institute for Security Studies (ISS), *Is the AU mission in Somalia changing in name only?*, 29 maart 2022.

³² UN Security Council, *Resolution 2614 (2021)*; *Adopted by the Security Council at its 8939th meeting, on 21 December 2021 (S/RES/2614)*, 21 december 2021.

³³ African Union, *Press Release: African Union Mission in Somalia (AMISOM) transitions to African Union Transition Mission in Somalia (ATMIS)*, 1 april 2022.

³⁴ UN Security Council, *Resolution 2628 (2022)*; *Adopted by the Security Council at its 9009th meeting, on 31 March 2022 (S/RES/2628)*, 31 maart 2022.

³⁵ African Union Peace and Security Council, *Communiqué (PSC/PR/COMM.1068)*, 8 maart 2022.

³⁶ UNSOM, *Mandate*, unsom.unmissions.org/mandate/, geraadpleegd op 1 november 2022.

³⁷ UN Security Council, *Resolution 2632 (2022)*; *Adopted by the Security Council at its 9044th meeting, on 26 May 2022 (S/RES/2632)*, 26 mei 2022.

³⁸ UN Security Council, *Resolution 2657 (2022)*; *Adopted by the Security Council at its 9177th meeting, on 31 October 2022 (S/RES/2657)*, 31 oktober 2022.

1.3 Droogte en voedselschaarste

Somalië heeft al langere tijd te maken met zeer ernstige droogte, met name veroorzaakt door vier achtereenvolgende mislukte oogstseizoenen. Als gevolg van de oorlog in Oekraïne stegen tijdens de verslagperiode de brandstofprijzen en stakte de aanvoer van graan - waarvoor Somalië grotendeels afhankelijk was van Oekraïne en Rusland. De blijvende politieke instabiliteit in het land bemoeilijkte het aanpakken van de gevolgen van de klimaatcrisis en het beschermen van kwetsbare groepen. Deze combinatie leidde tot een grote mate van voedselschaarste. Ongeveer 8 miljoen Somaliërs - circa de helft van de totale bevolking - waren tijdens de verslagperiode afhankelijk van humanitaire hulp om te overleven. Meer dan 1,5 miljoen kinderen waren acute ondervoeding nabij.³⁹ Cijfers van UNHCR laten zien dat de droogte in 2022 leidde tot 1.179.000 ontheemden, en in de eerste 3 maanden van 2023 tot nog eens 429.000 ontheemden. Dat is een aanzienlijke stijging ten opzichte van 2021, toen 544.000 mensen ontheemd raakten door droogte.⁴⁰

1.4 Invloedgebieden

De invloedssferen van de verschillende actoren in Somalië waren tijdens de verslagperiode fluïde en verschilden al naar gelang het moment. Het was niet mogelijk om exact en eenduidig te omschrijven welke begrensde gebieden en dorpen door welke actor werden gecontroleerd.

Wel is duidelijk dat door het militaire offensief van het SNL en clanmilities Al-Shabaab tijdens de verslagperiode gebieden verloor die zij jarenlang gecontroleerd had, met name in de deelstaten Hirshabelle en Galmudug. Aan het einde van de verslagperiode was de situatie echter nog niet stabiel. De coalitietroepen namen weliswaar veel gebieden in, maar bezaten dikwijls niet de capaciteit om die gebieden duurzaam te controleren. Al-Shabaab slaagde er daardoor met enige regelmaat in om gebieden of plaatsen die zij had verloren later weer in te nemen. Eenzelfde dynamiek van het snel achter elkaar wisselen van controle over gebieden was zichtbaar in Hirshabelle, met name nadat de coalitietroepen eind 2022 het zwaartepunt van hun offensief verlegden van deze deelstaat naar Galmudug. Dat bood Al-Shabaab mogelijkheden om in Hirshabelle bepaalde gebieden weer in te nemen.⁴¹

Mogadishu stond tijdens de verslagperiode onder controle van de federale autoriteiten.

³⁹ Trocaire, *Fact check: Is hunger in Somalia getting worse?*, 13 maart 2023; International Rescue Committee, *10 countries at risk of climate disaster*, 20 maart 2023; Amnesty International, *Report 2022/23; The state of the world's human rights; Somalia 2022*, 27 maart 2023; OCHA, *Somalia: Drought - 2015-2023*, reliefweb.int/disaster/dr-2015-000134-som_m geraadpleegd op 13 april 2023.

⁴⁰ UNHCR, *Operational Data Portal; Refugee Situations; UNHCR Somalia Internal Displacement*, data.unhcr.org/en/dataviz/1?sv=1&geo=192#, geraadpleegd op 1 mei 2023.

⁴¹ Immigration and Refugee Board of Canada, *Response to information requests (SOM201366.E)*, 7 maart 2023; BBC Monitoring, *Troops advance on key Somali town as al-Shabab withdraws*, 3 april 2023; ACLED, *Somalia: Counter-insurgency operation gains regional support in phase two as al-Shabaab attacks and political differences persist*, 21 april 2023.

Al-Shabaab behield de controle over grote delen van de landelijke gebieden in South-West State. De overheid controleerde de grotere plaatsen van de deelstaat,⁴² zoals Baidoa, Marka, Afgooye, Barawe, Wanla Weyn, Hudur, El Barde, Ato, Yeed en Dinsor.

Ook controleerde Al-Shabaab, net als in de vorige verslagperiode, het grootste deel van de deelstaat Jubbaland. Alleen enkele grotere dorpen en steden, zoals Kismayo, Bardera, Dolow, Dhobley, Belet Hawo en Koday, stonden onder overheidscontrole.⁴³

Political Geography Now bracht op 16 juni 2023 een landkaart uit waarop was aangegeven welke gebieden in handen waren van de verschillende actoren. De organisatie sprak zelf over "approximate territorial control," waarmee zij het fluïde karakter van de machtsverhoudingen in Somalië benadrukte. De landkaart is opgenomen in paragraaf 7.3 van dit ambtsbericht.

⁴² Somali Signal, *Somalia's South West state braces for offensive against Al-Shabaab*, 12 december 2022; European Union Agency for Asylum (EUAA), *Somalia: Security situation*, pagina's 82-107, februari 2023; Immigration and Refugee Board of Canada, *Response to information requests (SOM201366.E)*, 7 maart 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Somalia planning second phase of offensive against al-Shabab*, 18 januari 2023.

⁴³ Bahadur, J., *Terror and taxes; Inside al-Shabaab's revenue-collection machine*, pagina 22, december 2022; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina's 59-81, februari 2023; Critical Threats, *Salafi-Jihadi movement weekly update*, 8 maart 2023.

2 Veiligheidssituatie

2.1 Algemene veiligheidssituatie

De veiligheidssituatie in Zuid- en Centraal-Somalië verslechterde tijdens de verslagperiode. De federale regering en clanmilities begonnen een grootschalig offensief tegen Al-Shabaab. Dit ging gepaard met gevechtshandelingen langs verschillende frontlines, met name in de deelstaten Hirshabelle en Galmudug. Al-Shabaab reageerde op het offensief door het opvoeren van de frequentie van haar aanslagen op regeringsdoelen en de internationale legermacht.⁴⁴ Ook verslechterde de veiligheidssituatie in de door Somaliland en Puntland betwiste gebieden.⁴⁵

2.1.1 *Burgerslachtoffers*

Uit verschillende bronnen blijkt dat het aantal burgerslachtoffers tijdens de huidige verslagperiode toenam in vergelijking met de vorige periode. De VN-Veiligheidsraad bracht tijdens de huidige periode vijf rapporten uit over de situatie in Somalië, waarin de aantallen burgerslachtoffers werden genoemd die UNSOM registreerde. Uit de rapporten bleek een toename van het aantal geregistreerde burgerslachtoffers sinds het begin van het offensief in 2022. UNSOM rapporteerde de volgende aantallen:

Periode	Burgerslachtoffers (totaal)	Burgerslachtoffers (dodelijk)
6 november 2021 – 31 januari 2022 ⁴⁶	183	82
1 februari 2022 – 6 mei 2022 ⁴⁷	428	167
7 mei 2022 – 23 augustus 2022 ⁴⁸	419	173
24 augustus 2022 – 7 februari 2023 ⁴⁹	1.059	382
8 februari 2023 – 7 juni 2023 ⁵⁰	546	159
Totaal	2.635	963

Tijdens de 20 maanden tussen november 2021 en juni 2023 die deze VN-rapportages beslaan, die ongeveer samenvallen met de verslagperiode van dit ambtsbericht, vielen daarmee gemiddeld per maand 132 burgerslachtoffers, waarvan 48 dodelijk. Hierbij moet worden aangetekend dat vanaf de tweede helft van de verslagperiode dit gemiddelde hoger lag, met tussen augustus 2022 en juni 2023 gemiddeld 160 slachtoffers per maand, waarvan 54 dodelijk. Tijdens de vorige verslagperiode, die de periode besloeg tussen mei 2020 en november 2021, vielen gemiddeld 93 burgerslachtoffers per maand, waarvan 44 dodelijk.⁵¹

⁴⁴ ICG, *Crisiswatch Digest January 2023: Somalia*, 16 januari 2023; UN Security Council, *Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2023/109)*, pagina's 11 en 16, 16 februari 2023; ACLED, *Context assessment: Heightened political violence in Somalia*, 3 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 28 maart 2023.

⁴⁵ OCHA, *Somalia; Flash Update No. 1: Fighting in Laas Caanood, Sool region*, 9 februari 2023; Al Jazeera, *What's driving conflict in the disputed Somali city of Las Anod?*, 20 februari 2023.

⁴⁶ UN Security Council, *Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2022/101)*, pagina 9, 8 februari 2022.

⁴⁷ UN Security Council, *Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2022/392)*, pagina 9, 13 mei 2022.

⁴⁸ UN Security Council, *S/2022/665*, pagina 8, 1 september 2022.

⁴⁹ UN Security Council, *S/2023/109*, pagina 11, 16 februari 2023.

⁵⁰ UN Security Council, *Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2023/443)*, pagina 11, 15 juni 2023.

⁵¹ De vorige verslagperiode besloeg 18 maanden, waarin UNSOM 1.669 burgerslachtoffers meldde, waarvan 802 dodelijk (Zie: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 14, 21 december 2021).

De VN gaf aan dat er in 2022 60% meer dodelijke burgerslachtoffers vielen dan in 2021, en dat 2022 het dodelijkste jaar in Somalië was geweest sinds 2017.⁵²

Het *Armed Conflict Location and Event Data Project* (hierna: ACLED) registreerde in 2022 bijna een verdubbeling in het aantal aan geweld gerelateerde dodelijke slachtoffers ten opzichte van 2021. ACLED maakt in de data geen onderscheid tussen burgerslachtoffers en strijders.⁵³

Ook de ngo *International NGO Safety Organisation* (INSO) houdt veiligheidsincidenten in Somalië bij. Ook uit door INSO gepubliceerde cijfers blijkt dat in 2022 meer veiligheidsincidenten plaatsvonden dan in 2021, en dat daarbij meer dodelijke burgerslachtoffers vielen.⁵⁴

Actoren van geweld tegen burgers

Net als in de vorige verslagperiode was Al-Shabaab de voornaamste actor van geweld tegen burgers. Volgens cijfers die werden vermeld in de vier door de VN-Veilighedsraad gepubliceerde rapporten was Al-Shabaab verantwoordelijk voor ongeveer 65% van het aantal burgerslachtoffers in de periode tussen november 2021 en februari 2023. Troepen gelieerd aan de federale autoriteiten waren verantwoordelijk voor ongeveer 14% van de slachtoffers, en clanmilities voor ongeveer 5%. De meeste overige burgerslachtoffers werden toegerekend aan ongeïdentificeerde actoren.⁵⁵

Verschillende andere bronnen bevestigden dat Al-Shabaab tijdens de verslagperiode de meeste burgerslachtoffers veroorzaakte.⁵⁶

Vormen van geweld die leiden tot burgerslachtoffers

Veel van de burgerslachtoffers vielen als gevolg van het gebruik van explosieven. Zo constateerde UNSOM in 2022 een toename van 30% ten opzichte van 2021 in het aantal burgerslachtoffers dat viel bij het gebruik van explosieven. Met name het gebruik van geïmproviseerde explosieven (*improvised explosive devices* ofwel IED's) leidde tot meer burgerslachtoffers dan in de voorgaande jaren. De VN schreef tenminste 94% van de voorvallen van het gebruik van IED's toe aan Al-Shabaab.⁵⁷ De *United Nations Mine Action Service* (UNMAS) rapporteerde dat van alle slachtoffers die in 2022 bij het gebruik van IED's vielen, er 61% burger was.⁵⁸

Ook de ngo *Action On Armed Violence* (AOAV) zag tijdens de verslagperiode dat het aantal burgerslachtoffers door het gebruik van explosieven toenam. AOAV registreerde een lichte stijging in het aantal incidenten met explosieve wapens, die

⁵² UN Security Council, *S/2023/109*, pagina 11, 16 februari 2023; VOA, *Somalia deaths highest since 2017: UN*, 22 februari 2022; United Nations Meetings Coverage and Press Releases, *Amid devastating drought, ongoing rights violations, Somalia pushes forward in fight against Al-Shabaab terror group, Security Council hears*, 22 februari 2023; UN Security Council, *Report of the Secretary-General: Protection of civilians in armed conflict (S/2023/345)*, pagina 2, 12 mei 2023.

⁵³ ACLED, *Context assessment: Heightened political violence in Somalia*, 3 maart 2023.

⁵⁴ International NGO Safety Organization (INSO), *Conflict data dashboard*, ngosafety.org/conflict-data-dashboard/, geraadpleegd op 23 mei 2023.

⁵⁵ UN Security Council, *S/2022/101*, pagina 9, 8 februari 2022; UN Security Council, *S/2022/392*, pagina 9, 13 mei 2022; UN Security Council, *S/2022/665*, pagina 8, 1 september 2022; UN Security Council, *S/2023/109*, pagina 11, 16 februari 2023.

⁵⁶ Action On Armed Violence (AOAV), *2022: a year of explosive violence harm reviewed*, 11 januari 2023; Human Rights Watch (HRW), *World Report 2023: Somalia*, 12 januari 2023; ACLED, *Context assessment: Heightened political violence in Somalia*, 3 maart 2023; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 40, februari 2023.

⁵⁷ United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Somalia: Türk decries steep rise in civilian casualties amid surge in Al-Shabaab attacks*, 14 november 2022.

⁵⁸ United Nations Mine Action Service (UNMAS), *Somalia*, www.unmas.org/en/programmes/somalia, geraadpleegd op 10 maart 2023.

leidde tot meer dan een verdubbeling in het aantal burgerslachtoffers. Met name het aantal slachtoffers dat viel bij het gebruik van IED's steeg scherp.⁵⁹

Ook UNHCR en Human Rights Watch constateerden tijdens de verslagperiode dat de grootste aantallen burgerslachtoffers vielen door het gebruik van IED's, zelfmoordaanslagen en landmijnexplosies.⁶⁰

2.1.2 *Luchtaanvallen Verenigde Staten*

ACLED registreerde in 2022 een toename van dertig procent ten opzichte van 2021 in het aantal door het Amerikaanse leger in Somalië uitgevoerde luchtaanvallen. Hierbij zouden tenminste zeven burgerdoden zijn gevallen.⁶¹ Ook de ngo *Airwars* registreerde in 2022 een toename in het aantal Amerikaanse luchtaanvallen. In zowel 2021 als 2022 lagen de aantallen burgerslachtoffers die bij deze aanvallen vielen echter aanzienlijk lager dan in de vier voorgaande jaren.⁶²

2.1.3 *Conflicten tussen clans*

Conflicten tussen clans en subclans bleven een andere bron van onveiligheid. Deze conflicten komen van oudsher regelmatig voor in Somalië. Aan de grondslag ervan liggen doorgaans politieke of territoriale geschillen, en de toegang tot natuurlijke hulpbronnen als water en land.⁶³ Ook tijdens de huidige verslagperiode kwamen deze conflicten voor. Er was echter geen sprake van een grootschalige opleving van geweldsconflicten tussen (sub)clans.⁶⁴

Zie paragraaf 2.6.1 voor verdere informatie over dit onderwerp.

2.1.4 *Criminaliteit*

In eerdere ambtsberichten werd ook melding gemaakt van criminaliteit als bron van onveiligheid in Somalië.⁶⁵ Er zijn geen aanwijzingen dat de situatie op dit gebied tijdens de huidige verslagperiode significant wijzigde.⁶⁶ Zo wees de *European Union Agency for Asylum* (EUAA) in 2022 en 2023 criminaliteit nog steeds aan als een belangrijke oorzaak van onveiligheid. Somalië was volgens EUAA 'doordrongen' van criminaliteit.⁶⁷ De organisatie rapporteerde tijdens de verslagperiode ook over een stijging van het aantal Somalische jongeren dat zich aansloot bij criminele bendes,

⁵⁹ AOVAV, *Explosive violence: Projections for 2023*, 12 januari 2023.

⁶⁰ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 9, september 2022; HRW, *World Report 2023: Somalia*, 12 januari 2023.

⁶¹ ACLED, *Context assessment: Heightened political violence in Somalia*, 3 maart 2023.

⁶² PAX, *Protection of civilians; 'It is too much to kill three or four Al Shabaab'; Civilian perceptions on Al Shabaab and harm from US airstrikes in Jubbaland, Somalia*, december 2022; Airwars, *US Forces in Somalia*, airwars.org/conflict/us-forces-in-somalia/, geraadpleegd op 10 maart 2023.

⁶³ The Hill, *The violence in Somalia needs to be addressed*, 7 juli 2021; UN Security Council, *Letter dated 5 October 2021 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council (S/2021/849)*, pagina 13, 6 oktober 2021; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 88-89, september 2022.

⁶⁴ UN Security Council, *S/2021/849*, pagina 13, 6 oktober 2021; UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *2022 Somalia humanitarian needs overview*, 24 oktober 2021; Heritage Institute, *State of Somalia report 2021*, pagina 6, 8 februari 2022; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 21, februari 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

⁶⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Zuid- en Centraal Somalië*, pagina 17, maart 2019; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 13, maart 2020; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 19, 21 december 2021.

⁶⁶ EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 36, juni 2022; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 23, februari 2023; Tana Copenhagen, *Safety and security in Mogadishu; A research note*, pagina's 13-22, 6 maart 2023.

⁶⁷ EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 36, juni 2022; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 23, februari 2023.

met name in de stedelijke centra.⁶⁸ Uit een door het project *Enhancing Africa's Ability to Counter Transnational Crime* (ENACT⁶⁹) gepubliceerd onderzoek over de periode 2019-2021 bleek weliswaar een lichte daling in criminaliteit, maar ENACT schaalde Somalië nog steeds in als een van de Afrikaanse landen die het meest gebukt gingen onder een combinatie van hoge criminaliteit en lage weerbaarheid.⁷⁰

2.1.5 *Betwiste gebieden*

Gebieden in de regio's Sool en Sanaag en het district Buuhoodle (ook bekend als *Cayn of Ayn*) worden betwist door Somaliland en Puntland. De onveiligheid in deze gebieden nam tijdens de verslagperiode toe. Na een periode van relatieve rust braken in januari 2023 in en rond Las Anod (alternatieve schrijfwijze: *Laascaanood*; de hoofdstad van Sool) gevechten uit tussen veiligheidstroepen van Somaliland en plaatselijke milities gelieerd aan de Dhulbahante clan. De gevechten leidden tot tientallen burgerslachtoffers en een grote ontheemdenstroom.⁷¹

Zie paragraaf 2.3 voor verdere informatie over dit onderwerp.

2.2 Regionale ontwikkelingen

2.2.1 *Mogadishu*

Mogadishu maakt formeel deel uit van de administratieve regio Benadir. Feitelijk bestaat die regio alleen uit de hoofdstad Mogadishu.⁷² Het inwonertal van de stad lag volgens data van de *Integrated food security Phase Classification* (hierna: IPC) in augustus 2022 op ongeveer 2.777.000 (waaronder meer dan 1 miljoen ontheemden).⁷³

De veiligheidssituatie in Mogadishu verslechterde tijdens de huidige verslagperiode.⁷⁴ Er was een toename van het aantal geweldsincidenten zichtbaar, met name in de aanloop naar de parlementaire verkiezingen van april 2022 en de presidentsverkiezingen van mei 2022, en na de intensivering van het militaire offensief tegen Al-Shabaab vanaf de zomer van 2022. Deze toename was vooral toe te schrijven aan Al-Shabaab, die haar operaties in de stad opschroefde. Bij de talloze aanvallen die de groepering uitvoerde vielen ook veel burgerslachtoffers.

De toename in veiligheidsincidenten blijkt ook uit data die werden verzameld door ACLED. Deze data kunnen een indicatie geven van trends in aantallen incidenten. De meeste data die ACLED verzamelt, komen uit openbare, secundaire berichtgeving. Data inzake aantallen slachtoffers kunnen onderhevig zijn aan subjectiviteit, en zijn

⁶⁸ EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 23, februari 2023.

⁶⁹ ENACT is een door de EU gefinancierd samenwerkingsproject tussen het *Institute for Security Studies* (ISS), Interpol en het *Global Initiative Against Transnational Organized Crime*.

⁷⁰ ENACT, *Africa Organized Crime Index 2021; Evolution of crime in a Covid world; A comparative analysis of organized crime in Africa, 2019-2021*, pagina's 39 en 93, 27 mei 2022.

⁷¹ OCHA, *Somalia; Flash Update No. 1; Fighting in Laas Caanood, Sool region*, 9 februari 2023; Al Jazeera, *What's driving conflict in the disputed Somali city of Las Anod?*, 20 februari 2023.

⁷² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 10, 21 december 2021; EUAA, *Benadir/Mogadishu*, euaa.europa.eu/country-guidance-somalia-2022/benadirmogadishu, geraadpleegd op 14 maart 2023.

⁷³ *Integrated food security Phase Classification (IPC), The IPC population tracking tool*, www.ipcinfo.org/ipc-country-analysis/population-tracking-tool/en/, geraadpleegd op 14 maart 2023.

⁷⁴ UN Security Council, *S/2022/392*, pagina 3, 13 mei 2022; UN Security Council, *S/2022/665*, pagina 3, 1 september 2022; CGVS, *COI Focus; Somalië; Veiligheidssituatie in Mogadishu*, pagina 11, 9 september 2022; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina's 115-117, februari 2023; Vertrouwelijke bron, 15 december 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023.

volgens ACLED zelf de minst accurate component van conflict data. De organisatie verklaart de meest conservatieve schattingen die beschikbaar zijn te gebruiken. Daarnaast registreert ACLED alleen dodelijke slachtoffers. Informatie over gewonden, slachtoffers van plundering en ontvoering zijn niet meegenomen.⁷⁵

ACLED registreerde in 2022 en 2023 meer veiligheidsincidenten in Mogadishu dan in 2020 en 2021:

Jaar	Incidenten	Dodelijke slachtoffers
2020 ⁷⁶	460	840
2021 ⁷⁷	509	549
2022 ⁷⁸	709	665
2023 (t/m maart) ⁷⁹	177	184

Al-Shabaab in Mogadishu

Al-Shabaab heeft al jaren geen delen van Mogadishu meer onder feitelijke controle. Desondanks behield de groepering ook tijdens de huidige verslagperiode nog een aanzienlijk netwerk van leden en informanten in de stad. Dit netwerk stelde Al-Shabaab in staat om aanslagen te blijven plegen. De groepering voerde tijdens de verslagperiode, net als voorheen, in Mogadishu voornamelijk gerichte aanvallen uit waarbij ook burgerslachtoffers vielen. De voornaamste doelwitten van de aanvallen waren overheidsfunctionarissen, politici en strijdkrachten van ATMIS en het SNL. Ook verkiezingsafgevaardigden, journalisten, mensenrechtenactivisten, medewerkers van ngo's, regeringsgezinde clanouderen, zakenlieden die samenwerkten met de autoriteiten of weigerden samen te werken met Al-Shabaab, en locaties waar deze personen plachten samen te komen - zoals bepaalde hotels en restaurants - konden doelwit worden van gericht geweld van Al-Shabaab.⁸⁰

Hieronder volgen enkele voorbeelden van grootschalige aanslagen die tijdens de verslagperiode door Al-Shabaab in Mogadishu werden gepleegd. Deze voorbeelden dienen enkel ter illustratie en dienen niet als uitputtend te worden beschouwd.

Op 22 april 2022 voerde Al-Shabaab een zelfmoordaanslag uit op het Pescatore visrestaurant in het zuiden van Mogadishu. Het restaurant werd naar verluidt veel bezocht door overheidsfunctionarissen. Zes aanwezigen kwamen om het leven.⁸¹

Op 19 augustus 2022 bestormde Al-Shabaab het Hayat hotel in Mogadishu. Het hotel stond bekend als een ontmoetingsplaats van overheidsfunctionarissen.

⁷⁵ zie: ACLED, *ACLED Codebook*, januari 2021, geraadpleegd op: acleddata.com/acleddatanew/wp-content/uploads/2021/11/ACLED_Codebook_v1_January-2021.pdf.

⁷⁶ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 8 december 2022. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2020; To: 31/12/2020; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Keyword: Mogadishu (admin 1 = Benadir).

⁷⁷ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 8 december 2022. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2021; To: 31/12/2021; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Keyword: Mogadishu (admin 1 = Benadir).

⁷⁸ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 13 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2022; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Keyword: Mogadishu (admin 1 = Benadir).

⁷⁹ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 8 december 2022. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2023; To: 31/03/2023; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Keyword: Mogadishu (admin 1 = Benadir).

⁸⁰ Landinfo, *Somalia: The security situation in Mogadishu and al-Shabaab's influence in the city*, 8 september 2022; CGVS, *COI Focus; Somalië; Veiligheidssituatie in Mogadishu*, pagina's 28-29, 9 september 2022; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 113, februari 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

⁸¹ BBC News, *Somalia: At least six killed in Mogadishu attack near beach*, 22 april 2022; Reuters, *Six people killed in blast at restaurant in Somalia's capital*, 23 april 2022; Long War Journal, *Shabaab targets Somali police chief in Mogadishu suicide bombing*, 24 april 2022.

Strijders van Al-Shabaab gebruikten explosieven om toegang te krijgen en belegerden vervolgens het hotel. Na circa 30 uur wisten Somalische veiligheidstroepen de belegering te doorbreken. Er vielen tenminste 22 doden.⁸²

Op 29 oktober 2022 bracht Al-Shabaab twee autobommen tot ontploffing op een druk kruispunt, vlakbij een drukbezochte markt. Het doelwit van de aanval was het nabijgelegen ministerie van Onderwijs. Tenminste 121 mensen kwamen om het leven.⁸³

Op 27 november 2022 vielen strijders van Al-Shabaab het Villa Rose hotel aan. Het hotel werd veel bezocht door zakenlieden, diplomaten en politici. De bestorming duurde meer dan 12 uur. Er vielen zeker 9 doden.⁸⁴

Op 22 januari 2023 bestormden strijders van Al-Shabaab een complex in de wijk Hamarweyn waar onder meer de burgemeester en het stadsbestuur van Mogadishu gehuisvest waren. Tenminste 6 burgers kwamen om. Al-Shabaab claimde 34 medewerkers van het stadsbestuur te hebben gedood.⁸⁵

Op 9 juni 2023 belegerde Al-Shabaab zes uur lang een restaurant in Mogadishu dat door bronnen als 'luxe' wordt omschreven. Daarbij vielen verschillende doden - in mediabronnen worden aantallen tussen de 6 en 15 genoemd.⁸⁶

Luchthaven en toegangswegen tot de luchthaven

In de zwaarbeveiligde 'luchthavenzone' rond de Aden Adde internationale luchthaven van Mogadishu zijn onder meer VN-kantoren, het hoofdkwartier van ATMIS en buitenlandse diplomatieke posten gehuisvest. Toegang tot de ommuurde luchthavenzone is alleen mogelijk via drie poorten met zware veiligheidscontroles. Rondom de luchthaven ligt de zogenoemde 'groene zone,' waar andere internationale organisaties en hotels zijn gevestigd, en waar veel overheidsfunctionarissen wonen. Ook deze groene zone heeft een groot aantal controleposten en wordt bewaakt door Somalische veiligheidstroepen.⁸⁷ Vanwege de aanwezigheid van Somalische overheidsfunctionarissen, veiligheidspersoneel en buitenlanders is het gebied rond de luchthaven al jaren een prominent doelwit voor Al-Shabaab. Ook tijdens de huidige verslagperiode vonden in dit gebied grootschalige aanslagen plaats.

Hieronder volgen enkele voorbeelden van aanslagen die tijdens de verslagperiode door Al-Shabaab in en rond de luchthaven van Mogadishu werden uitgevoerd. Deze voorbeelden dienen enkel ter illustratie en dienen niet als uitputtend te worden beschouwd.

⁸² France24, *Death toll mounts as Somali forces battle to end al-Shabaab hotel siege*, 20 augustus 2022; Volkskrant, *Somalische troepen beëindigen bloedige gijzeling in hotel Mogadishu*, 21 augustus 2022; BBC News, *Somalia hotel siege: More than 20 die in al-Shabab attack*, 21 augustus 2021; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 117, februari 2023.

⁸³ NRC, *Zeker honderd doden door bomaanslag Mogadishu*, 30 oktober 2022; HRW, *Somalia reeling from devastating attack on Education Ministry*, 1 november 2022; VOA, *Death toll rises to 121 in Somalia Al-Shabab attacks*, 1 november 2022.

⁸⁴ France24, *Somalia forces end deadly hours-long siege in hotel by Al Shabaab*, 28 november 2022; Nu.nl, *Bij Somalische politici geliefd hotel in Mogadishu bestormd door Al Shabaab*, 28 november 2022; NOS Nieuws, *Zeker negen doden bij terreuraanval op hotel in Somalië*, 28 november 2022.

⁸⁵ France24, *Explosion, gunfire near mayor's office in Mogadishu*, 22 januari 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Militants in army fatigues strike at heart of Somali capital*, 23 januari 2023; Reuters, *At least five injured after blast at mayor's office in Mogadishu*, 23 januari 2023.

⁸⁶ Al Jazeera, *Several killed in hotel siege in Somalia's Mogadishu*, 9 juni 2023; Reuters, *Nine killed in restaurant attack in Somali capital*, 10 juni 2023; BBC Monitoring, *Somali media say 15 killed in Mogadishu hotel attack*, 10 juni 2023.

⁸⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 22, 21 december 2021.

Op 12 januari 2022 bracht Al-Shabaab een autobom tot ontploffing op een weg richting de luchthaven. Het doelwit van de aanslag was een konvooi voertuigen. Al-Shabaab claimde dat het konvooi Somalische en buitenlandse (overheids) functionarissen vervoerde. Tenminste acht personen kwamen om het leven.⁸⁸

Op 23 maart 2022 voerden strijders van Al-Shabaab een gecoördineerde aanval uit op het meest beveiligde deel van de luchthavenzone. Zij vielen veiligheidspersoneel van de luchthaven aan en stichtten brand in verschillende gebouwen. Tenminste zeven personen kwamen bij de aanval om het leven.⁸⁹

Op 11 mei 2022, enkele dagen voor de presidentsverkiezingen, viel een zelfmoordterrorist een checkpoint aan op een weg richting de luchthaven. Het doelwit waren verkiezingsafgevaardigden die deelnamen aan de verkiezingen, die plaatsvonden in de luchthavenzone. Tenminste vier mensen werden gedood.⁹⁰

Op 9 juni 2022 vuurde Al-Shabaab mortieren af op de luchthaven. Een onbekend aantal personen kwam om het leven.⁹¹

Groepen die verhoogd risico lopen

Tijdens de verslagperiode waren overheidsfunctionarissen, politici en veiligheidspersoneel van AMISOM/ATMIS en het SNL de voornaamste doelwitten van aanvallen van Al-Shabaab. Ook verkiezingsafgevaardigden, zakenlieden, journalisten, mensenrechtenactivisten, medewerkers van ngo's en regeringsgezinde clanouderen liepen het risico doelwit te worden van gerichte aanslagen (zie ook paragraaf 4.1).

Volgens verschillende bronnen waren voornamelijk hoger geplaatste overheidsfunctionarissen die gevaar liepen om een doelwit van Al-Shabaab te worden. Functionarissen met een minder prominent profiel hadden volgens deze bronnen minder prioriteit voor de groepering. Voor veiligheidspersoneel, zoals politiefunctarissen of militairen van het SNL, gold dit onderscheid tussen hogeren en lager-geplaatsten in mindere mate.⁹²

Zakenlieden in Mogadishu liepen voornamelijk gevaar wanneer zij door Al-Shabaab werden verdacht van het ondersteunen van de federale overheid, bijvoorbeeld wanneer zij behoorden tot (sub)clans die het militaire offensief steunden of die weigerden belastinggeld aan Al-Shabaab af te staan.⁹³

⁸⁸ The New York Times, *Car bomb kills 8 in Somalia's capital*, 12 januari 2022; France24, *Explosion outside Somalia's Mogadishu airport kills at least eight*, 12 januari 2022; U.S. News, *Car bomb hits outside Mogadishu airport in Somalia; 8 killed*, 12 januari 2022; VOA, *At least 9 killed in Mogadishu suicide car bombing*, 12 januari 2022; CGVS, *COI Focus; Somalië; Veiligheidssituatie in Mogadishu*, pagina's 25, 28, 32, 9 september 2022.

⁸⁹ AP News, *Al-Shabab gunmen attack airport in Somalia's capital*, 23 maart 2022; VOA, *At least 7 dead in Somalia after Al-Shabab attacks*, 23 maart 2022; Al Arabiya, *Gunfire near Somali capital's main airport, al-Shabaab claims responsibility*, 23 maart 2022; DW, *Somalia: Security forces kill attackers at Mogadishu airport*, 23 maart 2022; Al Jazeera, *Somalia: Five dead in attack on military base near airport*, 24 maart 2022.

⁹⁰ Al Arabiya, *Suicide explosion kills four in Somalia ahead of presidential vote: Police*, 11 mei 2022; AP News, *Police: 4 killed in Somalia blast ahead of presidential vote*, 11 mei 2022; VOA, *Somali police say three killed, seven wounded in bombing at presidential election site*, 11 mei 2022; AOV, *At least four killed and seven injured in Al Shabaab suicide attack at site of upcoming Somali presidential elections*, 12 mei 2022.

⁹¹ KeyMedia, *Several dead as mortar shells fired at Mogadishu airport*, 9 juni 2022; Intelligence Briefs, *Bi-weekly counter-terrorism intelligence brief for East Africa (Kenya & Somalia) Shabaab Al-Mujahideen in period of June 1st - June 14th, 2022*, 14 juni 2022.

⁹² European Asylum Support Office (EASO), *Somalia: targeted profiles*, pagina 86, september 2021; CGVS, *COI Focus; Somalië; Veiligheidssituatie in Mogadishu*, pagina 29, 9 september 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022.

⁹³ Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

Tijdens het militaire offensief tegen Al-Shabaab richtte de groepering zich daarnaast, ook in Mogadishu, op clanouderen van (sub)clans die dat offensief steunden, zoals de Hawadle en de Saleban.⁹⁴

Burgers

De meeste geraadpleegde bronnen gaven aan dat de gewelddaden van Al-Shabaab in de regel niet specifiek tegen burgers gericht waren, voor zover deze burgers niet behoorden tot een groep die door Al-Shabaab als een legitiem doelwit werd gezien (zoals overheidsfunctionarissen, bepaalde zakenlieden, journalisten, medewerkers van ngo's of anderen die als loyaal aan de overheid of buitenlandse machten werden gezien). Omdat Al-Shabaab echter regelmatig grootschalige aanslagen uitvoerde, vaak op drukbezochte plekken in Mogadishu, liepen burgers van de stad wel degelijk het risico slachtoffer te worden van dergelijke aanslagen.⁹⁵

Sommige bronnen gaven aan dat Al-Shabaab probeerde de aantallen burgerslachtoffers die bij haar aanvallen vielen, te minimaliseren. Met name toen een steeds groter deel van de Somalische bevolking zich van de groepering afkeerde en het militaire offensief in kracht toenam, zou Al-Shabaab er geen baat bij hebben verantwoordelijk te zijn voor grote aantallen burgerslachtoffers. De groepering zou burgers ook waarschuwen zich niet te begeven naar de hotels, restaurants en regeringsgebouwen die zij als legitieme doelen beschouwde.⁹⁶ Vast staat echter dat Al-Shabaab door de keuze van grootschalige aanvallen op vaak drukbezochte plekken in Mogadishu, in elk geval het risico op burgerslachtoffers op de koop toenam.⁹⁷ Ook tijdens de huidige verslagperiode vielen grote aantallen burgerslachtoffers bij aanslagen van Al-Shabaab in de stad, zoals bij de aanslagen van augustus 2022 op het Hayat hotel⁹⁸ en van oktober 2022 op het ministerie van Onderwijs.⁹⁹

2.2.2

Galmudug

De deelstaat Galmudug bestaat uit twee regio's: Mudug en Galguduud. Het inwonertal van de deelstaat was volgens IPC in augustus 2022 ongeveer 1.090.000.¹⁰⁰ In het vorige ambtsbericht werd opgemerkt dat vrijwel het hele oostelijke kustgebied en enkele centrale delen van Galmudug door Al-Shabaab gecontroleerd werden, en het resterende gedeelte van de deelstaat door een lappendeken van milities die trouw waren aan lokale subclans.¹⁰¹

Galmudug was tijdens de verslagperiode een van de deelstaten waar het militaire offensief tegen Al-Shabaab het hevigst woedde, met name vanaf eind 2022. De veiligheidssituatie verslechterde daardoor.¹⁰² ACLED registreerde tijdens de huidige verslagperiode dan ook meer veiligheidsincidenten in Galmudug dan in de vorige

⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

⁹⁵ CGVS, *COI Focus; Somalië; Veiligheidssituatie in Mogadishu*, pagina's 29-32, 9 september 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; 22 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

⁹⁷ Amnesty International, *Somalia: Al-Shabaab must urgently stop carrying out attacks against civilians*, 31 oktober 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022.

⁹⁸ France24, *Death toll mounts as Somali forces battle to end al-Shabaab hotel siege*, 20 augustus 2022; Volkskrant, *Somalische troepen beëindigen bloedige gijzeling in hotel Mogadishu*, 21 augustus 2022; BBC News, *Somalia hotel siege: More than 20 die in al-Shabab attack*, 21 augustus 2021; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 117, februari 2023.

⁹⁹ NRC, *Zeker honderd doden door bomaanslag Mogadishu*, 30 oktober 2022; HRW, *Somalia reeling from devastating attack on Education Ministry*, 1 november 2022; VOA, *Death toll rises to 121 in Somalia Al-Shabab attacks*, 1 november 2022.

¹⁰⁰ IPC, *The IPC population tracking tool*, www.ipcinfo.org/ipc-country-analysis/population-tracking-tool/en/, geraadpleegd op 14 maart 2023.

¹⁰¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 26, 21 december 2021.

¹⁰² ACLED, *Somalia situation update: March 2023*, 24 maart 2023.

periode (let op: het betreft hier conservatieve schattingen van aantallen incidenten en slachtoffers die hier enkel worden opgenomen om een trend te tonen - zie paragraaf 2.2.1 over de wijze van dataverzameling door ACLED):

Jaar	Incidenten	Dodelijke slachtoffers
2020 ¹⁰³	151	245
2021 ¹⁰⁴	189	575
2022 ¹⁰⁵	188	880
2023 (t/m maart) ¹⁰⁶	74	635

In de maanden na september 2022 wisten het SNL en de Macawisleey Al-Shabaab uit verschillende districten in Galmudug te verdrijven. In januari 2023 kondigde de regering aan dat de belangrijkste gebieden van Galmudug waren heroverd nadat deze 15 jaar onder controle van Al-Shabaab hadden gestaan. Met name de inname van Al-Shabaab bolwerken als Galcad, Harardhere en Eldher werden als belangrijke overwinningen voor de coalitie gezien.¹⁰⁷ Op het moment van publicatie van dit ambtsbericht kon nog niet concreet worden aangegeven of het verdrijven van Al-Shabaab uit grote delen van Galmudug tot een duurzame verbetering van de veiligheidssituatie leidde. Tekenend voor de fluiditeit van de situatie was dat sommige ingenomen gebieden en steden later in de verslagperiode weer in handen van Al-Shabaab kwamen, om in sommige gevallen daarna weer door de coalitietroepen heroverd te worden. Dat was bijvoorbeeld het geval met Galcad, dat na de inname door de coalitie in januari 2023 weer werd ingenomen door Al-Shabaab - om in april 2023 weer te worden heroverd door de coalitie.¹⁰⁸

Galmudug heeft daarnaast van oudsher te maken met conflicten tussen (sub)clans, die doorgaans hun oorsprong kennen in politieke of territoriale geschillen, en de toegang tot natuurlijke hulpbronnen als water en land.¹⁰⁹ Tijdens de verslagperiode verschenen berichten dat er, naast het militaire offensief tegen Al-Shabaab, in Galmudug ook conflicten tussen (sub)clans speelden.¹¹⁰

¹⁰³ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 8 december 2022. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2020; To: 31/12/2020; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Mudug/Galgudud.

¹⁰⁴ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 8 december 2022. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2021; To: 31/12/2021; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Mudug/Galgudud.

¹⁰⁵ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 13 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2022; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Mudug/Galgudud.

¹⁰⁶ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 26 april 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2023; To: 31/03/2023; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Mudug/Galgudud.

¹⁰⁷ Reuters, *Somalia says it has taken control of key port from al Shabaab*, 16 januari 2023; Al Jazeera, *Somalia claims capture of key port town from al-Shabab*, 16 januari 2023; VOA, *Analysts say Somali government needs to protect gains in war against al-Shabab*, 17 januari 2023; Hiiraan Online, *More than 300 terrorists killed in recent military operations in Somalia: Information minister*, 26 januari 2023; ATMIS, *The Federal Government of Somalia and ATMIS reiterate joint military collaboration in the fight against Al-Shabaab*, 26 januari 2023; UN Security Council report, *February 2023 Monthly Forecast, Somalia*, 31 januari 2023; UN Security Council, *S/2023/109*, pagina 3, 16 februari 2023.

¹⁰⁸ BBC Monitoring, *Troops advance on key Somali town as al-Shabab withdraws*, 3 april 2023; ACLED, *Somalia: Counter-insurgency operation gains regional support in phase two as al-Shabaab attacks and political differences persist*, 21 april 2023.

¹⁰⁹ Berghof Foundation, *Conflict assessment, Galmudug state; An analysis of local perspectives*, 2019; Interpeace, *Galmudug reconciliation: Processes, challenges, and opportunities ahead*, februari 2021; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 27, 21 december 2021.

¹¹⁰ Hiiraan Online, *Clan conflict over grazing leaves 20 dead in Galgadud*, 28 augustus 2022; Galmudug Center for Peace and Development Studies, *Policy Brief; Analysis of the pastoral conflicts in the Galmudug states*, 1 oktober 2022; UN Security Council, *Letter dated 10 October 2022 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council (S/2022/754)*, pagina 37, 10 oktober 2022; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 141, februari 2023.

Volgens data van UNHCR leidden gewapende conflicten in Galmudug in 2022 tot 131.000 ontheemden.¹¹¹ In de eerste 3 maanden van 2023 leidde het conflict tot meer dan 176.000 ontheemden.¹¹² Zie ook paragraaf 5.1 over ontheemden.

Galkayo

Galkayo (*Gaalkacyo*) is de grootste stad van de deelstaat Galmudug, en hoofdstad van de regio Mudug. Het noordelijke deel van de stad wordt bestuurd door de deelstaat Puntland, het zuidelijke deel door Galmudug.

ACLEED registreerde in Galkayo in 2022 28 geweldsincidenten. Dat was een lichte daling ten opzichte van 2021, toen 34 geweldsincidenten werden geregistreerd.¹¹³ In vergelijking met veel andere districten van Somalië, werden in Galkayo relatief weinig van deze incidenten toegeschreven aan Al-Shabaab: dat waren er 10 in 2021 en 3 in 2022. Het lijken vooral milities gelieerd aan plaatselijke (sub)clans die verantwoordelijk waren voor veiligheidsincidenten in de stad. Ook in Galkayo vielen tijdens de verslagperiode burgerslachtoffers. Op 13 september 2022 openden militairen van de Danab brigade bijvoorbeeld het vuur op burgers op de weg tussen Galkayo en Dagaari.¹¹⁴

2.2.3

Hirshabelle

De deelstaat Hirshabelle bestaat uit twee regio's: Hiiraan en Middle Shabelle (*Shabelle Dhexe*). Volgens IPC had de deelstaat in augustus 2022 ongeveer 995.000 inwoners.¹¹⁵ In deze deelstaat begon de opstand tegen Al-Shabaab, die later werd ondersteund door regeringstroepen en uitmondde in het grootschalige offensief van 2022. Dat offensief woedde tijdens de verslagperiode hevig in beide regio's van Hirshabelle, waardoor de veiligheidssituatie verslechterde.

ACLEED registreerde tijdens de huidige verslagperiode meer veiligheidsincidenten in Hirshabelle dan in de vorige periode, waarbij aanzienlijk meer dodelijke slachtoffers vielen (let op: het betreft hier conservatieve schattingen van aantallen incidenten en slachtoffers die hier enkel worden opgenomen om een trend te tonen - zie paragraaf 2.2.1 over de wijze van dataverzameling door ACLED):

¹¹¹ UNHCR, *Somalia; Protection & Return Monitoring Network*, prmn-somalia.unhcr.org/yearly-displacement, geraadpleegd op 14 maart 2023. Geselecteerde criteria: Departure regions: Galgudud | Mudug; Reasons: Conflict/Insecurity.

¹¹² UNHCR, *Somalia; Protection & Return Monitoring Network*, prmn-somalia.unhcr.org/dashboard/displacement-report, geraadpleegd op 26 april 2023. Geselecteerde criteria: Start date: 01-01-2023; End date: 31-03-2023; Previous regions: Galgudud | Mudug; Top reasons: Conflict/Insecurity.

¹¹³ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 14 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2021; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 2 = Gaalkacyo.

¹¹⁴ EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 151, februari 2023; ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 14 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2021; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 2 = Gaalkacyo.

¹¹⁵ IPC, *The IPC population tracking tool*, www.ipcinfo.org/ipc-country-analysis/population-tracking-tool/en/, geraadpleegd op 14 maart 2023.

Jaar	Incidenten	Dodelijke slachtoffers
2020 ¹¹⁶	366	386
2021 ¹¹⁷	315	606
2022 ¹¹⁸	453	2.806
2023 (t/m maart) ¹¹⁹	125	789

De situatie in grote delen van Hirshabelle werd tijdens de verslagperiode gekenmerkt door gevechten langs verschillende frontlinies tussen coalitietroepen en strijders van Al-Shabaab. Vanaf juni 2022 wisten Somalische regeringstroepen en strijders van de Macawisley-militie gestaag Al-Shabaab uit dorpen en districten van Hirshabelle te verdrijven.¹²⁰ President Mohamud kondigde in december 2022 aan dat alle districten van Hiiraan waren bevrijd van Al-Shabaab, en dat in Middle Shabelle slechts één district nog onder controle van Al-Shabaab stond.¹²¹ Op het moment van schrijven kon nog niet concreet worden aangegeven of het verdrijven van Al-Shabaab uit grote delen van Hirshabelle tot een duurzame verbetering van de veiligheidssituatie had geleid.

Volgens data van UNHCR leidde het gewapende conflict in Hirshabelle in 2022 tot circa 302.000 ontheemden.¹²² In de eerste 3 maanden van 2023 leidde het conflict tot bijna 29.000 ontheemden.¹²³ Zie ook paragraaf 5.1 over ontheemden.

Hiiraan

In Hiiraan vonden tijdens de verslagperiode hevige gevechten plaats tussen coalitietroepen en Al-Shabaab. Al-Shabaab voerde een groot aantal aanslagen uit, met name op militaire bases van het SNL en AMISOM/ATMIS en op plaatselijke politici. De meeste incidenten vonden plaats in de hoofdstad Beledweyne en in de districten Bulo Burto en Jalalaqsi.¹²⁴ Nadat Al-Shabaab in december 2022 uit de meeste steden en districten van de regio was verdreven, vonden nog met enige regelmaat schermutselingen plaats in landelijke gebieden en kleinere plaatsen in de regio. Al-Shabaab legde zich voornamelijk toe op het uitvoeren van *hit-and-run*-

¹¹⁶ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 8 december 2022. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2020; To: 31/12/2020; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Hiiraan/Middle Shabelle.

¹¹⁷ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 8 december 2022. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2021; To: 31/12/2021; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Hiiraan/Middle Shabelle.

¹¹⁸ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 14 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2022; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Hiiraan/Middle Shabelle.

¹¹⁹ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 26 april 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2023; To: 31/03/2023; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Hiiraan/Middle Shabelle.

¹²⁰ DW, *Somalia continues offensive against al-Shabab*, 10 juni 2022; Critical Threats, *Africa File: Clan uprising bolsters anti-al Shabaab offensive in central Somalia*, 15 september 2022; AP News, *With support from allied militia, Somalia hunts al-Shabab*, 21 september 2022; VOA, *Somalia military makes gains in large-scale offensive against Al-Shabab*, 26 september 2022; VOA, *'Ma'awisley' militias in Central Somalia mobilizing against al-Shabab*, 4 oktober 2022; New York Times, *Somalia asks U.S. to step up drone strikes against Qaeda-linked fighters*, 27 oktober 2022; The Economist, *Somali clans are revolting against jihadists*, 3 november 2022; Le Monde, *Somalia: Breakthrough in the war against Al-Shabab*, 20 november 2022; Vertrouwelijke bron, 11 oktober 2022.

¹²¹ BBC Monitoring, *Briefing: Somalia president says al-Shabab 'has lost the war'*, 7 december 2022; CTC Sentinel, *The 2022 Somalia offensive against al-Shabaab: Making enduring gains will require learning from previous failures*, december 2022.

¹²² UNHCR, *Somalia; Protection & Return Monitoring Network*, prmn-somalia.unhcr.org/yearly-displacement, geraadpleegd op 14 maart 2023. Geselecteerde criteria: Departure regions: Hiiraan | Middle Shabelle; Reasons: Conflict/Insecurity.

¹²³ UNHCR, *Somalia; Protection & Return Monitoring Network*, prmn-somalia.unhcr.org/dashboard/displacement-report, geraadpleegd op 26 april 2023. Geselecteerde criteria: Start date: 01-01-2023; End date: 31-03-2023; Previous regions: Hiiraan | Middle Shabelle; Top reasons: Conflict/Insecurity.

¹²⁴ EUSA, *Somalia: Security situation*, pagina 124, februari 2023.

aanslagen en zelfmoordaanslagen, waarbij ook veel burgerslachtoffers vielen.¹²⁵ EUAA gaf in een rapport van april 2023 aan dat Al-Shabaab sinds de inname van grote delen van Hiiraan in het najaar van 2022, vooral nog aanwezig was in gebieden ten westen van de rivier Shabelle, van waaruit zij aanvallen op coalitietroepen ten oosten van de rivier uitvoerde.¹²⁶

Hieronder volgen enkele voorbeelden van aanslagen die tijdens de verslagperiode door Al-Shabaab in Hiiraan werden uitgevoerd. Deze voorbeelden dienen enkel ter illustratie en dienen niet als uitputtend te worden beschouwd.

In februari 2022 voerde Al-Shabaab een zelfmoordaanslag uit op een restaurant in Beledweyne dat veel werd bezocht door plaatselijke bestuurders en verkiezingsafgevaardigden. Tenminste dertien mensen kwamen om het leven.¹²⁷

In september 2022 vielen Al-Shabaab strijders een konvooi aan dat water en voedsel vervoerde van Beledweyne naar Mahas (*Maxaa*). Ongeveer twintig burgers kwamen om het leven.¹²⁸

In oktober 2022 doodde Al-Shabaab ongeveer 25 mensen bij een zelfmoordaanslag nabij een militaire basis in Beledweyne. Onder de doden waren de minister van volksgezondheid van Hirshabelle en de plaatsvervangend gouverneur voor financiën van Hiiraan. De aanslag kwam een dag nadat Abdullahi Nadir, vooraanstaand lid van Al-Shabaab, bij een Amerikaanse luchtaanval was gedood.¹²⁹

Op 4 januari 2023 brachten strijders van Al-Shabaab twee autobommen tot ontploffing in het centrum van Mahas. Tientallen mensen, met name burgers, kwamen om het leven.¹³⁰ Op 14 januari 2023 voerde Al-Shabaab drie zelfmoordaanslagen uit in Jalalaqsi en Buulobarde. In totaal dertig mensen kwamen om, waaronder burgers.¹³¹

Middle Shabelle

Middle Shabelle is van oudsher een van de machtsbases van Al-Shabaab. Het gewapende conflict tussen Al-Shabaab en coalitietroepen woedde hier tijdens de verslagperiode dan ook hevig. Vanaf de zomer van 2022 wisten troepen van het SNL in samenwerking met Macawisleey-milities districten en steden in Middle Shabelle in te nemen. Veel van deze gebieden hadden 15 jaar onder controle van Al-Shabaab gestaan.¹³² In oktober 2022 verdreven coalitietroepen Al-Shabaab uit het district

¹²⁵ BBC Monitoring, *Army seizes villages in central Somalia held by al-Shabab*, 1 februari 2023.

¹²⁶ EUAA, *COI Query; Somalia; Security situation update*, pagina's 8-9, 25 april 2023.

¹²⁷ NOS Nieuws, *Zeker veertien doden bij aanslag op restaurant in Somalië*, 19 februari 2022; VOA, *Two Pre-Election Attacks in Somalia Kill at Least 15*, 19 februari 2022.

¹²⁸ The Guardian, *At least 19 killed in Somalia in attack by al-Shabaab insurgents*, 3 september 2022; Reuters, *At least 18 killed in al Shabaab attack in Somalia*, 3 september 2022.

¹²⁹ AP News, *Somalia says a top al-Shabab extremist leader is killed*, 3 oktober 2022; NOS Nieuws, *Zeker 25 doden bij zelfmoordaanslagen in Somalië*, 3 oktober 2022; AP News, *Al-Shabab attack kills 20, wounds 36 in town in Somalia*, 3 oktober 2022; AOV, *30 killed in Al Shabaab attacks over past week, Somalia*, 25 oktober 2022.

¹³⁰ NRC, *Tientallen doden bij aanslag terreurmilitie Al-Shabaab in Somalië*, 4 januari 2023; Le Monde, *Somalia: Twin car bombings claimed by al-Shabaab kill at least 19*, 4 januari 2023.

¹³¹ AOV, *Hiiran: 30 killed in three Al Shabaab suicide attacks, 14 Jan*, 17 januari 2023.

¹³² BBC Monitoring, *Some 300 said killed in recent fighting with Somali militants*, 10 december 2022; BBC Monitoring, *Somali army reportedly captures another areas from al-Shabab*, 12 december 2022; BBC Monitoring, *Somali army kills 50 militants in southern clashes*, 17 december 2022; BBC Monitoring, *Al-Shabab militants surrender to Somali army in south*, 19 december 2022; BBC Monitoring, *Somali army enters al-Shabab-held district in southern region*, 20 december 2022; BBC Monitoring, *Somali forces kill 67 al-Shabab fighters in southern region*, 23 december 2022.

Balad, en in december 2022 uit Adan Yabaal. Beide stonden bekend als bolwerken van Al-Shabaab.¹³³

2.2.4

South-West State

De deelstaat South-West State bestaat uit drie regio's: Bay, Bakool en Lower Shabelle (*Shabelle Hoose*). Volgens IPC had de deelstaat in augustus 2022 ongeveer 2,5 miljoen inwoners.¹³⁴ Tijdens de verslagperiode behield Al-Shabaab de controle over grote delen van de landelijke gebieden in South-West State.¹³⁵ Het geallieerde offensief tegen Al-Shabaab leidde in South-West State vooralsnog niet tot gevechten die zo grootschalig waren als in de deelstaten Galmudug en Hirshabelle. Toch bleven Bay en Lower Shabelle tijdens deze periode, net als tijdens de vorige verslagperiode, de regio's van Somalië waar (naast Mogadishu) de meeste veiligheidsincidenten plaatsvonden.¹³⁶ Veel van deze incidenten betroffen aanvallen van Al-Shabaab op militaire bases van het SNL of AMISOM/ATMIS.

Het aantal veiligheidsincidenten dat ACLED in South-West State registreerde bleef tijdens de huidige verslagperiode onverminderd hoog (let op: het betreft hier conservatieve schattingen van aantallen incidenten en slachtoffers die hier enkel worden opgenomen om een trend te tonen - zie paragraaf 2.2.1 over de wijze van dataverzameling door ACLED):

Jaar	Incidenten	Dodelijke slachtoffers
2020 ¹³⁷	853	1.352
2021 ¹³⁸	1.017	768
2022 ¹³⁹	1.018	1.492
2023 (t/m maart) ¹⁴⁰	178	313

Volgens data van UNHCR leidde het gewapende conflict in South-West State in 2022 tot circa 152.000 ontheemden.¹⁴¹ In de eerste 3 maanden van 2023 leidde het

¹³³ Somali Dispatch, *Somali government forces expel Al-Shabaab from areas in the Middle Shabelle*, 17 oktober 2022; CTC Sentinel, *The 2022 Somali offensive against al-Shabaab: Making enduring gains will require learning from previous failures*, Volume 15, Issue 11, november/december 2022; BBC Monitoring, *Report explores implications of al-Shabab loss of key Somali town*, 6 december 2022; BBC Monitoring, *Army seizes al-Shabab's last bastion in southern Somali region*, 22 december 2022; VOA, *Somali military takes Al-Shabab's last stronghold in Middle Shabelle*, 22 december 2022.

¹³⁴ IPC, *The IPC population tracking tool*, www.ipcinfo.org/ipc-country-analysis/population-tracking-tool/en/, geraadpleegd op 14 maart 2023.

¹³⁵ Somali Signal, *Somalia's South West state braces for offensive against Al-Shabaab*, 12 december 2022; Immigration and Refugee Board of Canada, *Response to information requests (SOM201366.E)*, 7 maart 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Somalia planning second phase of offensive against al-Shabab*, 18 januari 2023.

¹³⁶ UN Security Council, *S/2022/392*, pagina 3, 13 mei 2022; UN Security Council, *S/2022/665*, pagina 3, 1 september 2022; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 93, februari 2023.

¹³⁷ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 17 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2020; To: 31/12/2020; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Bay/Bakool/Lower Shabelle.

¹³⁸ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 17 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2021; To: 31/12/2021; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Bay/Bakool/Lower Shabelle.

¹³⁹ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 17 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2022; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Bay/Bakool/Lower Shabelle.

¹⁴⁰ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 26 april 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2023; To: 31/03/2023; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Bay/Bakool/Lower Shabelle.

¹⁴¹ UNHCR, *Somalia; Protection & Return Monitoring Network*, prmn-somalia.unhcr.org/yearly-displacement, geraadpleegd op 17 maart 2023. Geselecteerde criteria: Departure regions: Bay | Bakool | Lower Shabelle; Reasons: Conflict/Insecurity.

conflict tot bijna 13.000 ontheemden.¹⁴² South-West State, met name de regio Bay, was tijdens de verslagperiode ook een van de gebieden van Somalië die het meeste getroffen werden door droogte en voedselschaarste.¹⁴³ De humanitaire situatie leidde tot aanzienlijk meer ontheemden dan het gewapende conflict deed. Volgens data van UNHCR raakten in 2022 circa 656.000 mensen in South-West State ontheemd als gevolg van de droogte. In de eerste 3 maanden van 2023 waren dat er circa 181.500.¹⁴⁴ Zie ook paragraaf 5.1 over ontheemden.

Lower Shabelle

Lower Shabelle wordt doorkruist door twee van de belangrijkste verbindingswegen van Somalië (van Mogadishu naar Baidoa en naar Kismayo), en staat bekend om zijn vruchtbare landbouwgrond. Daarom is het van oudsher een van de strategisch belangrijkste regio's van het land.¹⁴⁵ Al-Shabaab controleert al jaren grote delen van de regio. Lower Shabelle is dan ook veelvuldig het toneel geweest van gewelddadige incidenten, met name tussen troepen gelieerd aan de Somalische overheid en troepen van Al-Shabaab. Ook nadat het SNL en AMISOM in 2020 vier belangrijke plaatsen langs de Shabelle-rivier (Jannalee, Sabiid, Bariirre en Awdhiigle) hadden veroverd, bleef de groepering een actief netwerk houden die haar in staat stelde offensieve operaties in Lower Shabelle uit te voeren.¹⁴⁶ Gedurende het grootste deel van de verslagperiode stonden de landelijke gebieden van Lower Shabelle onder controle van Al-Shabaab. De stedelijke gebieden stonden onder controle van de federale overheid en troepen van AMISOM/ATMIS.¹⁴⁷

Lower Shabelle bleef tijdens de verslagperiode een van de regio's van Somalië waar de meeste geweldsincidenten plaats vonden (let op: het betreft hier conservatieve schattingen van aantallen incidenten en slachtoffers die hier enkel worden opgenomen om een trend te tonen - zie paragraaf 2.2.1 over de wijze van dataverzameling door ACLED):

¹⁴² UNHCR, *Somalia; Protection & Return Monitoring Network*, prmn-somalia.unhcr.org/dashboard/displacement-report, geraadpleegd op 26 april 2023. Geselecteerde criteria: Start date: 01-01-2023; End date: 31-03-2023; Previous regions: Bay | Bakool | Lower Shabelle; Top reasons: Conflict/Insecurity.

¹⁴³ UNHCR, *Somalia; Protection & Return Monitoring Network*, prmn-somalia.unhcr.org/yearly-displacement, geraadpleegd op 17 maart 2023. Geselecteerde criteria: Departure regions: Bay | Bakool | Lower Shabelle; Reasons: Drought related; UNHCR, *Somalia; Protection & Return Monitoring Network*, prmn-somalia.unhcr.org/dashboard/displacement-report, geraadpleegd op 26 april 2023. Geselecteerde criteria: Start date: 01-01-2023; End date: 31-03-2023; Previous regions: Bay | Bakool | Lower Shabelle; Top reasons: Drought.

¹⁴⁴ OCHA, UNHCR, IOM, *Somalia; Drought displacement monitoring dashboard (July 2022)*, juli 2022; UNICEF, *Somalia; Humanitarian situation report No. 12*, december 2022; IPC, *Somalia: Acute food insecurity situation January – March 2023 and projection for April – June 2023*, 28 februari 2023.

¹⁴⁵ Landinfo, *Somalia: Lower Shabelle*, pagina 9, 18 oktober 2013; Food Security and Nutrition Analysis Unit – Somalia (FSNAU), *Subsistence farming in Lower Shabelle riverine zone*, pagina 5, 6 november 2013; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 148-150, juni 2022.

¹⁴⁶ Landinfo, *Somalia: Lower Shabelle*, 18 oktober 2013; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Zuid- en Centraal-Somalië*, pagina 25, maart 2019; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 14, 18, 20, 37, maart 2020; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 25-26, 21 december 2021; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 148-150, juni 2022.

¹⁴⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 25-26, 21 december 2021; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 148-149, juni 2022.

Jaar	Incidenten	Dodelijke slachtoffers
2020 ¹⁴⁸	596	896
2021 ¹⁴⁹	669	519
2022 ¹⁵⁰	693	799
2023 (t/m maart) ¹⁵¹	99	241

Van alle in de jaren 2020, 2021 en 2022 door ACLED in Somalië geregistreerde geweldsincidenten vond daarmee circa een kwart plaats in Lower Shabelle.¹⁵²

De meest voorkomende geweldsincidenten waren aanvallen van Al-Shabaab op troepen van het SNL en AMISOM/ATMIS, vaak met gebruik van geïmproviseerde explosieven.¹⁵³ In de aanloop naar de verkiezingen van 2022 pleegde Al-Shabaab daarnaast veelvuldig aanvallen op personen die actief waren rond die verkiezingen, zoals electorale afgevaardigden, medewerkers van stembureaus, overheidsfunctionarissen of verkiezingswaarnemers.¹⁵⁴

Tijdens het offensief dat het SNL en Macawisley-milities vanaf de zomer van 2022 inzetten tegen Al-Shabaab, escaleerden ook de vijandigheden in Lower Shabelle. In de tweede helft van het jaar namen aan de federale overheid gelieerde troepen regelmatig delen van de regio in.¹⁵⁵ Ook Al-Shabaab voerde haar militaire activiteiten op. Lower Shabelle was in deze periode de regio van het land waar de meeste aanslagen van Al-Shabaab plaatsvonden.¹⁵⁶

Hieronder volgen enkele voorbeelden van incidenten waarbij Al-Shabaab en het SNL en AMISOM/ATMIS tijdens de verslagperiode betrokken waren. Deze voorbeelden dienen enkel ter illustratie en kunnen niet als uitputtend worden beschouwd.

Op 8 maart 2022 braken rond de plaats Siigale gevechten uit tussen troepen van Al-Shabaab en troepen van het SNL en AMISOM. Vermoedelijk troepen van AMISOM vuurden met mortieren op het dorp. Drie burgers kwamen daarbij om het leven. Nadat de troepen van Al-Shabaab zich moesten terugtrekken, kwamen zij de

¹⁴⁸ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 15 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2020; To: 31/12/2020; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Keyword: Lower Shabelle (admin 1).

¹⁴⁹ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 15 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2021; To: 31/12/2021; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Keyword: Lower Shabelle (admin 1).

¹⁵⁰ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 15 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2022; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Keyword: Lower Shabelle (admin 1).

¹⁵¹ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 26 april 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2023; To: 31/03/2023; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Keyword: Lower Shabelle (admin 1).

¹⁵² De data uit de voetnoten hierboven vergeleken met: ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 6 december 2022. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2020; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia.

¹⁵³ EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 149, juni 2022; UN Security Council, *S/2022/665*, pagina 3, 1 september 2022.

¹⁵⁴ ACLED, *Regional Overview: Africa; 22-28 January 2022*, 3 februari 2022; Anadolu Agency, *4 killed, 6 wounded in mortar attacks during voting in Somalia*, 9 februari 2022; Garowe Online, *Al-Shabaab strikes thrice amid elections in Somalia*, 10 februari 2022; UN Security Council, *S/2022/392*, pagina 4, 13 mei 2022.

¹⁵⁵ ACLED, *Regional Overview: Africa; 23-29 July 2022*, 4 augustus 2022; ACLED, *Regional Overview: Africa; 24-30 September 2022*, 6 oktober 2022; ACLED, *Regional Overview: Africa; 5-11 November 2022*, 17 november 2022; BBC Monitoring, *Somali troops seize southern villages from al-Shabab*, 19 april 2023.

¹⁵⁶ ACLED, *Regional Overview: Africa; 14-20 May 2022*, 26 mei 2022; ACLED, *Regional Overview: Africa; 11-17 June 2022*, 23 juni 2022; ACLED, *Regional Overview: Africa; 16-22 July 2022*, 28 juli 2022; BBC Monitoring, *Analysis: Al-Shabab attacks rise as Somalia offensive gathers pace*, 17 oktober 2022.

volgende dag terug naar Siigale. Zij beschuldigden de dorpingen van het spioneren voor SNL/AMISOM, executeerden een van hen en ontvoerden 33 dorpingen.¹⁵⁷

Zowel eind maart 2022 als eind juni 2022 voerde Al-Shabaab grootschalige aanvallen uit op de SNL-basis bij Bulo Mareer. Na de aanval van maart 2022 wist de groepering het nabijgelegen dorp enige tijd in te nemen.¹⁵⁸

Op 27 juli 2022 voerde Al-Shabaab een zelfmoordaanslag uit op het districtskantoor van Marka. Tenminste elf personen kwamen om het leven, waaronder het districtshoofd Abdullahi Ali Waafow. Twee dagen later pleegde Al-Shabaab een vergelijkbare aanslag op de minister van Justitie van South-West State, Hassan Ibrahim Hassan (alias *Lugbur*). De minister en zijn zoon kwamen om het leven.¹⁵⁹

Begin juli 2022 voerde Al-Shabaab een aanslag uit op de politiecommandant van Afgooye, Mohamed Abdi Madobe. Deze kwam daarbij om het leven.¹⁶⁰

In juli en augustus 2022 vonden in de districten Wanla Weyn, Marka, and Qoryooley grootschalige gevechten plaats tussen Al-Shabaab en het SNL en plaatselijke Macawisley-milities.¹⁶¹

Begin september 2022 vielen speciale eenheden van het SNL een 'financieel centrum' van Al-Shabaab in de plaats Mubarak aan. Zij doodden daarbij de plaatselijke commandant.¹⁶²

In november 2022 verklaarde de federale regering dat bij een offensief in Lower Shabelle 49 Al-Shabaab militanten gedood waren, in een gecombineerde actie van het SNL, ATMIS, lokale milities en luchtaanvallen uitgevoerd door een niet nader genoemde internationale coalitiepartner.¹⁶³

Op 26 mei 2023 vielen strijders van Al-Shabaab een ATMIS-basis in Buulo Mareer aan, waar voornamelijk Oegandese militairen gelegerd waren. Tientallen Oegandese militairen kwamen om het leven.¹⁶⁴

¹⁵⁷ ACLED, *Regional Overview: Africa; 5-11 March 2022*, 16 maart 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina's 36, 85-86, 10 oktober 2022.

¹⁵⁸ Intelligence Briefs, *Monthly counter-terrorism intelligence brief for East Africa (Kenya & Somalia)*, 4 april 2022; ACLED, *Regional Overview: Africa; 26 March-1 April 2022*, 7 april 2022; UN Security Council, *S/2022/665*, pagina 3, 1 september 2022.

¹⁵⁹ Al Arabiya, *Suicide bombing in Somalia kills 11*, 27 juli 2022; Horn Observer, *Somalia Prime Minister condemns IED attack that targeted regional minister in Southern Somalia town of Baidoa*, 29 juli 2022; Hiiraan Online, *Somali Prime Minister condemns killing of Southwest state minister of justice*, 30 juli 2022; UN Security Council, *S/2022/665*, pagina 4, 1 september 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina 8, 10 oktober 2022.

¹⁶⁰ Anadolu Agency, *Bomb blast kills senior police officer near Somali capital*, 6 juli 2022; VOA, *Separate blasts kill 2 in Somalia*, 6 juli 2022; ACLED, *Regional Overview: Africa; 2-8 July 2022*, 14 juli 2022.

¹⁶¹ ACLED, *Regional Overview: Africa; 30 July-5 August 2022*, 11 augustus 2022; ACLED, *Regional Overview: Africa; 13 August-9 September 2022*, 14 september 2022.

¹⁶² Shabelle Media Network, *Somali military raids Al-Shabaab base in Lower Shabelle region*, 10 september 2022; VOA, *Somali military kills senior Al-Shabab figures, frees hostages*, 10 september 2022; Hiiraan Online, *Al Shabab leader killed in Lower Shabelle region*, 10 september 2022; Critical Threats, *Gulf of Aden Security Review*, 12 september 2022.

¹⁶³ VOA, *Somalia: Military operation kills 49 Al-Shabab militants*, 23 november 2022; Reuters, *Somalia says 49 al Shabaab fighters killed in military operation*, 23 november 2022, Shabelle Media Network, *Somalia announces 49 Al-Shabaab killed in Lower Shabelle ops*, 23 november 2022; BBC Monitoring, *Air strikes kill 49 al-Shabab militants in southern Somalia*, 23 november 2022.

¹⁶⁴ BBC Monitoring, *Briefing: Al-Shabab attacks Somali base 'killing over 137' AU troops*, 26 mei 2023; UN - Meeting Coverage and Press Releases, *Secretary-General condemns attack against African Union Transition Mission in Somalia*, 29 mei 2023; France24, *More than 50 Ugandan peacekeepers killed in Al-Shabaab attack in Somalia*, 4 juni 2023; African Union, *AUPSC condemns the heinous attack by the Al Shabaab*, 9 juni 2023.

Baidoa

Baidoa (*Baydhabo*) is de grootste stad van South-West State. De stad verbindt de haven van Mogadishu en de vruchtbare landbouwgrond van Lower Shabelle met Ethiopië en Kenia, en is daarmee van oudsher van strategisch belang. Vanwege zijn ligging huisvest Baidoa daarnaast, na Mogadishu, het grootste aantal binnenlands ontheemden van Somalië.¹⁶⁵ Baidoa stond tijdens de verslagperiode onder controle van de overheid, in samenwerking met troepen van AMISOM/ATMIS. Het gebied dat de stad omringt stond onder controle van Al-Shabaab.¹⁶⁶

Hoewel het geallieerde militaire offensief tijdens de verslagperiode niet tot grootschalige gevechten in en om Baidoa leidde, kreeg de stad te maken met veiligheidsincidenten. In juli 2022 vond in Baidoa bijvoorbeeld de hierboven genoemde liquidatie van minister van Justitie Lugbur plaats.¹⁶⁷ Het dorp Daynunay, net buiten Baidoa, werd in december 2022 door plaatselijke milities veroverd op Al-Shabaab. De dag erna heroverde Al-Shabaab het dorp.¹⁶⁸ Ook in december 2022 braken in Baidoa gevechten uit tussen aanhangers van Abdiiaziz Mohamed Hassan (alias *Laftagareen*), president van South-West State, en oppositiepoliticus Mohamed Adan Ibrahim (alias *Fargeti*). Tenminste tien strijders kwamen om het leven.¹⁶⁹

2.2.5

Jubbaland

De deelstaat Jubbaland bestaat uit drie regio's: Lower Jubba, Middle Juba en Gedo. Volgens IPC had de deelstaat in augustus 2022 ongeveer 2,5 miljoen inwoners.¹⁷⁰ Jubbaland, en met name de regio Middle Juba, is het kerngebied van Al-Shabaab. Net als in de vorige periode controleerde de groep ook in de huidige verslagperiode een groot deel van de deelstaat. Het geallieerde offensief tegen Al-Shabaab leidde tijdens de verslagperiode niet tot grootschalige gevechten in Jubbaland.¹⁷¹

Het aantal veiligheidsincidenten dat ACLED in Jubbaland registreerde was tijdens de huidige verslagperiode ongeveer gelijk aan de vorige periode (let op: het betreft hier conservatieve schattingen van aantallen incidenten en slachtoffers die hier enkel worden opgenomen om een trend te tonen - zie paragraaf 2.2.1 over de wijze van dataverzameling door ACLED):

¹⁶⁵ Norwegian Refugee Council (NRC), "I want my land, you have to go."; *Understanding the eviction phenomenon in Baidoa*, pagina 32, augustus 2021; Medecins sans Frontières (MSF), *An alarming cycle of drought, malnutrition and disease in Baidoa*, 12 oktober 2022; UN Habitat, *Baidoa City Strategy*, 23 maart 2023.

¹⁶⁶ National Public Radio (NPR), *In Baidoa, Somalis live at the epicenter of drought, hunger and conflict*, 17 december 2022; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 92, februari 2023.

¹⁶⁷ VOA, *At least 10 killed in Al-Shabab attack of town on Somalia-Ethiopia border*, 29 juli 2022; UN Security Council, *S/2022/665*, pagina 4, 1 september 2022.

¹⁶⁸ BBC Monitoring, *Somalia army recaptures village near south-west Baidoa town*, 14 december 2022; BBC Monitoring, *Al-Shabab retakes village in south-west Somalia*, 16 december 2022.

¹⁶⁹ BBC Monitoring, *Briefing: Violence in south-west Somalia threatens planned reconciliation talks*, 23 december 2022; Hiiraan Online, *Calm returns to Baidoa after state security forces clash with fighters loyal to opposition candidates*, 24 december 2022.

¹⁷⁰ IPC, *The IPC population tracking tool*, www.ipcinfo.org/ipc-country-analysis/population-tracking-tool/en/, geraadpleegd op 14 maart 2023.

¹⁷¹ Bahadur, J., *Terror and taxes; Inside al-Shabaab's revenue-collection machine*, pagina 22, december 2022; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina's 59-81, februari 2023; Critical Threats, *Salafi-Jihadi movement weekly update*, 8 maart 2023.

Jaar	Incidenten	Dodelijke slachtoffers
2020 ¹⁷²	414	489
2021 ¹⁷³	434	631
2022 ¹⁷⁴	468	515
2023 (t/m maart) ¹⁷⁵	93	241

Het grootste deel van de incidenten vond plaats in de regio's Gedo en Lower Juba. Middle Juba had minder te maken met veiligheidsincidenten. Zo vonden van de 468 in 2022 geregistreerde incidenten er slechts 10 plaats in Middle Juba.

Volgens data van UNHCR leidde het gewapende conflict in Jubbaland in 2022 tot 19.000 ontheemden. De impact van droogte en voedselonzekerheid veroorzaakten echter een nog groter aantal ontheemden: 111.000 mensen.¹⁷⁶ In de eerste 3 maanden van 2023 leidde het conflict tot circa 9.500 ontheemden, maar leidde de droogte tot meer dan 52.000 ontheemden.¹⁷⁷ De gevolgen van de droogte en voedselschaarste werden verergerd doordat Al-Shabaab weinig tot geen humanitaire hulp toeliet tot de gebieden die zij controleert.¹⁷⁸

De meeste veiligheidsincidenten in Jubbaland tijdens de verslagperiode betroffen schermutselingen tussen Al-Shabaab en troepen van AMISOM-ATMIS en het SNL, doorgaans wanneer Al-Shabaab militaire bases in het gebied aanviel. Ook voerden de Keniaanse luchtmacht en de Amerikaanse luchtmacht lucht- en drone-aanvallen uit op Al-Shabaab-doelen. Daarnaast vonden in Gedo gevechten plaats tussen het SNL en troepen die aan de overheid van Jubbaland gelieerd waren. Deze hielden op toen onder president Mohamud de samenwerking tussen de federale overheid en Jubbaland werd hersteld.¹⁷⁹ In maart 2023 voerde Al-Shabaab een aanval uit op een bijeenkomst van overheidsfunctionarissen in Bardhere. Tenminste vijf mensen kwamen daarbij om het leven.¹⁸⁰

Kismayo

Kismayo is de grootse stad van Jubbaland, en werd in de verslagperiode gecontroleerd door de autoriteiten van Jubbaland. Tijdens de verslagperiode vonden in en om de stad voornamelijk schermutselingen plaats tussen Al-Shabaab en troepen van Jubbaland, het SNL en AMISOM/ATMIS.¹⁸¹ Ook pleegde Al-Shabaab in

¹⁷² ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 17 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2020; To: 31/12/2020; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Gedo/Lower Juba/Middle Juba.

¹⁷³ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 17 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2021; To: 31/12/2021; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Gedo/Lower Juba/Middle Juba.

¹⁷⁴ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 17 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2022; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Gedo/Lower Juba/Middle Juba.

¹⁷⁵ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 26 april 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2023; To: 31/03/2023; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1 = Gedo/Lower Juba/Middle Juba.

¹⁷⁶ UNHCR, *Somalia; Protection & Return Monitoring Network*, prmn-somalia.unhcr.org/yearly-displacement, geraadpleegd op 17 maart 2023. Geselecteerde criteria: Departure regions: Gedo | Lower Juba | Middle Juba; Reasons: Conflict/Insecurity | Drought related.

¹⁷⁷ UNHCR, *Somalia; Protection & Return Monitoring Network*, prmn-somalia.unhcr.org/dashboard/displacement-report, geraadpleegd op 26 april 2023. Geselecteerde criteria: Start date: 01-01-2023; End date: 31-03-2023; Previous regions: Gedo | Lower Juba | Middle Juba; Top reasons: Conflict/Insecurity | Drought.

¹⁷⁸ United States Department of State (USDoS), *2021 Country report on human rights practices: Somalia*, pagina's 2 en 17, 12 april 2022; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 72, februari 2023.

¹⁷⁹ EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina's 61-62 en 75-76, februari 2023.

¹⁸⁰ BBC Monitoring, *Briefing: Suicide attack hits Somali officials in anti-al-Shabab meeting*, 14 maart 2023; VOA, *Al-Shabab bombing targets regional officials*, 14 maart 2023.

¹⁸¹ EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina's 74-76, februari 2023.

oktober 2022 een zelfmoordaanslag op een hotel in de stad, waarbij negen burgers om het leven kwamen.¹⁸²

2.3 Betwiste gebieden

Sinds 1998 bestaat er onenigheid tussen Somaliland en Puntland over enkele regio's in hun grensgebied. Het gaat om grote delen van de regio's Sool en Sanaag, en om het district Buuhoodle (ook bekend als *Cayn of Ayn*) in de aan Sool grenzende regio Togdheer. Somaliland claimt de gebieden omdat ze binnen de grenzen liggen van het voormalige Britse protectoraat Brits-Somaliland. Puntland baseert zijn claim op het grondgebied daarentegen op clanaffiliatie. Omdat de dominante subclans¹⁸³ in de betwiste gebieden deel uitmaken van de Daarood-clan die ook in Puntland dominant is, rekent Puntland deze gebieden tot zijn grondgebied.¹⁸⁴ Puntland heeft daarom in zijn overgangsgrondwet van 2001 opgenomen dat onder meer tot zijn grondgebied behoren:

- de regio Sool,
- de regio Sanaag, met uitzondering van het district El Afweyn (*Ceel Afweyn*) en het noordoosten van het district Erigavo (*Ceerigaabo*), en
- het district Buuhoodle in de regio Togdheer.¹⁸⁵

Dit zijn de door Somaliland en Puntland betwiste gebieden. Volgens veel openbare bronnen behoort het meest westelijke deel van Sool overigens feitelijk niet tot betwist gebied. Dit komt doordat daar de subclans behorende tot de Daarood niet de dominante groep zijn maar de subclans behorende tot de in Somaliland dominante Isaaq-clan.¹⁸⁶

In de praktijk controleerde Somaliland tijdens de verslagperiode de westelijke delen van Sanaag (tot de plaats Erigavo) en Sool (bij benadering tot de plaats Tukaraq). De delen van Sool en Sanaag ten oosten daarvan werden grotendeels gecontroleerd door lokale clanmilities. In de betwiste gebieden vonden tijdens de verslagperiode echter geen grootschalige gevechten plaats tussen troepen van Somaliland en Puntland. Wel waren er, ook vóór december 2022, met enige regelmaat gewelddadige confrontaties tussen clanmilities.¹⁸⁷

¹⁸² NOS Nieuws, *Bomaanslag en bestorming van hotel in Somalische stad Kismayo*, 23 oktober 2022; Al Jazeera, *Attack on hotel in Somalia's Kismayo ends with 9 civilians dead*, 23 oktober 2022.

¹⁸³ Het betreft de Warsangali en Dhulbahante subclans.

¹⁸⁴ Global Policy Forum, *Somaliland: The little country that could*, 29 november 2002; Leonard, David K. en Mohamed Samantar, *Reconstructing political order among the Somalis: The historical record in the south and centre*, pagina 44, januari 2013; ISS, *Overlapping claims by Somaliland and Puntland: The case of Sool and Sanaag*, pagina's 4-5, november 2019; Landinfo, *Somalia: The security situation in northwestern Somalia (Somaliland)*, 7 april 2020; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 166-169, juni 2022; BBC Monitoring, *Briefing: Clans demand Somaliland forces leave disputed region amid violence*, 8 januari 2023.

¹⁸⁵ *Somalia: Transitional Constitution of Puntland Regional Government*, 1 juli 2001, geraadpleegd op www.refworld.org; Battera, F. / UN Development Office for Somalia, *Remarks on the 1998 Charter of Puntland state of Somalia*, 1998; Marchal, R., *The Puntland state of Somalia; A tentative social analysis*, pagina 14, mei 2010.

¹⁸⁶ Leonard, David K. en Mohamed Samantar, *Reconstructing political order among the Somalis: The historical record in the south and centre*, pagina 46, januari 2013; Hoehne, Markus V., *Between Somaliland and Puntland: Marginalization, militarization and conflicting political visions*, pagina's 26-27, 2015; ICG, *Averting war in northern Somalia*, 27 juni 2018; Landinfo, *Somalia: The security situation in northwestern Somalia (Somaliland)*, pagina 3, 7 april 2020; EASO, *Somalia: Security situation*, pagina 132, september 2021.

¹⁸⁷ Landinfo, *Somalia: The security situation in northwestern Somalia (Somaliland)*, 7 april 2020; UNSOM, *Photo story: A week on the road to Sool and Sanaag*, 30 juli 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022.

In december 2022 braken in Las Anod (*Laascaanood*; de hoofdstad van Sool) onlusten uit na de moorden op enkele politici in de regio. De demonstranten beschuldigden de regering van Somaliland ervan achter de aanslagen te zitten. Veiligheidstroepen van Somaliland grepen hardhandig in, waarbij onder de demonstranten tenminste 20 doden vielen. Clanoudsten van de Dhulbahante clan reageerden met een declaratie dat de betwiste gebieden niet door Somaliland maar door de Federale Republiek Somalië geregeerd moesten worden. Deze oproep leidde tot gevechten tussen Dhulbahante-milities en het leger van Somaliland. In februari en maart 2023 vielen bij de confrontaties tussen de honderd en tweehonderd doden, waaronder talloze burgers. Militaire troepen van Puntland speelden geen directe rol bij de confrontaties.¹⁸⁸

Volgens data van UNHCR leidde het gewapende conflict rond Las Anod in de eerste 3 maanden van 2023 tot circa 195.000 ontheemden.¹⁸⁹ In heel 2022 waren dat er nog ongeveer 1.400 geweest.¹⁹⁰ Het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) berichtte half maart 2023 over 185.000 ontheemden.¹⁹¹ Zie ook paragraaf 5.1 over ontheemden.

2.4 Gedwongen rekrutering

Tijdens de huidige verslagperiode kwam gedwongen rekrutering in Somalië voor, net als tijdens de vorige periode. Het merendeel van de gevallen werd toegeschreven aan Al-Shabaab en vond plaats in door haar gecontroleerde gebieden (zie paragraaf 2.5.2). Bij uitzondering verschenen ook berichten waarin het SNL in verband werd gebracht met gedwongen rekrutering. Zo rapporteerden media over protesten van ouders van 5.000 rekruten tegen de rekrutering 'onder valse voorwendselen' door het SNL van hun zonen, die daarna door het SNL tegen hun zin zouden worden vastgehouden. Sommige van de ouders stelden dat hun zonen was voorgehouden dat zij waren gerekruteerd voor training in Qatar, maar dat zij vervolgens naar Eritrea werden vervoerd om aan de zijde van Eritrese troepen deel te nemen aan gevechten in Tigray (Ethiopië).¹⁹²

¹⁸⁸ BBC Monitoring, *Briefing: Somaliland warns Mogadishu and Puntland over Las Anod violence*, 4 januari 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Clans demand Somaliland forces leave disputed region amid violence*, 8 januari 2023; OHCHR, *Türk urges investigation after scores killed in Somalia clashes*, 7 februari 2023; OCHA, *Somalia; Flash update no. 1; Fighting in Laas Caanood, Sool region*, 9 februari 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Groups fighting Somaliland in Las Anod claim Djibouti involvement*, 12 februari 2023; Al Jazeera, *What's driving conflict in the disputed Somali city of Las Anod?*, 20 februari 2023; International Committee of the Red Cross (ICRC), *Las Anod violence sends families fleeing for safety in the scorching heat*, 15 maart 2023; VOA, *Over 200 killed in fighting in disputed Somaliland town*, 6 maart 2023; AOV, *Somaliland: Fighting between Somaliland forces and tribal leadership claims civilian lives and puts hospitals out of action*, 19 april 2023; Amnesty International, *Somaliland: Urgent investigation needed as fighting takes heavy toll on civilians in Las Anod*, 20 april 2023; Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023.

¹⁸⁹ UNHCR, *Somalia; Protection & Return Monitoring Network*, prmn-somalia.unhcr.org/dashboard/displacement-report, geraadpleegd op 26 april 2023. Geselecteerde criteria: Start date: 01-01-2023; End date: 31-03-2023; Previous regions: Sool | Sanaag | Togdheer; Top reasons: Conflict/Insecurity.

¹⁹⁰ UNHCR, *Somalia; Protection & Return Monitoring Network*, prmn-somalia.unhcr.org/dashboard/displacement-report, geraadpleegd op 17 mei 2023. Geselecteerde criteria: Start date: 01-01-2022; End date: 31-12-2022; Previous regions: Sool | Sanaag | Togdheer; Top reasons: Conflict/Insecurity.

¹⁹¹ ICRC, *Las Anod violence sends families fleeing for safety in the scorching heat*, 15 maart 2023.

¹⁹² Anadolu Agency, *Somali parents take to streets over 'missing' army recruits*, 10 juni 2021; Reuters, *Somalia says 5,000 missing soldiers to come home soon from Eritrea*, 19 juli 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina 13, 10 oktober 2022; AP News, *Somali troops returning from once-secret training in Eritrea*, 21 december 2022; BBC Monitoring, *Somalia government accused of 'forceful military recruitment'*, 22 december 2022; Reuters, *Somalia repatriates troops from Eritrea after protests over recruitment*, 22 december 2022.

2.4.1 *Rekrutering van minderjarigen*

Ook verschenen tijdens de verslagperiode berichten over de rekrutering van minderjarigen. Zo rapporteerde de VN in mei 2022 over 2.852 geverifieerde gevallen van de rekrutering van kinderen door de strijdende partijen. De kinderen vervulden verschillende taken voor die partijen, waaronder als strijder of lijfwacht, voor het bemensen van controleposten, of het uitvoeren van ondersteunende werkzaamheden. De VN schreef 80% van de geverifieerde gevallen toe aan Al-Shabaab, 17% aan het SNL en de Somalische politie en de overige gevallen aan clanmilities en strijdkrachten van de verschillende deelstaten.¹⁹³ Ook UNHCR en EUAA rapporteerden tijdens de verslagperiode dat de rekrutering van minderjarigen bij alle strijdende partijen voorkwam, maar in de grote meerderheid van de gevallen bij Al-Shabaab.¹⁹⁴

2.5 **Al-Shabaab**

Tijdens de verslagperiode kwam Al-Shabaab¹⁹⁵ onder druk te staan door het militaire offensief van het SNL en de clanmilities. De groepering verloor de directe controle over grote delen van Hirshabelle en Galmudug, waar de bevolking tegen haar overheersing in opstand kwam en daarbij werd ondersteund door de federale strijdkrachten. In deze gebieden legde Al-Shabaab zich tijdens de verslagperiode noodgedwongen toe op guerrillatactieken zoals het uitvoeren van *hit-and-run*-aanslagen en zelfmoordaanslagen op overheidsdoelen. Doordat Al-Shabaab de controle over gebieden kwijtraakte, verloor de groepering ook een deel van haar belastinginkomsten en een deel van haar mogelijkheden om strijders te rekruteren.

Ondanks de successen van de coalitietroepen op het slagveld in met name Hirshabelle en Galmudug, wist de Somalische overheid tijdens de verslagperiode Al-Shabaab niet definitief te verslaan. In de zuidelijke deelstaten South-West State en Jubbaland was geen sprake van een opstand van de bevolking tegen de groepering. Al-Shabaab bleef dan ook de controle houden over de grootste delen van deze deelstaten. Bovendien bleef Al-Shabaab invloed uitoefenen in gebieden die niet onder haar directe controle stonden. Zo kon de groepering handelaren in de haven van Mogadishu nog steeds dwingen om belasting af te dragen en slaagde zij er regelmatig in om dorpen die door coalitietroepen waren ingenomen, te heroveren. Soms ging Al-Shabaab nog samenwerkingsverbanden aan met plaatselijke gemeenschappen. Ook voerde de groepering de frequentie op van haar aanvallen op overheidsdoelen in Mogadishu en andere stedelijke centra.¹⁹⁶

Of de invloed van Al-Shabaab in de bevrijde gebieden duurzaam werd teruggedrongen, hing voornamelijk af van het vermogen van de Somalische autoriteiten om de bevolking een acceptabel alternatief voor het bewind van de groepering te bieden. De totstandkoming van een 'sociaal contract' tussen overheid en burgers werd door veel bronnen gezien als de voornaamste voorwaarde voor een

¹⁹³ UN Security Council, *Children and armed conflict in Somalia; Report of the Secretary-General (S/2022/397)*, pagina 6, 16 mei 2022.

¹⁹⁴ EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 117, juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 82-83, september 2022.

¹⁹⁵ Voor verdere achtergrondinformatie over Al-Shabaab, raadpleeg ook de *Kennisbank Terroristische Organisaties* van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid: kennisbankterrorisme.nctv.nl/organisaties/al-shabaab.

¹⁹⁶ ICG, *A welcome chance for a reset in Somalia*, 31 mei 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina 3, 10 oktober 2022; ICG, *Sustaining gains in Somalia's offensive against Al-Shabaab*, 21 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 28 maart 2023.

stabiele en vreedzame toekomst in deze gebieden. Tijdens de verslagperiode was nog in onvoldoende mate duidelijk of de centrale overheid in staat was een dergelijk duurzaam alternatief te bieden. Hierdoor bleven ook de van Al-Shabaab bevrijde gebieden tijdens de verslagperiode kwetsbaar voor een hernieuwde invloed van de groepering. Daarbij speelde tevens een rol dat Al-Shabaab van de bevolkingsopstand in Hirshabelle en Galmudug leek te hebben geleerd. In die deelstaten had onvrede over de repressie van de groepering een voorname rol gespeeld in de totstandkoming van georganiseerd verzet vanuit de bevolking. Volgens sommige bronnen leek Al-Shabaab in de tweede helft van de verslagperiode de indruk te willen wekken zich verzoenender tegenover de bevolking te tonen.¹⁹⁷

2.5.1 *Invloed- en machtsgebieden*

In het vorige ambtsbericht werd aangegeven dat Al-Shabaab grote delen van het grondgebied van Zuid en Centraal-Somalië controleerde, met name de landelijke gebieden. Maar ook buiten de gebieden die direct onder haar controle stonden, was de invloed van Al-Shabaab voelbaar. Dit gold voor de gehele Somalische samenleving. Zo behield de groepering vaak cellen strijders in die gebieden die aanslagen konden uitvoeren, wist zij met enige regelmaat verloren gebieden of dorpen weer te heroveren en bleef zij in staat om belastingen te innen.¹⁹⁸

Tijdens de verslagperiode verloor Al-Shabaab de directe controle over de grootste delen van de deelstaten Hirshabelle en Galmudug. De meeste landelijke gebieden van de deelstaten South-West State en Jubbaland bleven daarentegen onder directe controle van Al-Shabaab. Bovendien bleef de groepering ook in gebieden die niet (meer) onder haar directe controle stonden, invloed uitoefenen. Zij had in alle deelstaten van Zuid- en Centraal-Somalië bijvoorbeeld nog voldoende capaciteit om aanslagen te plegen op overheidsdoelen.¹⁹⁹

In Puntland had Al-Shabaab tijdens de huidige verslagperiode, net als tijdens de vorige periode, geen gebieden onder haar directe controle. Wel was de groepering hier in staat om activiteiten te ondernemen, met name in de regio Bari.²⁰⁰ Zo viel Al-Shabaab in februari 2022, maart 2022 en oktober 2022 legerbases en konvoeien van regionale veiligheidstroepen aan met geïmproviseerde explosieven en mortieren.²⁰¹ Op 9 februari 2022 voerde Al-Shabaab een zelfmoordaanslag uit op een restaurant in Bosaso, de grootste stad van Bari. Vier burgers kwamen om het leven.²⁰² Ook verschenen in maart 2023 berichten over schermutselingen in de regio Bari tussen strijders van Al-Shabaab en strijders van de Somalische tak van

¹⁹⁷ ICG, *Sustaining gains in Somalia's offensive against Al-Shabaab*, 21 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

¹⁹⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 29-30, 21 december 2021.

¹⁹⁹ ICG, *A welcome chance for a reset in Somalia*, 31 mei 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina 3, 10 oktober 2022; ICG, *Sustaining gains in Somalia's offensive against Al-Shabaab*, 21 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

²⁰⁰ ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 27 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2022; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1: Bari / Nugaal; Actor 1: Al Shabaab.

²⁰¹ Hiiraan Online, *Al-Shabaab attacks Af-Urur village in Puntland's Bari region*, 27 maart 2022; Shabelle Media Network, *Al-Shabaab attacks army base in Puntland*, 27 maart 2022; Somali Dispatch, *Roadside bomb kills five Puntland soldiers*, 9 oktober 2022; Garowe Online, *Al-Shabaab's attack leaves five soldiers dead in Somalia's Puntland*, 9 oktober 2022; ACLED, acleddata.com, geraadpleegd op 27 maart 2023. Geselecteerde criteria: From: 01/01/2022; To: 31/12/2022; Event type: Battles | Explosions/Remote violence | Violence against civilians; Country: Somalia; Admin 1: Bari / Nugaal; Actor 1: Al Shabaab.

²⁰² Xinhua, *4 killed, 7 injured in Somali explosion*, 9 februari 2022; Hiiraan Online, *Turkiye condemns terror attacks in Somalia*, 11 februari 2022.

Islamitische Staat (ISS, dat op kleine schaal in de bergachtige delen van Puntland opereert).²⁰³

2.5.2 *Gedwongen rekrutering*

Al-Shabaab gebruikte sinds haar oprichting verschillende manieren om leden, strijders en informanten te rekruteren. Uit de geraadpleegde bronnen komt het beeld naar voren dat het grootste deel van de rekruten zich op vrijwillige basis bij Al-Shabaab aansloot, maar dat op kleinere schaal ook rekrutering onder dwang voorkwam. Zo verklaarde bij een studie in 2016 11% van de ondervraagde voormalige strijders dat zij onder dwang door Al-Shabaab waren gerekruteerd of zich uit angst voor repercussies hadden aangesloten.²⁰⁴ Bij een studie in 2017 verklaarde 10% van voormalig strijders dat zij onder dwang waren gerekruteerd.²⁰⁵ Meer recent kwantitatief onderzoek is niet bekend.

De meeste bronnen geven aan dat Al-Shabaab slechts bij uitzondering onder directe dwang leden rekruteerde.²⁰⁶ In sommige gevallen was het onderscheid tussen 'vrijwillige' en 'gedwongen' aansluiting bij Al-Shabaab echter niet evident. Uit de bronnen blijkt dat rekrutering door Al-Shabaab enerzijds het gevolg was van economische en sociale onvrede onder de bevolking. Die onvrede kon door Al-Shabaab worden aangewakkerd en uitgebuit, waardoor rekruten zich schijnbaar uit eigen beweging bij de groepering aansloten. Mensen konden zich bijvoorbeeld laten inspireren tot aansluiting bij de groepering door een combinatie van factoren zoals religieuze gedrevenheid, slechte sociaaleconomische vooruitzichten, grieven tegen dominante clans, grieven tegen de federale autoriteiten of de internationale gemeenschap en angst voor repercussies van Al-Shabaab.²⁰⁷ Niet in al deze gevallen kon ondubbelzinnig worden aangegeven in hoeverre de aansluiting onder dwang plaatsvond.

Anderzijds droeg Al-Shabaab op grote schaal gemeenschappen en subclans op om vastgestelde aantallen jongeren aan de groepering af te staan. Deze werden vervolgens in de rangen van Al-Shabaab opgenomen, of werden eerst naar

²⁰³ The East African, *Al Shabaab factions clash in fight for territory in Puntland*, 13 maart 2023; Critical Threats, *Gulf of Aden Security Review*, 13 maart 2023; CTC Sentinel, *The Islamic State Somalia propaganda coalition's regional language push*, april 2023.

²⁰⁴ Anneli Botha en Mahdi Abdile, *Radicalisation and al-Shabaab recruitment in Somalia*, pagina 11, 2016.

²⁰⁵ Richard Barrett, "Why they fight and why they quit: An analysis of interviews with current and former Al-Shabaab fighters," in: Michael Keating en Matt Waldman (red), *War and peace in Somalia: National grievances, local conflict and Al-Shabaab*, pagina 324, 2018.

²⁰⁶ Richard Barrett, "Why they fight and why they quit," in: Keating en Waldman (red), *War and peace in Somalia*, pagina's 319-327, 2018; Mohamed Haji Abdullahi "Ingiriis", "Al-Shabaab's youth recruitment project," in: Keating en Waldman (red), *War and peace in Somalia*, pagina's 339-347, 2018; Roland Marchal, "Rivals in governance; Civil activities of Al-Shabaab," in: Keating en Waldman (red), *War and peace in Somalia*, pagina's 349-357, 2018; Finnish Immigration Service, *Somalia: Fact-finding mission to Mogadishu in March 2020*, pagina 18, 7 augustus 2020; Austrian Centre for Country of Origin & Asylum Research and Documentation (ACCORD), *Somalia: Al-Shabaab und Sicherheitslage; Lage von Binnenvertriebenen und Rückkehrer:innen; Schutz durch staatliche und nicht-staatliche Akteure: Dokumentation zum COI-Webinar mit Markus Höhne und Jutta Bakonyi am 5. Mai 2021*, pagina 36, 31 mei 2021; Landinfo, *Somalia: Rekruttering til al-Shabaab*, pagina 10, 17 oktober 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022.

²⁰⁷ Stig Jarle Hansen, Linnéa Gelot, "Anatomy of counter-jihad," in: Keating en Waldman (red), *War and peace in Somalia*, pagina 385, 2018; Vanda Felbab-Brown, "The problem with militias in Somalia: Almost everyone wants them despite their dangers," in: Adam Day (red), *Hybrid conflict, hybrid peace: How militias and paramilitary groups shape post-conflict transitions*, pagina 120, 2020; Finnish Immigration Service, *Somalia: Fact-finding mission to Mogadishu in March 2020*, pagina's 17-18, 7 augustus 2020; EUAA, *Somalia: Actors*, pagina 55, juli 2021; EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina's 17-26, september 2021; Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina's 92-93, maart 2022; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 84, juni 2022; Landinfo, *Somalia: Rekruttering til al-Shabaab*, 17 oktober 2022; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

religieuze scholen (*madrassas*) gestuurd die aan de groepering gelieerd waren om op een later tijdstip te worden opgenomen.²⁰⁸

Ook de VN benadrukte vóór en tijdens de huidige verslagperiode dat gedwongen rekrutering door Al-Shabaab voorkwam, met name van kinderen. De VN accentueerde hierbij dat het dwangaspect van de rekrutering op verschillende manieren tot uiting kon komen. In sommige gevallen ontvoerde Al-Shabaab kinderen om de gelederen van de groepering te vullen. In andere gevallen droeg Al-Shabaab clanvertegenwoordigers op om een vastgesteld aantal jongeren aan de groepering te leveren, of om deze verplichting af te kopen. Ook kon Al-Shabaab clanvertegenwoordigers opdragen om jongens af te staan aan scholen die werden beheerd door leden of sympathisanten van de groepering. De groepering rekruteerde later strijders op die scholen. In verarmde gemeenschappen rekruteerde Al-Shabaab onder de belofte van geld, of door plaatselijke grieven tegen dominante clans of de federale overheid uit te buiten. Tegelijkertijd konden deze rekruteringsmethoden vergezeld gaan van repercussies en dreigementen tegen personen die zich niet bij de groepering aansloten.²⁰⁹ Unicef noemde Al-Shabaab in november 2021 's werelds grootste ronselaar van kinderen.²¹⁰ Ook UNHCR gaf in september 2022 aan dat Al-Shabaab onder dwang kinderen rekruteerde.²¹¹

Verschillende bronnen benadrukten dat Al-Shabaab doorgaans beloften combineerde met dreigementen in haar interactie met plaatselijke gemeenschappen. De weigering van clanouderen om rekruten af te staan aan de groepering kon leiden tot repercussies. Zo konden niet-meewerkende clanouderen worden ontvoerd of vermoord.²¹² De dreiging van Al-Shabaab kon echter ook subtieler zijn, in zoverre dat deze niet expliciet uitgesproken hoefde te worden. Met name in gebieden onder directe controle van de groepering was het voor de bevolking duidelijk dat het niet voldoen aan verzoeken van Al-Shabaab om rekruten, negatieve gevolgen kon hebben. In de gebieden die vele jaren door Al-Shabaab werden bestuurd kon de bevolking voorts makkelijker in staat blijken rekruten af te staan, in ruil voor de veiligheid en stabiliteit die de groepering doorgaans wist te garanderen. In veel gevallen was Al-Shabaab beter dan de federale overheid in staat om deze stabiliteit te bieden. Sommige bronnen benadrukten in dit kader dat de bevolking van deze gebieden na jaren van overheersing door Al-Shabaab dusdanig geïndoctrineerd was met het gedachtengoed van de groepering, dat aansluiting voor velen een logische stap was.²¹³ Ook onderzoekster Tricia Bacon gaf aan dat Al-Shabaab haar opdracht aan gemeenschappen om jongeren aan de groepering te leveren, presenteerde als een transactionele overeenkomst waarbij de gemeenschappen jongeren afstonden in ruil voor stabiliteit. In de praktijk kon een weigering om jongeren af te staan echter leiden tot repercussies van Al-Shabaab, zoals de ontvoering van clanouderen om af

²⁰⁸ UN Security Council, *S/2022/754*, pagina's 35-36, 10 oktober 2022; EUAA, *Somalia: Defection, desertion and disengagement from Al-Shabaab*, pagina 52, februari 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

²⁰⁹ UN Security Council, *Letter dated 28 September 2020 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council (S/2020/949)*, pagina's 34, 80, 28 september 2020; UN Security Council, *S/2021/849*, pagina 31, 6 oktober 2021; UN Security Council, *S/2022/397*, pagina 7, 16 mei 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 83-85, september 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina's 35-36, 10 oktober 2022.

²¹⁰ UNICEF, *Grave child rights violations in Somalia*, 2 november 2021.

²¹¹ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 81-83, september 2022.

²¹² EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 84, juni 2022; Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

²¹³ Hussein Yusuf Ali, "Youth radicalization; Causes, consequences and potential solutions," in: Keating en Waldman (red), *War and peace in Somalia*, pagina's 329-338, 2018; Roland Marchal, "Motivations and drivers of Al-Shabaab," in: Keating en Waldman (red), *War and peace in Somalia*, pagina's 309-317, 2018; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

te dwingen dat de jongeren alsnog werden overgedragen. Ook merkte Bacon op dat sommige gemeenschappen middels betaling van geld, wapens of vee hun verplichting konden afkopen. In andere gevallen betaalden rijkere clans die door Al-Shabaab om rekruten werden verzocht, geld aan armere clans zodat die in hun plaats hun kinderen aan de groepering zouden afstaan.²¹⁴

De mate waarin Al-Shabaab zich schuldig maakte aan gedwongen rekrutering werd historisch gezien sterk situationeel bepaald. Zo was er meer sprake van gedwongen rekrutering in periodes dat Al-Shabaab een sterkere behoefte voelde om de eigen gelederen aan te vullen, bijvoorbeeld na verliezen op het strijdtoneel of tijdens tegen hen gerichte offensieven.²¹⁵ In recente jaren waren signalen zichtbaar dat gedwongen rekrutering door Al-Shabaab afnam omdat plaatselijke gemeenschappen zich in steeds grotere mate tegen de indoctrinatie van de groepering, en de praktijk van rekrutering, gingen verzetten. Dit groeiende verzet vanuit gemeenschappen was een van de voornaamste redenen voor de aansluiting van veel clans bij het offensief tegen Al-Shabaab in de tweede helft van 2022.²¹⁶ Ook waren er in de beginfase van de opstand tegen de groepering echter signalen dat datzelfde offensief juist voor een toename in gedwongen rekrutering zorgde, omdat Al-Shabaab de gelederen moest aanvullen.²¹⁷ De VN constateerde in mei 2022 dat Al-Shabaab vanwege het verzet vanuit de plaatselijke gemeenschappen haar rekruteringsinspanningen verlegde naar religieuze scholen.²¹⁸ Het beeld dat uit bronnen naar voren komt is dat Al-Shabaab sinds het offensief van 2022 nog wel rekruten wist te vinden maar op kleinere schaal dan voorheen. Voornamelijk in gebieden die nog onder directe controle van Al-Shabaab stonden, zou de groepering nog leden rekruteren.²¹⁹

Groeperingen die kwetsbaar zijn voor gedwongen rekrutering

Volgens alle bronnen was er met name sprake van gedwongen rekrutering door Al-Shabaab in gebieden die onder haar directe controle stonden. Ook buiten die gebieden was sprake van gedwongen rekrutering, maar in aanzienlijk mindere mate. In de gebieden die onder controle stonden van Al-Shabaab liepen met name minderjarige jongens een risico op gedwongen rekrutering.²²⁰

Uit de bronnen komt echter geen eenduidig beeld naar voren over de vraag welke (minderheids)clans een groter risico liepen dan andere. Uit de meeste bronnen blijkt dat Al-Shabaab in gebieden die onder haar controle stonden, inspeelde op plaatselijke spanningen tussen bevolkingsgroepen door minderheidsgroepen voor te houden dat het aansluiten bij Al-Shabaab hen een sterkere machtspositie zou

²¹⁴ Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina's 92-93, maart 2022.

²¹⁵ ACCORD, *Somalia: Al-Shabaab und Sicherheitslage*, pagina 36, 31 mei 2021; EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina 23, september 2021; UN Security Council, *S/2021/849*, pagina 31, 6 oktober 2021; UN Security Council, *S/2022/397*, pagina 7, 16 mei 2022; Landinfo, *Somalia: Rekrutering til al-Shabaab*, pagina 10, 17 oktober 2022.

²¹⁶ UN Security Council, *S/2020/949*, pagina 34, 28 september 2020; Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina 93, maart 2022; UN Security Council, *S/2022/397*, pagina 7, 16 mei 2022; Somali Signal, *'Enough is enough': Somali clans' revolt against Al-Shabaab*, 24 september 2022.

²¹⁷ UNICEF, *Grave child rights violations in Somalia*, 2 november 2021; UN Security Council, *S/2022/397*, pagina 7, 16 mei 2022.

²¹⁸ UN Security Council, *S/2022/397*, pagina 7, 16 mei 2022.

²¹⁹ Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 28 maart 2023.

²²⁰ UN Security Council, *S/2020/949*, pagina's 34, 80, 28 september 2020; EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina 18, september 2021; UN Security Council, *S/2021/849*, pagina 31, 6 oktober 2021; The Borgen Project, *Child soldiers in Somalia*, 10 oktober 2021, borgenproject.org, geraadpleegd op 28 november 2022; Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina 93, maart 2022; UN Security Council, *S/2022/397*, pagina 7, 16 mei 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 83-85, september 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina's 35-36, 10 oktober 2022; Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

opleveren.²²¹ Leden van deze minderheidsclans zouden zich vrijwillig bij Al-Shabaab aansluiten onder invloed van deze belofte, en daartoe veelal niet 'gedwongen' hoeven worden. Mocht een minderheidsclan echter het opgelegde quutum niet vrijwillig behalen, dan konden dwangmaatregelen volgen. Plaatselijk sterkere clans zouden daarentegen wanneer zij zich geconfronteerd zagen met rekruteringsquota van Al-Shabaab, deze kunnen afkopen. Clans die over minder financiële middelen beschikken hadden deze optie in mindere mate, wat hun leden juist meer risico zou opleveren op gedwongen rekrutering.²²²

De troepen van Al-Shabaab vormden over het algemeen een afspiegeling van de clanstructuur in Somalië. De groepering had leden van alle clans.²²³ De lagere rangen van Al-Shabaab werden echter volgens verschillende bronnen voornamelijk bevolkt door leden van minderheidsclans. Dit kon enerzijds te maken hebben met een gebrek aan doorgroeimogelijkheden binnen de groepering voor leden van minderheidsclans.²²⁴ Anderzijds was dit terug te voeren op het feit dat Al-Shabaab met name rekruten zocht in gebieden die onder haar controle stonden. Daardoor waren strijders in de meerderheid die behoorden tot clans die in die gebieden sterk vertegenwoordigd waren. Zo waren er naar verluidt veel strijders van de Rahanweyn, een clan die groot is in de zuidelijke regio's die onder controle van Al-Shabaab stonden.²²⁵

Onttrekken aan gedwongen rekrutering

Net als in de vorige verslagperiode²²⁶ hadden tijdens de huidige periode personen mogelijkheden om zich aan gedwongen rekrutering te onttrekken, maar waren deze mogelijkheden afhankelijk van een aantal factoren. De financiële armslag van de clan waartoe de beoogde rekrutee behoorde, was bijvoorbeeld een van die factoren. In sommige gevallen kon het afstaan van rekruten aan Al-Shabaab immers door de clan worden afgekocht.²²⁷ Ook kozen gezinnen er soms voor om zich met jongeren die kwetsbaar werden geacht voor gedwongen rekrutering in andere gebieden te vestigen, bijvoorbeeld in gebieden onder overheidscontrole.²²⁸ Bij deze laatste optie waren beoogde rekruten wel afhankelijk van feitelijke mogelijkheden om zich naar elders te begeven. Ook waren zij afhankelijk van een sociaal netwerk in het gebied waar zij heen gingen. In algemene zin verplaatsten mensen die gebied onder controle van Al-Shabaab ontvluchtten, zich bij voorkeur naar gebieden of steden waar zich veel leden van hun clan bevonden. Dit was de voornaamste manier om hun veiligheid in het nieuwe leefgebied te garanderen. Volgens bronnen gold datzelfde voor strijders die deserteerden uit Al-Shabaab: of zij in hun nieuwe

²²¹ Roland Marchal, "Motivations and drivers of Al-Shabaab," in: Keating en Waldman (red), *War and peace in Somalia*, pagina's 309-317, 2018; Africa Center for Strategy & Policy, *Justice and terror: Al-Shabaab's informal justice mechanism*, 5 januari 2019; EUAA, *Somalia: Actors*, pagina 56, juli 2021; Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina's 91-93, maart 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022.

²²² Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina 93, maart 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022.

²²³ EUAA, *Somalia: Actors*, pagina 55, juli 2021; Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina's 17-19, maart 2022.

²²⁴ Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina's 90-91, maart 2022; Landinfo, *Somalia: Rekrutering til al-Shabaab*, pagina's 7-8, 17 oktober 2022.

²²⁵ Hossein Solomon, "Al Shabaab in Somalia: Between clan and faith," in: Hossein Solomon, *Terrorism and counter-terrorism in Africa; Fighting insurgency from Al Shabaab, Ansar Dine and Boko Haram*, 2015; EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina 28, september 2021; Landinfo, *Somalia: Rekrutering til al-Shabaab*, pagina's 7-8, 17 oktober 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022.

²²⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Somalië*, pagina 18, december 2021.

²²⁷ Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina's 92-93, maart 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina 36, 10 oktober 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022.

²²⁸ Somalia Protection Cluster, *Protection Analysis Update; February 2022*, pagina 6, februari 2022; UN Security Council, *S/2022/397*, pagina 7, 16 mei 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina 36, 10 oktober 2022.

leefgebied gevaar liepen van de zijde van Al-Shabaab hing veelal samen met het clannetwerk dat hen in dat gebied bescherming kon bieden (zie ook paragraaf 2.5.4).²²⁹

2.5.3

Belastingheffing

Al-Shabaab hief verschillende soorten belasting, zowel in het gebied dat onder haar controle stond als daarbuiten. De *zakat* was een van deze belastingvormen. De zakat is een religieuze verplichting voor burgers om jaarlijks een deel van hun vermogen af te staan aan de minderbedeelden. De hoogte van de zakat is gewoonlijk jaarlijks 2,5% van het netto vermogen van een individu of bedrijf. Zowel tijdens de huidige verslagperiode als daarvoor inde Al-Shabaab onder de noemer 'zakat' geld bij personen en bedrijven. Verschillende bronnen merken overigens op dat dit geen feitelijke zakat betrof maar een vorm van beschermingszwendel, die Al-Shabaab onder de noemer 'zakat' legitimeerde. Al-Shabaab schonk volgens die bronnen veel van de op deze manier gegenereerde inkomsten niet aan de minderbedeelden, maar gebruikte ze voor de versterking van de eigen financiële positie.²³⁰

Daarnaast hief Al-Shabaab belasting op commerciële activiteiten, zoals de invoer van goederen in haar gebieden, de doorvoer van goederen door haar gebieden en de verkoop van akkerbouwproducten, vee, onroerende goederen en land. Handelaren betaalden deze belastingen niet alleen onder druk van geweld van Al-Shabaab maar ook omdat dit de enige manier was om toegang te krijgen tot de vruchtbare en dichtbevolkte (en daarmee economisch lucratieve) gebieden onder controle van de groepering.²³¹

Omdat Al-Shabaab zowel binnen als buiten de gebieden onder haar controle belastingen inde, konden burgers en bedrijven in gebieden die niet onder haar controle waren te maken krijgen met een dubbele inning. Deze belasting kon zowel in natura als in valuta gevorderd worden.²³² Al-Shabaab kon belastingen innen van handelaren wanneer hun ladingen door Al-Shabaab gebied werden vervoerd. Daarvoor had de groepering een netwerk van controleposten langs doorvoerwegen waar de goederen gecontroleerd werden. De afdeling financiën nam vervolgens contact op met de eigenaar van de goederen die buiten Al-Shabaabgebied verbleef, om de belasting te innen. Wanneer de eigenaar niet betaalde, werden de goederen in beslag genomen.²³³ Volgens Jay Bahadur, die namens het *Global Initiative against Transnational Organized Crime* in 2022 onderzoek deed naar belastingheffing door Al-Shabaab, hanteerde de groepering drie belastingschijven: een hoog tarief voor producten bestemd voor de export, een middentarief voor producten die vervoerd

²²⁹ EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina 28, september 2021; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 86, september 2022.

²³⁰ Rift Valley Institute, *Briefing Paper: Tax and the State in Somalia*, pagina 8, mei 2020; UN Security Council, *S/2020/949*, pagina 10, 28 september 2020; Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina's 85 en 100, maart 2022; Africa Center for Strategic Studies, *Reclaiming Al Shabaab's revenue*, 27 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 28 maart 2023.

²³¹ Bahadur, J., *Terror and taxes; Inside al-Shabaab's revenue-collection machine*, pagina 5, december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

²³² Hiraal Institute, *The AS financial system*, juli 2018; Rift Valley Institute, *Briefing Paper: Tax and the State in Somalia*, mei 2020; UN Security Council, *S/2020/949*, pagina 10, 28 september 2020; Africa Center for Strategic Studies, *Reclaiming Al Shabaab's revenue*, 27 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

²³³ Hiraal Institute, *The AS financial system*, juli 2018; Hiraal Institute, *A losing game: Countering Al-Shabab's financial system*, oktober 2020; Bahadur, J., *Terror and taxes; Inside al-Shabaab's revenue-collection machine*, pagina's 4-17, december 2022.

werden tussen regeringsgebieden en een laag tarief voor producten bestemd voor Al-Shabaabgebied.²³⁴

Ook had Al-Shabaab een sterke informatiepositie in de haven van Mogadishu, die haar in staat stelde op de hoogte te zijn van alle geïmporteerde goederen, de waarde van die goederen en de importeur. Leden van de groepering namen vervolgens contact op met die importeur, en ontboden hem op een vooraf afgesproken plaats waar hij de belasting moest afdragen.²³⁵

Daarnaast kon informatie over handelaren die niet in Al-Shabaabgebied verbleven en wier goederen ook niet door dat gebied vervoerd werden, door informanten aan Al-Shabaab worden doorgegeven. Zo kon de groepering een lijst bijhouden van plaatselijke handelaren en een schatting van hun inkomsten. Eenmaal per jaar nam de afdeling financiën contact met hen op om een belasting van 2,5% over de geschatte omzet te innen. De handelaren werden ontboden in gebied dat wel onder controle van Al-Shabaab was, om daar de belasting in contanten af te rekenen. Bij een weigering te verschijnen, kon die afdeling de gegevens van de weigeraars doorsturen aan de inlichtingendienst van Al-Shabaab, de *amniyaat*.²³⁶ In gebieden die niet onder haar controle stonden in de Al-Shabaab ook belasting van veenomaden door een vast deel van hun veestapel op te eisen.²³⁷

Belastingbetalers konden op verschillende manieren de belastinggelden afstaan aan Al-Shabaab. Zo kon in contanten worden afgerekend of middels het afstaan van een deel van de belaste goederen. Ook kon het geld worden overgemaakt naar bankrekeningen van Al-Shabaab of via *EVC Plus*, een mobiele dienst voor geldtransacties.²³⁸ In alle gevallen van heffing door Al-Shabaab was het gebruikelijk dat de belastingbetaler een ontvangstbewijs ontving. Hiermee werd voorkomen dat er dubbele belastingen werden geheven.²³⁹

Represailles bij niet-betalen van belasting

Personen of bedrijven die de belasting aan Al-Shabaab niet afstonden, konden zowel vóór als tijdens de verslagperiode te maken krijgen met represailles. De groepering kon bijvoorbeeld onder dreiging van geweld goederen van weigeraars confisqueren of handelaren tot sluiting van hun bedrijf dwingen. In sommige gevallen werden explosieven geplaatst bij bedrijven die de belastingen niet betaalden, en in sommige gevallen doodde Al-Shabaab mensen die weigerden te betalen. De dreiging die van de groepering uitging was, ook buiten de gebieden die zij direct controleerde, vaak voldoende om belastingbetaling af te dwingen.²⁴⁰ De VN rapporteerde over een incident in 2022 waarbij de organisatie in Galmudug een gemeenschap van

²³⁴ Bahadur, J., *Terror and taxes; Inside al-Shabaab's revenue-collection machine*, pagina 19, december 2022.

²³⁵ Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

²³⁶ Hiraal Institute, *The AS financial system*, pagina's 2-4, juli 2018; Hiraal Institute, *A losing game: Countering Al-Shabab's financial system*, oktober 2020; UN Security Council, *S/2020/949*, pagina 10, 28 september 2020.

²³⁷ Hiraal Institute, *The AS financial system*, pagina 1, juli 2018; Rift Valley Institute, *Briefing Paper: Tax and the State in Somalia*, pagina 5, mei 2020.

²³⁸ UN Security Council, *Letter dated 7 November 2018 from the chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council (S/2018/1002)*, pagina 27, 9 november 2018; Rift Valley Institute, *Briefing Paper: Tax and the State in Somalia*, pagina 5, mei 2020; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

²³⁹ Hiraal Institute, *The AS financial system*, pagina 1, juli 2018; Rift Valley Institute, *Briefing Paper: Tax and the State in Somalia*, pagina 5, mei 2020; Bahadur, J., *Terror and taxes; Inside al-Shabaab's revenue-collection machine*, december 2022.

²⁴⁰ EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 88-89, juni 2022; Hiraal Institute, *The AS financial system*, pagina 3, juli 2018; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 92-93, september 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina's 16, 92-93, 10 oktober 2022; Garowe Online, *Report: How complex Al-Shabaab's taxation system in Somalia works*, 10 december 2022; Africa Center for Strategic Studies, *Reclaiming Al Shabaab's revenue*, pagina 2, 27 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

veehouders aanviel die hadden geweigerd belasting af te staan. Verschillende veehouders werden daarbij gedood.²⁴¹ Ook konden families die de belastingen niet konden opbrengen, worden gedwongen hun kinderen af te staan aan Al-Shabaab.²⁴² Daarnaast rapporteerde UNHCR in 2022 over gevallen van marteling van wanbetalers.²⁴³

Belastingheffing sinds het militaire offensief

De strikte belastingheffing was een van de oorzaken van onvrede en verzet bij de bevolking van gebieden onder controle van Al-Shabaab. Doordat de groepering onder zware druk van het geallieerde militaire offensief kwam te staan en delen van haar grondgebied verloor, namen ook haar mogelijkheden tot belastingheffing af. Vooral in gebieden die niet onder haar controle stonden, kwam de belastingheffing door Al-Shabaab onder druk te staan. Zo riepen de federale autoriteiten tijdens de verslagperiode handelaren op om niet meer te voldoen aan de door de groepering opgelegde belastingverplichtingen. Dit leidde naar verluidt tot een groeiend aantal handelaren in gebieden buiten Al-Shabaabcontrole die weigerden de belastingen te betalen.²⁴⁴ Ook verloor de organisatie inkomsten doordat de federale autoriteiten ongeveer 250 bankrekeningen die gelieerd waren aan Al-Shabaab, wisten te identificeren en de tegoeden te bevriezen.²⁴⁵

Desondanks bleef Al-Shabaab ook sinds het militaire offensief in staat om belastingen te innen, ook buiten haar controlegebied. Zij had bijvoorbeeld nog steeds voldoende informanten in de haven van Mogadishu om belasting op importgoederen te kunnen heffen. En zij bleef in staat om gerichte aanslagen uit te voeren buiten gebied onder haar controle. Het afschrikwekkende effect daarvan zorgde ervoor dat er ook tijdens het militaire offensief nog individuen en bedrijven waren die belastingen aan de groepering afdroegen.²⁴⁶ Twee vertrouwelijke bronnen gaven bovendien aan dat de groepering tijdens het offensief zakenlieden vroeg om de verschuldigde belastingen meerdere maanden, of zelfs meer dan een jaar, vooruit te betalen.²⁴⁷

2.5.4 *Vestiging buiten Al-Shabaabgebied*

In het vorige ambtsbericht stond dat er geen eenduidig antwoord kon worden gegeven op de vraag of personen die problemen ondervonden van de zijde van Al-Shabaab zich veilig elders in Zuid- of Centraal-Somalië konden vestigen.²⁴⁸ Dit geldt ook voor de huidige verslagperiode. Of iemand zich veilig buiten Al-Shabaabgebied kon vestigen, hing ten eerste af van de mogelijkheden die hij of zij had om zich veilig naar dat gebied te begeven. Het risico was immers groot dat er zich op wegen

²⁴¹ UN Security Council, *S/2022/754*, pagina's 92-93, 10 oktober 2022.

²⁴² UN Security Council, *Letter dated 12 October 2-2- from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council (S/2020/1004)*, pagina's 10-11, 15 oktober 2020; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 92-93, september 2022.

²⁴³ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 92-93, september 2022.

²⁴⁴ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 92-93, september 2022; BBC Monitoring, *Website says al-Shabab 'financially weakened' amid offensive*, 20 januari 2023; BBC Monitoring, *Somali state TV says traders disobeying al-Shabab summons*, 20 februari 2023; BBC Monitoring, *Somali traders defy summons by al-Shabab*, 24 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 15 december 2022; Vertrouwelijke bron, 16 december 2022.

²⁴⁵ Hiiraan Online, *Somalia says millions seized from Al Shabaab bank accounts*, 29 januari 2023; ISS, *Al-Shabaab on the defensive: is it time to celebrate?*, 8 maart 2023.

²⁴⁶ Africa Center for Strategic Studies, *Reclaiming Al Shabaab's revenue*, pagina 3, 27 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 28 maart 2023.

²⁴⁷ Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

²⁴⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 34-35, 21 december 2021.

richting andere gebieden controleposten van Al-Shabaab bevonden. Personen die vanwege hun profiel of activiteiten de speciale aandacht van de groepering op zich gericht wisten, konden daar worden tegengehouden. Eenmaal in een ander vestigingsgebied aangekomen, hing hun veiligheid voornamelijk samen met hun individuele omstandigheden en het sociale netwerk dat zij daar hadden. In algemene zin verplaatsten mensen die Al-Shabaabgebied ontvluchtten, zich bij voorkeur naar gebieden of steden waar zich veel leden van hun clan bevonden. Dit was voor hen de voornaamste manier om hun veiligheid in het nieuwe leefgebied te garanderen. Leden van minderheidsclans hadden daardoor minder mogelijkheden om zich in andere gebieden te vestigen.²⁴⁹

De EUAA en UNHCR oordeelden in hun rapporten van respectievelijk juni 2022 en september 2022 dat een redelijk vestigingsalternatief in Mogadishu slechts in uitzonderlijke gevallen beschikbaar was. In Mogadishu zou een dergelijk alternatief enkel aanwezig zijn voor alleenstaande en gezonde jonge mannen of kinderloze koppels zonder kwetsbaarheden, die behoorden tot een lokale meerderheidsclan en die voldoende mogelijkheden hadden om in hun eigen onderhoud te voorzien. In Garowe was een redelijk vestigingsalternatief volgens UNHCR en EUAA beschikbaar voor alleenstaande en gezonde jonge mannen of kinderloze koppels zonder kwetsbaarheden, die in de mannelijke lijn behoorden tot een in Puntland dominante clan en per vliegtuig Garowe konden bereiken. In Hargeisa werd een redelijk vestigingsalternatief beschikbaar geacht voor alleenstaande en gezonde jonge mannen of kinderloze koppels zonder kwetsbaarheden die oorspronkelijk uit Somaliland kwamen en toegang hadden tot een lokaal sociaal netwerk.²⁵⁰

Deserteurs

In het vorige ambtsbericht werd vermeld dat zich in door de overheid gecontroleerde gebieden in Zuid- en Centraal-Somalië centra bevonden waar deserteurs uit de gelederen van Al-Shabaab zich konden melden. Onder het *Defector Rehabilitation Programma* (DRP) werden zij gerehabiliteerd en konden ze een beroepsopleiding volgen om ze te helpen bij hun re-integratieproces.²⁵¹ Ook tijdens de huidige verslagperiode waren deze centra en het DRP operationeel.²⁵² Er zijn geen aanwijzingen dat Al-Shabaab tijdens de verslagperiode aanvallen op deze centra uitvoerde. Individuele deserteurs die naar overheidsgebied vluchtten liepen wel blijvend risico op ontdekking door Al-Shabaab. De groepering bleef actief op zoek naar hooggeplaatste voormalige leden in regeringsgebied. Volgens UNHCR was Al-Shabaab niet actief op zoek naar gedeserteerde leden met lagere rangen, maar konden ook zij vermoord worden wanneer ze werden ontdekt.²⁵³

2.5.5 *Aanvallen binnen en buiten machtsgebied*

Al-Shabaab bleef tijdens de verslagperiode in staat om zowel binnen als buiten haar controlegebied complexe aanslagen uit te voeren, onder meer op overheidsfunctionarissen en leden van de federale strijdkrachten. De frequentie en dodelijkheid van de aanslagen namen tijdens de verslagperiode toe.²⁵⁴ De meest

²⁴⁹ EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina 28, september 2021; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 86, september 2022; Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023.

²⁵⁰ EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 186-204, juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 12-14, september 2022.

²⁵¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 18 en 34, 21 december 2021.

²⁵² EUAA, *Somalia: Defection, desertion and disengagement from Al-Shabaab*, pagina 17 en 22-29, februari 2023.

²⁵³ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 86-87, september 2022.

²⁵⁴ ACLED, *Context assessment: Heightened political violence in Somalia*, 3 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 8 september 2022.

zichtbare aanslagen tijdens de verslagperiode worden hierboven in paragraaf 2.2 opgesomd.

2.6 Clans

De vier grote familieclans of afstammingslijnen Hawiye, Daarood, Dir en Rahanweyn vormen samen het grootste deel van de Somalische bevolking. Zij worden ook wel de meerderheidsclans genoemd. Elk van deze familieclans bestaat uit verschillende clans, subclans en sub-subclans. Daarnaast kunnen minderheidsclans en etnische minderheden worden onderscheiden (zie paragraaf 4.1.2). Somalische clans zijn verspreid over het gehele Somalische grondgebied en in de aangrenzende landen.²⁵⁵ De verschillende clans hebben geen vastomlijnde leefgebieden, maar elk van de Somalische deelstaten kent wel een dominante clan. Zo zijn in Galmudug, Hirshabelle en Mogadishu de Hawiye dominant, in Puntland de Daarood, in South-West State de Rahanweyn en in Jubbaland de Rahanweyn en de Daarood.²⁵⁶

2.6.1 *Conflicten tussen clans*

Conflicten tussen clans en subclans komen van oudsher regelmatig voor in Somalië, met name in delen van het land waar de invloed van de autoriteiten zwak is. Aan de grondslag van deze conflicten liggen doorgaans politieke of territoriale geschillen, en de toegang tot natuurlijke hulpbronnen als water en land.²⁵⁷ In 2021 was er volgens verschillende bronnen een toename waarneembaar in de frequentie van dergelijke conflicten. Deze toename hing voornamelijk samen met de politieke instabiliteit die werd veroorzaakt door het uitstel van de verkiezingen en de gevolgen van klimaatverandering op de beschikbaarheid van natuurlijke hulpbronnen. De resulterende conflicten tussen clangroepen zorgden op hun beurt voor een toename van het aantal binnenlandse ontheemden in 2021.²⁵⁸

In gebieden die gecontroleerd werden door Al-Shabaab was in de regel minder sprake van clanconflicten dan in de gebieden daarbuiten. Volgens analisten was een van de risico's van het militaire offensief tegen Al-Shabaab van 2022, dat lang sluimerende conflicten tussen clangroepen in de gebieden waaruit Al-Shabaab verdreven was weer zouden opleven.²⁵⁹ Dit gebeurde op kleine schaal, maar van de gevreesde grootschalige opleving was tijdens de verslagperiode geen sprake.²⁶⁰

Desondanks verschenen ook tijdens de verslagperiode berichten over conflicten tussen (sub)clans, met name in de deelstaat Galmudug. Deze conflicten hingen doorgaans samen met de langdurige droogte. Zo rapporteerden het Bureau voor de Coördinatie van Humanitaire Aangelegenheden van de VN (OCHA) en UNHCR dat in

²⁵⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 35, 21 december 2021.

²⁵⁶ Home Office, *Country policy and information note; Somalia: majority clans and minority groups in south and central Somalia*, januari 2019; Hiiraan Online, *Clan federalism in Somalia*, 16 juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, september 2022.

²⁵⁷ UNSOM, OHCHR, *Protection of civilians report; Building the foundation for peace, security and human rights in Somalia*, pagina's 16-17, 3 november 2019; The Hill, *The violence in Somalia needs to be addressed*, 7 juli 2021; UN Security Council, *S/2021/849*, pagina 13, 6 oktober 2021; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 88-89, september 2022.

²⁵⁸ UN Security Council, *S/2021/849*, pagina 13, 6 oktober 2021; OCHA, *2022 Somalia humanitarian needs overview*, 24 oktober 2021; Heritage Institute, *State of Somalia report 2021*, pagina 6, 8 februari 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 90-91, september 2022.

²⁵⁹ Brookings, *Somalia's challenges in 2023*, 27 januari 2023; ICG, *Sustaining gains in Somalia's offensive against Al-Shabaab*, 21 maart 2023.

²⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023 en 15 mei 2023.

februari 2022 14.100 mensen in Galguduud ontheemd raakten na clanconflicten over landbouwgrond en waterbronnen²⁶¹ en kwamen in augustus 2022 in dezelfde regio 20 mensen om het leven bij een landdispuut tussen twee (sub)clans.²⁶² Deze clanconflicten konden gepaard gaan met verkrachting en andere vormen van seksueel en gender gerelateerd geweld tegen vrouwen.²⁶³

2.6.2 *Relaties tussen clans en de federale overheid*

Meer dan voorheen was er tijdens de verslagperiode sprake van samenwerking tussen verschillende (sub)clans en de federale autoriteiten in de strijd tegen Al-Shabaab. Hierbij was echter niet concreet aan te geven welke clanfamilies de overheid steunden en welke dat niet deden. Dit werd dikwijls situationeel en plaatselijk bepaald. Tijdens de verslagperiode was wel zichtbaar dat veel Hawiye (sub)clans, die dominant waren in Hirshabelle en Galmudug, samenwerkten met regeringstroepen in het offensief tegen Al-Shabaab. Leden van dezelfde Hawiye clan bleven daarentegen dominant binnen de hogere echelons van Al-Shabaab.²⁶⁴

2.6.3 *Relaties tussen clans en Al-Shabaab*

Al-Shabaab afficheert zich van oudsher als een nationale/regionale beweging geïnspireerd op de islam, die Somalische clan-tegenstellingen overstijgt. Tegelijkertijd heeft de groepering diezelfde clantegenstellingen juist in haar voordeel weten te gebruiken, door plaatselijke grieven tussen clans uit te buiten. Gebieden met een diverse clan-samenstelling zijn dan ook traditioneel ontvankelijker voor de invloed van Al-Shabaab dan gebieden met een meer homogene clan-samenstelling. Al-Shabaab kan zich in die gebieden opwerpen als beschermheer van plaatselijke minderheidsclans of kwetsbare subclans, en zo haar invloed uitbreiden. Daarbij speelt ook een rol dat dominante clans doorgaans eigen gewapende milities hebben die hen bescherming kunnen bieden. Kleinere clans hebben doorgaans geen eigen milities, en kunnen daardoor sneller geneigd zijn zich achter Al-Shabaab te scharen.²⁶⁵

Tijdens de verslagperiode zou deze machtstactiek van Al-Shabaab een rol kunnen hebben gespeeld in de terughoudendheid van minderheidsclans om zich aan te sluiten bij de opstand tegen de groepering.²⁶⁶ Ook ten aanzien van steun aan Al-Shabaab kon echter niet concreet worden aangegeven welke clanfamilies de groepering steunden en welke dat niet deden. Dit werd dikwijls per situatie en plaatselijk bepaald. De rangen van Al-Shabaab vormden ook tijdens de huidige verslagperiode over het algemeen een afspiegeling van de clanstructuur in Somalië. De groepering had leden van alle clans.²⁶⁷ In de hogere echelons van Al-Shabaab waren leden van meerderheidsclans - met name de Hawiye - vaak dominant, terwijl

²⁶¹ UNHCR Somalia, *Protection and return monitoring; Flash alert #4*, 11 februari 2022; OCHA, *Drought response and famine prevention plan, Somalia*, pagina 21, juni 2022.

²⁶² Hiiiraan Online, *Clan conflict over grazing leaves 20 dead in Galgaduud*, 28 augustus 2022; Somaliland.com, *Several dead in a clan clash that erupted in Galgaduud region, Somalia*, 28 augustus 2022.

²⁶³ UN Security Council, *S/2022/392*, pagina 10, 13 mei 2022; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 70, juni 2022.

²⁶⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 35, 21 december 2021; Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina's 24, 43 en 92, maart 2022; Landinfo, *Somalia: Rekruttering til al-Shabaab*, pagina's 7-8, 17 oktober 2022; ICG, *Sustaining gains in Somalia's offensive against Al-Shabaab*, 21 maart 2023.

²⁶⁵ Najum Mushtaq, "State-building amidst conflict," in: Keating en Waldman (red), *War and peace in Somalia*, pagina 101, 2018; EUAA, *Somalia: Actors*, pagina 56, juli 2021; Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina's 91-92, maart 2022.

²⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

²⁶⁷ EUAA, *Somalia: Actors*, pagina 55, juli 2021; Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina's 17-19, maart 2022.

in de lagere rangen volgens verschillende bronnen voornamelijk leden van minderheidsclans vertegenwoordigd waren. In die zin bestendigde Al-Shabaab de bestaande clan-tegenstellingen.²⁶⁸

2.7 Bewegingsvrijheid

Hoewel de bewegingsvrijheid binnen Somalië ook tijdens de huidige verslagperiode niet werd ingeperkt door wet- of regelgeving,²⁶⁹ bleven er in grote delen van het land gevaren kleven aan het reizen over de weg. Een bron die door de EUAA werd aangehaald in een rapport van februari 2023 gaf aan dat de gemiddelde Somaliër over de wegen door het land kon reizen.²⁷⁰ Het reizen was echter niet zonder risico's. Met name sinds de intensivering van het militaire offensief in de zomer van 2022, konden in geheel Zuid- en Centraal-Somalië langs de hoofdwegen schermutselingen plaatsvinden tussen de strijdende partijen. Al-Shabaab voerde op deze wegen regelmatig aanslagen uit op militaire konvoien, konvoien van overheidsdienaren en konvoien met hulpgoederen. Ook in de regio's waar de groepering uit de stedelijke centra en grotere plaatsen was verdreven, behield zij buiten die centra voldoende capaciteit om gewelddadige acties uit te voeren.²⁷¹ Volgens een vertrouwelijke bron was het reizen over de weg hierdoor tijdens de verslagperiode gevaarlijker dan voorheen.²⁷² Al-Shabaab maakte tijdens de huidige verslagperiode meer dan tijdens de vorige periode gebruik van geïmproviseerde explosieven langs verbindingswegen door het land, waarbij meer burgerslachtoffers vielen.²⁷³

Daarnaast bleven regionale en federale overheidspartijen, clanmilities en Al-Shabaab op hoofdwegen door geheel Zuid- en Centraal-Somalië gebruik maken van controleposten. Sommige hiervan waren permanent, andere tijdelijk. Bij deze controleposten konden reizigers geconfronteerd worden met beroving van hun bezittingen, afpersing, intimidatie en geweld. Bij veel van de posten moesten reizigers betalen om hun reis te kunnen vervolgen.²⁷⁴

Ook in gebieden waar Al-Shabaab uit de stedelijke centra en grotere plaatsen was verdreven, bleef zij controleposten op verbindingswegen behouden. De personen die het grootste risico liepen bij controleposten van Al-Shabaab waren ambtenaren, politici en militair personeel van het SNL, ATMIS of andere militaire groeperingen. Zij liepen een groot risico om door Al-Shabaab te worden ontvoerd of vermoord. Veel hoger geplaatste ambtenaren en politici reisden naar verluidd enkel per vliegtuig tussen Somalische steden.²⁷⁵

²⁶⁸ Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina's 90-91, maart 2022; Landinfo, *Somalia: Rekrutering til al-Shabaab*, pagina's 7-8, 17 oktober 2022.

²⁶⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Somalië*, pagina's 32-33, maart 2020; USDoS, *2022 Country report on human rights practices: Somalia*, pagina 19, 20 maart 2023.

²⁷⁰ EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 51, februari 2023.

²⁷¹ Freedom House, *Freedom in the world 2022 – Somalia*, 24 februari 2022; International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC), *Operational Strategy, Somalia | Hunger crisis 2021-2022; 18 July 2021 to 31 July 2023*, 20 mei 2022; ICG, *A welcome chance for a reset in Somalia*, 31 mei 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina 3, 10 oktober 2022; ICG, *Sustaining gains in Somalia's offensive against Al-Shabaab*, 21 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

²⁷² Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

²⁷³ OHCHR, *Somalia: Türk decries steep rise in civilian casualties amid surge in Al-Shabaab attacks*, 14 november 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

²⁷⁴ EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina's 51-52, februari 2023; USDoS, *2022 Country report on human rights practices: Somalia*, pagina 19, 20 maart 2023.

²⁷⁵ EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina's 51-52, februari 2023.

Daarnaast bleef Al-Shabaab commerciële activiteiten en de levering van hulpgoederen belemmeren in de door haar gecontroleerde gebieden. De groepering hief belastingen op het vervoer van commerciële goederen, en blokkeerde in veel gevallen de operaties van humanitaire organisaties. Ook viel Al-Shabaab met enige regelmaat konvooien met medewerkers en goederen van humanitaire organisaties aan.²⁷⁶ OCHA registreerde volgens de *Humanitarian Access Overview* in 2022 656 toegangsincidenten, waarbij om veiligheidsredenen geen humanitaire hulp kon worden geboden.²⁷⁷ In 2020 waren dat nog 255 incidenten geweest.²⁷⁸ De meeste van de 656 incidenten die OCHA in 2022 rapporteerde vonden plaats in de deelstaten South-West State, Hirshabelle en Galmudug. 515 van die incidenten hingen samen met het gewapende conflict. In 37 gevallen werd er geweld tegen hulpverleners gebruikt.²⁷⁹ Volgens een bron was reizen over verbindingswegen in Somalië voor humanitair personeel alleen met gepantserde voertuigen veilig.²⁸⁰

Omdat sinds de intensivering van het militaire offensief nog geen concrete afbakening kan worden gegeven van de exacte controlegebieden van Al-Shabaab, kan ook niet concreet worden aangegeven tussen welke steden over land gereisd kan worden zonder door Al-Shabaabgebied te reizen. Zoals hierboven al werd aangegeven, is Al-Shabaab tijdens de verslagperiode weliswaar de controle over steden en dorpen in verschillende regio's kwijtgeraakt maar heeft zij nog voldoende capaciteit om ook in die gebieden in de landelijke regio's en langs de hoofdwegen voor onveiligheid te zorgen.²⁸¹

2.7.1

Vliegverbindingen

Volgens de website *Flight Connections* konden vanaf de luchthaven van Mogadishu de volgende buitenlandse bestemmingen worden bereikt: Nairobi (Kenia), Entebbe (Oeganda), Addis Abeba (Ethiopië), Djibouti, Dubai, Doha (Qatar), Jeddah (Saoedi-Arabië) en Istanboel (Turkije).²⁸²

De Somalische luchtvaartmaatschappij Jubba Airways voerde volgens haar website binnenlandse vluchten uit van Mogadishu naar Adado, Baidoa, Bosaso, Galkayo, Garowe, Guriel, Hargeisa en Kismayo.²⁸³

De Djiboutische luchtvaartmaatschappij Daallo Airlines voerde volgens haar website binnenlandse vluchten uit van Mogadishu naar Bosaso en Hargeisa.²⁸⁴

²⁷⁶ USDoS, *2021 Country report on human rights practices: Somalia*, pagina's 2 en 17, 12 april 2022; Assessment Capacities Project (ACAPS), *CrisisSight: Humanitarian access overview*, pagina 15, juli 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina's 14-15, 10 oktober 2022; ACAPS, *CrisisSight: Humanitarian access overview*, pagina 20, december 2022; OCHA Somalia, *2022 Annual Humanitarian Access Overview*, 19 januari 2023; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 72, februari 2023.

²⁷⁷ OCHA Somalia, *2022 Annual Humanitarian Access Overview*, 19 januari 2023.

²⁷⁸ OCHA Somalia, *2020 Annual Humanitarian Access Overview*, 4 april 2021.

²⁷⁹ OCHA Somalia, *2022 Annual Humanitarian Access Overview*, 19 januari 2023.

²⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

²⁸¹ Freedom House, *Freedom in the world 2022 – Somalia*, 24 februari 2022; International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC), *Operational Strategy, Somalia | Hunger crisis 2021-2022; 18 July 2021 to 31 July 2023*, 20 mei 2022; ICG, *A welcome chance for a reset in Somalia*, 31 mei 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina 3, 10 oktober 2022; ICG, *Sustaining gains in Somalia's offensive against Al-Shabaab*, 21 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

²⁸² Flight Connections, www.flightconnections.com/flights-from-mogadishu-mgg, geraadpleegd op 3 april 2023.

²⁸³ Jubba Airways, *Destinations*, jubbaairways.com/destinations-mogadishu.html, geraadpleegd op 3 april 2023.

²⁸⁴ Daallo Airlines, www.daallo.com, geraadpleegd op 3 april 2023.

2.7.2

Bootverbinding tussen Mogadishu en Marka

Twee vertrouwelijke bronnen bevestigden dat er een bootverbinding voor passagiers bestond tussen Mogadishu en Marka. De boot bood ruimte aan 15 tot 20 passagiers en vertrok in principe dagelijks. Op dagen dat er te weinig passagiers kwamen of de weersomstandigheden op zee ongunstig waren, kon het gebeuren dat de boot niet vertrok. De prijs van een enkele reis bedroeg 30 Amerikaanse dollar.²⁸⁵ Volgens een van de bronnen maakten voornamelijk ambtenaren en militairen gebruik van de bootverbinding, om de aanwezigheid van Al-Shabaab op de wegen tussen Mogadishu en Marka te ontlopen.²⁸⁶ Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat Al-Shabaab tijdens de verslagperiode aanvallen uitvoerde op deze bootverbinding. Het is onbekend of er bootverbindingen bestonden tussen Mogadishu en andere steden.

²⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 26 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 31 maart 2023.

²⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 31 maart 2023.

3 Identiteit, nationaliteit en documenten

3.1 Identificatieplicht en identificerende documenten

3.1.1 *Identificatieplicht en identificerende documenten*

In het vorige ambtsbericht is toegelicht dat het bezit van identificerende documenten geen grote rol speelt in de Somalische samenleving. Veel Somalische burgers waren niet in het bezit van enig identificerend document.²⁸⁷ In de huidige verslagperiode is hierin geen verandering opgetreden. Somalië heeft nog geen alomvattend nationaal registratiesysteem of burgerlijke stand. Somaliërs moeten daarom vertrouwen op een lappendeken van los van elkaar opererende systemen en documenten om hun identiteit te bewijzen.²⁸⁸ Ook in de huidige verslagperiode werden weinig geboortes officieel geregistreerd. Zo rapporteerde Unicef in oktober 2022 dat slechts 6% van kinderen onder de 5 jaar officieel was geregistreerd.²⁸⁹ De Wereldbank had in 2020 hetzelfde percentage aangegeven.²⁹⁰ Tijdens een survey dat UNHCR in september 2022 uitvoerde onder Somalische asielzoekers en vluchtelingen die na een verblijf in het buitenland waren teruggekeerd naar Somalië, gaf 87% van de ondervraagden aan niet in het bezit te zijn van officiële identiteitsdocumenten. 86% van hen gaf aan dat dit hen niet belemmerde in hun dagelijkse activiteiten.²⁹¹

3.1.2 *Valse en vervalste documenten*

In het vorige ambtsbericht werd vermeld dat het verifiëren van de authenticiteit van identiteitsdocumenten onmogelijk was omdat er geen betrouwbare persoonsregistratie van overheidswege bestond. Burgers konden met behulp van *fixers* identiteitsdocumenten regelen. Daarbij diende in acht te worden genomen dat er veel sprake was van corruptie bij Somalische overheidsinstanties.²⁹²

Er zijn geen aanwijzingen dat deze situatie in de huidige verslagperiode gewijzigd is. Zo rapporteerden onder meer de *Norwegian Refugee Council* (NRC) en de VN dat het door het ontbreken van een betrouwbare persoonsregistratie nog steeds betrekkelijk eenvoudig bleef om aan vervalste documenten of documenten met valse identiteitsgegevens te komen.²⁹³ In de *Corruption Perceptions Index* van *Transparency International* stond Somalië in 2022 op plaats 178 (van de 180 landen).²⁹⁴

3.1.3 *Afgifte documenten door vertegenwoordiging in Brussel*

De Somalische diplomatieke vertegenwoordiging in Brussel voorziet in de afgifte van identiteitsdocumenten aan Somalische onderdanen.

²⁸⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 40-41, 21 december 2021.

²⁸⁸ Landinfo, *Query response: Somalia: Date of birth, age and calendar*, 17 februari 2021; United Nations Population Fund (UNFPA), *Somalia CRVS country profile*, pagina 4, december 2021; NRC, "Who are you?"; *Linkages between legal identity and housing, land, and property rights in Somalia*, pagina 2, november 2022.

²⁸⁹ UNICEF, *A statistical update of birth registration in Africa*, pagina 29, oktober 2022.

²⁹⁰ World Bank, *Data; Completeness of birth registration (%) – Somalia; 2011-2020*, data.worldbank.org, geraadpleegd op 16 januari 2023.

²⁹¹ UNHCR, *Somalia; Post refugee return monitoring snapshot*, pagina 4, september 2022.

²⁹² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 41-42, 21 december 2021.

²⁹³ UN Security Council, *S/2022/754*, pagina's 18-19, 10 oktober 2022; NRC, "Who are you?"; *Linkages between legal identity and housing, land, and property rights in Somalia*, pagina 41, november 2022; Immigration and Refugee Board of Canada, *Response to information requests (SOM201368.E)*, 28 februari 2023.

²⁹⁴ Transparency International, *Corruption Perceptions Index*, www.transparency.org, geraadpleegd op 4 april 2023.

De aanvraagprocedure voor een paspoort bij de diplomatieke vertegenwoordiging in Brussel werd beschreven in het ambtsbericht van maart 2020.²⁹⁵ Er zijn geen indicaties dat deze procedure sindsdien gewijzigd is. Aanvragers moeten in persoon hun aanvraag indienen bij de ambassade. De aanvraag moet vergezeld gaan van een aanvraagformulier en documenten die het verblijf in het land van verblijf aantonen. Ook een Somalische geboorteakte moet worden overgelegd. Daarnaast moeten de gegevens worden opgegeven van tenminste twee familieleden die in Somalië woonachtig zijn, die de identiteit van de aanvrager kunnen bevestigen. Ook een interview maakt deel uit van de procedure. De Somalische Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) beoordeelt de aanvragen en geeft de paspoorten af.²⁹⁶ De vertegenwoordiging in Brussel geeft geen nationale identiteitskaarten af via een afzonderlijke procedure. Identiteitskaarten worden alleen afgegeven als onderdeel van de procedure ter verkrijging van een nationaal paspoort. Wanneer een paspoortaanvraag wordt ingewilligd, stuurt de IND in Mogadishu het af te geven paspoort samen met een nationale identiteitskaart naar de ambassade.²⁹⁷

De diplomatieke vertegenwoordiging in Brussel geeft ook op aanvraag geboortecertificaten af.²⁹⁸ Volgens een bron moeten aanvragen hiervoor vergezeld gaan van voldoende identificerende documenten, zoals een eerder afgegeven geboortecertificaat of andere identiteitsdocumenten die zijn gelegaliseerd door het Somalische ministerie van Buitenlandse Zaken.²⁹⁹ Ook een interview op de ambassade maakt deel uit van de procedure.³⁰⁰

Daarnaast geeft de vertegenwoordiging in Brussel op aanvraag nationaliteitsverklaringen af. De aanvraagprocedure is gelijk aan die voor geboortecertificaten.³⁰¹

3.2 Nationaliteit

In het vorige ambtsbericht is een passage opgenomen over de Somalische nationaliteitswet van 1962.³⁰² In de verslagperiode hebben zich geen wijzigingen voorgedaan ten aanzien van deze wet. In juni 2021 lanceerden de Somalische autoriteiten wel een nationaal actieplan om staatloosheid tegen te gaan, gelieerd aan het *Global Action Plan to end Statelessness* van UNHCR. Het Somalische plan was erop gericht om enkele bepalingen in de nationaliteitswet van 1962 te corrigeren, die als onverenigbaar werden beschouwd met de voorlopige grondwet van 2012.³⁰³ Dit waren onder andere de bepaling dat een vrouw haar staatsburgerschap niet kan overdragen aan haar kinderen of buitenlandse echtgenoot (waar de voorlopige grondwet gelijke behandeling voorschrijft), en het ontbreken van een bepaling die dubbele nationaliteit mogelijk maakt (waar de voorlopige grondwet een dubbele nationaliteit wel mogelijk maakt). Het plan leidde

²⁹⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 35, maart 2020.

²⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 21 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 11 april 2023.

²⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 28 november 2022; Vertrouwelijke bron, 11 april 2023.

²⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 21 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 11 april 2023.

²⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 21 maart 2023.

³⁰⁰ Vertrouwelijke bron, 21 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 11 april 2023.

³⁰¹ Vertrouwelijke bron, 11 april 2023.

³⁰² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 42, 21 december 2021.

³⁰³ In 2012 werd een voorlopige grondwet opgesteld. Sindsdien buigt het parlement zich over de totstandkoming van een definitieve grondwet (Heritage Institute, *On reviewing Somalia's Provisional Constitution; Background, challenges, and future prospects*, augustus 2022).

tijdens de verslagperiode, mede vanwege de heropleving van het gewapende conflict, echter niet tot nieuwe wetgeving.³⁰⁴

³⁰⁴ Somali Women Development Centre (SWDC) et al., *Joint submission to the Human Rights Council; Universal periodic review; 38th session, 3rd cycle, May 2021*, 15 oktober 2020; UNHCR, *Citizenship and statelessness in the Horn of Africa*, pagina 59, december 2021; NRC, "Who are you?"; *Linkages between legal identity and housing, land, and property rights in Somalia*, pagina's 17-18, november 2022; UNHCR, *Somalia; Strategy 2022*, reporting.unhcr.org/somalia, geraadpleegd op 4 april 2023.

4 Mensenrechten

De mensenrechtensituatie in Somalië bleef in de verslagperiode zorgelijk. Aanhoudende gewapende conflicten, onveiligheid, gebrek aan staatsbescherming en terugkerende humanitaire crises stelden Somalische burgers onverminderd aan ernstig geweld bloot. Door onveiligheid en droogte raakten velen ontheemd. Alle partijen bij het gewapende conflict maakten zich schuldig aan schendingen van het internationaal humanitair recht. Over het algemeen bleef straffeloosheid de norm.³⁰⁵

4.1 Positie van specifieke groepen

4.1.1 *Bescherming voor burgers*

Tijdens de verslagperiode bleef het voor Somalische burgers problematisch om toegang te krijgen tot recht en bescherming bij overheids- of rechtsinstellingen. Het ontbrak de instellingen die verantwoordelijk waren voor de veiligheid van burgers in de regel aan de mogelijkheden of bereidheid om burgers effectieve bescherming te bieden.³⁰⁶

Uit de geraadpleegde bronnen blijkt dat de autoriteiten door de opeenstapeling van politieke, humanitaire en veiligheids crises door de jaren heen een groot tekort aan mogelijkheden hadden om daadkrachtig op te treden, en de veiligheid van burgers te waarborgen. De opeenvolgende crises, chronische onderbezetting op veiligheidsinstellingen en de alom aanwezige corruptie bij staats- en rechterlijke instellingen verzwakten die instellingen, en het vertrouwen dat burgers hadden in hun optreden.³⁰⁷

Daarnaast waren zowel de federale autoriteiten als de autoriteiten van de deelstaten veelal langs politieke en clanlijnen georganiseerd, en kozen in gevallen van conflict veelal de kant van de eigen gemeenschap. In de praktijk betekende dit dat de mogelijkheden voor leden van een (plaatselijke) meerderheidsclan om van overheidswege bescherming te verkrijgen groter waren dan de mogelijkheden voor leden van (plaatselijke) minderheidsclans.³⁰⁸

Vanwege het gebrek aan daadkracht en bereidheid van de autoriteiten om alle burgers bij te staan, gaven veel burgers ook tijdens de huidige verslagperiode de voorkeur aan geschillenbeslechting via informele structuren binnen de eigen gemeenschap. Hier werd doorgaans gebruik gemaakt van het traditionele

³⁰⁵ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 41-46, september 2022; USDoS, *2022 Country report on human rights practices: Somalia*, 20 maart 2023; Amnesty International, *Report 2022/23; The state of the world's human rights; Somalia 2022*, 27 maart 2023.

³⁰⁶ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 44-46, september 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

³⁰⁷ International Development Law Organization (IDLO), *Accessing justice: Somalia's alternative dispute resolution centers*, pagina's 8-9, 20 januari 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2022 – Somalia*, 24 februari 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 44-46, september 2022; Bertelsmann Stiftung, *BTI 2022 Country Report - Somalia, 2022*; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

³⁰⁸ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 44-46, september 2022; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

gewoonterecht (*xeer*) of islamitisch recht om geschillen te beslechten (zie ook paragraaf 4.2).³⁰⁹

Door deze combinatie van factoren waren het vooral vrouwen, ontheemden en leden van minderheidsclans en -groeperingen die moeite hadden om effectieve bescherming te krijgen van de zijde van plaatselijke, deelstaat- of federale autoriteiten.³¹⁰

4.1.2 *Etnische minderheden, beroepsgroepen en clans*

Het politieke en sociale systeem van Somalië is van oudsher gebaseerd op clanafkomst. Etnische minderheden, bepaalde beroepsgroepen en minderheidsclans worden binnen dit systeem gemarginaliseerd (zie paragraaf 4.1.2). Net als tijdens de vorige verslagperiodes, bestonden er tijdens de huidige verslagperiode geen exacte gegevens over de omvang van de groep minderheden. De VN hanteerde nog steeds een percentage van circa dertig procent van de Somalische bevolking.³¹¹

Uit de bronnen komt het beeld naar voren dat er tijdens de verslagperiode geen sprake was van de systematische vervolging van minderheden zoals deze in de jaren negentig plaatsvond. Wel konden leden van minderheden te maken krijgen met discriminatie en achterstelling op gebieden als de toegang tot een sociaal vangnet of humanitaire hulp. Anders dan de dominante clans, hadden minderheden voorts geen eigen gewapende milities. Hierdoor liepen leden van minderheidsgroepen een verhoogd risico om slachtoffer te worden van mensenrechtenschendingen, ontvoering, landroof en ontheemding. Omdat ook het traditionele gewoonterecht (*xeer*) gedomineerd werd door de grote clangroepen ontbrak het de minderheden aan mogelijkheden om hun rechten af te dwingen, of in geval van geschillen effectief te onderhandelen.³¹²

Reer Hamar

De bevolkingsgroep Reer Hamar wordt gerekend tot de Benadiri. 'Benadiri' is een verzamelnaam voor verschillende minderheden die vooral langs de kustlijn van Benadir leven. Hamar is de lokale naam voor de wijken in het oude deel van Mogadishu, en 'Reer Hamar' verwijst naar de bevolking van dat stadsdeel. Veel Benadiri ontvluchtten begin jaren negentig het land.³¹³ Tijdens de huidige verslagperiode schatte EUAA, net als tijdens de vorige verslagperiode, dat nog circa 10.000 Benadiri in Mogadishu woonden.³¹⁴

Uit de geraadpleegde bronnen komt het beeld naar voren dat de Reer Hamar weliswaar te maken hadden met discriminatie, maar dat er tijdens de verslagperiode geen significante veiligheidsdreigingen waren vanwege hun etniciteit. Hun positie

³⁰⁹ Freedom House, *Freedom in the world 2022 – Somalia*, 24 februari 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 44-46, september 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

³¹⁰ ESCWA, UNFPA, UN Women, UNDP, *Somalia; Gender justice & the law*, pagina 13, 2018; IDLO, *Assessing justice: Somalia's alternative dispute resolution centers*, pagina's 8-9, 20 januari 2021; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

³¹¹ OCHA, *2022 Humanitarian needs overview*, oktober 2021; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 99-103, juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 69-75, september 2022; OCHA, *Humanitarian response plan; Somalia*, pagina's 9, 30, februari 2023.

³¹² OCHA, *2022 Humanitarian needs overview*, oktober 2021; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 99-103, juni 2022; UN General Assembly, *Situation of human rights in Somalia (A/HRC/51/65)*, pagina 16, 19 augustus 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 69-75, september 2022; OCHA, *Humanitarian response plan; Somalia*, pagina's 9, 30, februari 2023.

³¹³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 44-45, 21 december 2021.

³¹⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 45, 21 december 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2022 – Somalia*, 24 februari 2022; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 102, juni 2022.

werd als sterker ingeschat dan die van andere minderheidsgroeperingen.³¹⁵ UNHCR gaf aan dat sommige leden van de Reer Hamar overheidsposities innamen, en dat leden van de groep soms huwelijken aangingen met leden van meerderheidsclans.³¹⁶ Ook het Britse Home Office tekende op dat de Reer Hamar zich door het aangaan van huwelijksbanden met meerderheidsclans een sterkere positie hadden weten te verwerven. Er waren voorts geen voorbeelden bekend van leden van de Reer Hamar die in ontheemdenlocaties verbleven.³¹⁷

Bantu en Bajuni

De Bantu en Bajuni werden ook tijdens de huidige verslagperiode door bronnen geschaard onder de meest gemarginaliseerde etnische groepen. Leden van de meerderheidsclans beschouwen hen dikwijls als inferieur omdat zij geen Somalische wortels zouden hebben. Deze groepen vallen buiten de traditionele clanstructuren die Somalië sociaal, economisch en politiek domineren, en hebben daarom sterk verminderd toegang tot natuurlijke en economische hulpbronnen, maatschappelijke invloed en bescherming. Zij kregen tijdens de verslagperiode onder meer te maken met discriminatie, sociale uitsluiting, stigmatisering, landroof en een beperkte toegang tot recht. Ook werden ze systematisch uitgesloten van reguliere regeringsposities en hadden de weinigen van hen die wel officiële posities bekleedden weinig invloed om effectief namens hun gemeenschap op te treden.³¹⁸

Beroepsgroepen

Sommige groepen in Somalië worden gedefinieerd aan de hand van de beroepen die de leden ervan van oudsher uitoefenen. De drie grootste van deze beroepsgroepen zijn de Gabooye, Tumaal en Yibir. De Gabooye werken traditioneel onder meer als jagers, kappers, schoenmakers, leerlooiers, putgravers, mandenmakers of waterdragers in dienst van dominante clans. De Tumaal zijn vooral werkzaam als ijzersmeders en timmerlieden en de Yibir als leerlooiers en traditionele dokters. Ook deze groepen vallen buiten de traditionele clanstructuren en kregen tijdens de verslagperiode te maken met discriminatie, uitsluiting en een gebrek aan bescherming. Zij waren vaak laag opgeleid en hadden nauwelijks toegang tot de arbeidsmarkt buiten hun traditionele beroepen.³¹⁹

4.1.3

Religieuze minderheden

Vrijwel de gehele bevolking van Somalië is soennitisch moslim. Andere religieuze groepen vormen tezamen minder dan één procent van de bevolking, inclusief een kleine christelijke gemeenschap. Volgens de geraadpleegde bronnen wordt het openbaar belijden van een andere godsdienst dan de islam in Somalië in de regel niet geaccepteerd. Het vermoeden van afvalligheid of bekering tot een andere godsdienst, of het doen van uitlatingen die als blasfemisch kunnen worden

³¹⁵ EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 102, juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 70, 73, september 2022; UK Home Office, *Guidance: Country policy and information note: security and humanitarian situation in Mogadishu, Somalia, May 2022 (accessible); Updated 17 October 2022*, 17 oktober 2022.

³¹⁶ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 70, 73, september 2022.

³¹⁷ UK Home Office, *Guidance: Country policy and information note: security and humanitarian situation in Mogadishu, Somalia, May 2022 (accessible); Updated 17 October 2022*, 17 oktober 2022.

³¹⁸ Somalia Protection Cluster, *Protection Analysis Update; February 2022*, pagina's 8-9, februari 2022; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 101-102, juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 72-73, september 2022; Minority Rights Group, *Minority exclusion in Somalia: shortcomings of aid agency feedback mechanisms*, pagina 26, oktober 2022; USDoS, *2022 Country report on human rights practices: Somalia*, pagina 31, 20 maart 2023.

³¹⁹ EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina's 61-65, september 2021; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 100, juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 74-75, september 2022; Minority Rights Group, *Somalia: Occupational groups*, minorityrights.org/minorities/occupational-groups/, geraadpleegd op 13 april 2023.

beschouwd, kon ook tijdens de huidige verslagperiode leiden tot discriminatie of intimidatie vanuit de gemeenschap. Niet-moslims praktiseerden in de regel dan ook hun geloof niet in het openbaar.³²⁰

Artikel 2 van de voorlopige grondwet van Somalië bepaalt dat de islam de nationale godsdienst van het land is, dat geen andere godsdienst dan de islam gepropageerd mag worden en dat alle wetten verenigbaar moeten zijn met de *sharia*. Artikel 17, lid 1, van de grondwet schrijft weliswaar voor dat ieder individu vrij is om zijn religie te praktiseren, maar lid 2 herhaalt het verbod op het propageren van andere religies dan de islam.³²¹ De afzonderlijke deelstaten hebben eigen grondwetten. Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken geeft aan dat ook deze grondwetten de islam als de officiële religie voorschrijven, en wetten verbieden die niet verenigbaar zijn met de sharia.³²²

Het Somalische Wetboek van Strafrecht (WvS) is in alle deelstaten geldig. Het WvS kent geen bepaling die afvalligheid strafbaar stelt. De sharia verbiedt echter afvalligheid. Het WvS kent wel een bepaling die blasfemie strafbaar stelt. Artikel 313 van de wet schrijft een gevangenisstraf van twee jaar voor aan eenieder die in het openbaar de islam "minacht" of "beledigt."³²³ Tijdens de verslagperiode verschenen er meer berichten over de situatie van bekeerlingen in Somaliland dan in Zuid- en Centraal-Somalië. Zo werden in Somaliland in 2022 tenminste twee personen veroordeeld op basis van, onder meer, artikel 313 WvS. Beiden waren bekeerd tot het christendom en hadden dit op sociale media verkondigd.³²⁴ Tijdens de verslagperiode werd niet gerapporteerd over andere gevallen van strafrechtelijke vervolging wegens afvalligheid.³²⁵

Al-Shabaab gebruikte ook tijdens de huidige verslagperiode geweld om haar interpretatie van de islam op te leggen in de gebieden die zij controleerde. De groepering hanteerde een strikte interpretatie van de sharia, en deed bijvoorbeeld televisies, bioscopen, muziek, internet, roken en andere zaken die zij als 'on-islamitisch' beschouwde in de ban. Tegen het niet-naleven van de religieuze regels werd hard opgetreden. Al-Shabaab maakte daarbij onder meer gebruik van lijfstraffen en de doodstraf. In openbare bronnen werd melding gemaakt van de executie van personen die werden verdacht van afvalligheid en blasfemie.³²⁶

4.1.4

LHBTIQ+

In de ambtsberichten van 2020 en 2021 is toegelicht dat er over de situatie van de LHBTIQ+ personen in Somalië weinig concrete informatie voor handen was.³²⁷ Daar is in de huidige verslagperiode geen significante verandering in opgetreden. Om die

³²⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 46, 21 december 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2022 – Somalia*, 24 februari 2022; USDoS, *2021 Report on international religious freedom: Somalia*, 2 juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 64-69, september 2022; USDoS, *2022 Report on International Religious Freedom: Somalia*, 15 mei 2023.

³²¹ *Constitute*, *Constitution Somalia 2012*, www.constituteproject.org/constitution/Somalia_2012?lang=en, geraadpleegd op 17 april 2023.

³²² USDoS, *2021 Report on international religious freedom: Somalia*, pagina 3, 2 juni 2022.

³²³ *Somalia: Penal Code*, 3 April 1964, www.refworld.org/docid/4bc5906e2.html, geraadpleegd op 17 april 2023.

³²⁴ UN Special Rapporteur on the freedom of religion or belief, *Ref.: AL SOM 4/2022*, 8 november 2022; Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

³²⁵ Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023.

³²⁶ Freedom House, *Freedom in the world 2022 – Somalia*, 24 februari 2022; USDoS, *2021 Report on international religious freedom: Somalia*, 2 juni 2022; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 91-95, juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 64-69, september 2022; USDoS, *2022 Report on International Religious Freedom: Somalia*, 15 mei 2023.

³²⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 41, maart 2020; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 47-49, 21 december 2021.

reden is een aantal vragen uit de *Terms of Reference* over dit onderwerp onbeantwoord gebleven. Het gebrek aan informatie was volgens meerdere bronnen ook in de huidige verslagperiode toe te schrijven aan het feit dat kwesties rond het onderwerp LHBTIQ+ een taboe vormden in Somalië. Dit taboe leidde ertoe dat personen werden blootgesteld aan stigma, isolatie en discriminatie. Dat weerhield in de regel LHBTIQ+ personen ervan openlijk te spreken over hun seksuele voorkeur of genderidentiteit.³²⁸

Alle geraadpleegde openbare bronnen die de positie van LHBTIQ+ personen in Somalië behandelden, benadrukten dat de afwezigheid van concrete informatie over hun positie met name een gevolg was van het grote stigma rond het onderwerp, dat mensen ervan weerhield openlijk over hun ervaringen te spreken. Uit alle geraadpleegde bronnen komt het beeld naar voren dat LHBTIQ+ personen in Somalië een groot risico lopen om te maken te krijgen met discriminatie en geweld, met name vanuit de eigen gemeenschap.³²⁹

Wetgeving

Het verrichten van seksuele handelingen tussen personen van hetzelfde geslacht is in Somalië strafbaar. Vervolgning kan plaatsvinden op grond van artikel 409 WvS. Veroordeling op grond van dit artikel kan leiden tot een gevangenisstraf van maximaal 3 jaar.³³⁰ Er zijn geen gevallen bekend van de toepassing van dit wetsartikel tijdens de verslagperiode. Somalië kent echter een pluralistisch rechtsstelsel, waarin het gewoonterecht (*xeer*), het religieuze recht (*sharia*) en het seculier recht naast elkaar bestaan. Het overgrote deel van de geschillen wordt met gebruik van het informele rechtssysteem beslecht. Een strikte interpretatie van de sharia kan toepassing van de doodstraf in gevallen van homoseksualiteit legitimeren. Of de doodstraf om deze reden tijdens de verslagperiode werd toegepast, is niet bekend. Bronnen gaven wel voorbeelden van de executies van vermeend homoseksuelen door Al-Shabaab die vóór de huidige verslagperiode plaatsvonden.³³¹

4.1.5

Vrouwen

De positie van vrouwen in Somalië bleef tijdens de verslagperiode, net als tijdens de voorgaande periode,³³² zorgelijk. Vrouwen kregen volgens verschillende bronnen in toenemende mate te maken met gendergerelateerd geweld en een gebrek aan effectieve juridische beschermings- en bijstandsmogelijkheden op dat gebied. Daarnaast werd hun situatie gekenmerkt door achterstelling op gebieden als sociale en politieke participatie.³³³

³²⁸ Landinfo, *Somalia: Situation for homosexuals*, pagina 1, 16 juni 2021; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 107-108, juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 115, september 2022; USDoS, *2022 Country report on human rights practices: Somalia*, pagina 34, 20 maart 2023; Human Dignity Trust, *Somalia*, www.humandignitytrust.org/country-profile/somalia/, geraadpleegd op 18 april 2023.

³²⁹ Landinfo, *Somalia: Situation for homosexuals*, pagina 1, 16 juni 2021; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 107-108, juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 115, september 2022; USDoS, *2022 Country report on human rights practices: Somalia*, pagina 34, 20 maart 2023; Human Dignity Trust, *Somalia*, www.humandignitytrust.org/country-profile/somalia/, geraadpleegd op 18 april 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

³³⁰ *Somalia: Penal Code*, 3 April 1964, www.refworld.org/docid/4bc5906e2.html, geraadpleegd op 18 april 2023.

³³¹ EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 108, juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 114, september 2022; USDoS, *2022 Country report on human rights practices: Somalia*, pagina 34, 20 maart 2023; Human Dignity Trust, *Somalia*, www.humandignitytrust.org/country-profile/somalia/, geraadpleegd op 18 april 2023.

³³² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 49-50, 21 december 2021.

³³³ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 94-97, september 2022; USDoS, *2022 Country report on human rights practices: Somalia*, 20 maart 2023; Save the Children, *Policy Position Paper – Forgotten rights: Somali women & girls bearing the brunt of crisis*, 8 maart 2023.

Voorafgaand aan de verkiezingen van 2022 had premier Mohamed Hussein Roble de doelstelling verkondigd dat dertig procent van de parlementszetels door vrouwen moest worden ingenomen. Deze doelstelling werd echter niet gehaald: van de verkozen Lager- en Hogerhuisleden was twintig procent vrouw. Het percentage vrouwelijke parlementsleden daalde daarmee in vergelijking met de bijna vijftientwintig procent vrouwen die bij de verkiezingen van 2016 in het parlement waren gekozen.³³⁴ In het parlement van Somaliland was de rol van vrouwen nog kleiner: dat parlement kende gedurende het grootste deel van de verslagperiode geen vrouwelijke parlementariërs. In mei 2023 werd de eerste vrouwelijke parlementariër ingezworen. Zij nam de plaats in van een overleden mannelijke parlementariër.³³⁵

Gendergerelateerd en seksueel geweld

Volgens verschillende bronnen kregen vrouwen in Somalië tijdens de verslagperiode in toenemende mate te maken met gendergerelateerd en seksueel geweld.³³⁶ Dit had ten eerste te maken met de voortdurende van het gewapende conflict. UNSOM verifieerde in 2021 340 gevallen van conflict-gerelateerd seksueel geweld, vooral gepleegd door clanmilities en Al-Shabaab.³³⁷ Daarnaast leidden de voortdurende droogte en voedselschaarste en de intensivering van het gewapende conflict tot grote ontheemdenstromen. Omdat meer vrouwen en meisjes ontheemd raakten, werden zij kwetsbaarder voor gendergerelateerd en seksueel geweld.³³⁸ In ontheemdenkampen kregen zij immers te maken met leefruimtes (vaak tenten) die relatief eenvoudig te betreden waren voor onbekenden, dikwijls slechte verlichting en langere afstanden tot waterpunten, gezondheidscentra, scholen en markten. Mede hierdoor steeg het risico dat meisjes en vrouwen liepen om geconfronteerd te worden met geweld.³³⁹

³³⁴ Reuters, *Somali women demand guarantee of 30% of parliament in 2021 elections*, 28 oktober 2020; The New Arab, *Somali PM to reserve nearly one-in-three parliamentary seats for women*, 12 januari 2021; UN - Meeting Coverage and Press Releases, *Realizing women's 30 per cent quota, political participation in Somalia 'a game changer' for sustainable peace, deputy Secretary-general tells Security Council*, 28 september 2021; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 9, 21 december 2021; UN - Meeting Coverage and Press Releases, *Despite election to 14 seats in Somalia's Upper House, women's full inclusion crucial for peace, development, briefers tell Security Council*, 17 november 2021; Hiraan, *FEIT Electoral Commission announced list of members of both Houses of the Somali parliament*, 1 april 2022; UN - Meeting Coverage and Press Releases, *Peaceful transfer of power in Somalia offers long-awaited opportunity to advance urgent national priorities, Special Representative tells Security Council*, 23 mei 2022; Electoral Institute for Sustainable Democracy in Africa (EISA), *Women's participation in politics and electoral processes in Somalia*, pagina 9, 29 augustus 2022; Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), *Gender quotas database - Somalia*, www.idea.int, geraadpleegd op 4 oktober 2022; UN Women - Africa, *Somalia*, africa.unwomen.org, geraadpleegd op 4 oktober 2022.

³³⁵ Somali Dispatch, *Somaliland Parliament welcomes the first female MP*, 14 mei 2023; Vertrouwelijke bron, 16 mei 2023.

³³⁶ HRW, *World Report 2022: Somalia*, 16 december 2021; SOS Children's Villages International, *Threat of gender-based violence on the rise in Somalia*, 21 december 2022; UNFPA, *Women and girls in Somalia face critical life-threatening drought and conflict situations*, 1 januari 2023; UN News, *Somalia: UN official underlines need to advance women's participation in public life*, 22 februari 2023.

³³⁷ United Nations Secretary-General, *Conflict-related sexual violence (S/2022/272)*, pagina 30, 29 maart 2022; UNSOM, *Women in Somalia live through pain of displacement and trauma of conflict-related sexual violence*, 19 juni 2022.

³³⁸ HRW, *World Report 2022: Somalia*, 16 december 2021; SOS Children's Villages International, *Threat of gender-based violence on the rise in Somalia*, 21 december 2022; UNFPA, *Women and girls in Somalia face critical life-threatening drought and conflict situations*, 1 januari 2023; UN News, *Somalia: UN official underlines need to advance women's participation in public life*, 22 februari 2023.

³³⁹ UNFPA Somalia, *Overview of gender-based violence in Somalia*, pagina's 3, 9, 2022; UNFPA, *Women and girls in Somalia face critical life-threatening drought and conflict situations*, 1 januari 2023; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023.

De mogelijkheden voor vrouwen om bescherming te krijgen tegen gender gerelateerd en seksueel geweld bleven tijdens de verslagperiode beperkt.³⁴⁰ Het Bevolkingsfonds van de VN (UNFPA) rapporteerde in 2022 dat deze beperkingen samenhangen met een combinatie van factoren, zoals de afwezigheid van een stevig wettelijk kader, het gebrek aan capaciteit bij hulpverleners, inmenging van gemeenschappen en families, de stigmatisering van slachtoffers en een beperkte ondersteuning voor toegang tot juridische diensten.³⁴¹ Daarnaast werden zaken van gendergerelateerd en seksueel geweld vaak afgehandeld door clanouderen met gebruik van het traditionele gewoonterecht (*xeer*). Dit systeem richtte zich meer op de belangen van de clan en de onderlinge verhoudingen, dan op de belangen van het slachtoffer.³⁴² Volgens een vertrouwelijke bron gaven sommige slachtoffers van seksueel geweld de voorkeur aan Al-Shabaab rechtbanken. Deze zouden in gevallen van de vervolging van de daders van seksueel geweld daadkrachtiger optreden dan de staatsrechtbanken.³⁴³

Wetsvoorstellen

In 2018 stelde het Somalische kabinet een wetsvoorstel op inzake seksuele delicten. Deze *Sexual Offences Bill* werd gezien als progressief. Het was gericht op het strafbaar stellen van een breed scala aan vormen van gendergerelateerd geweld, waaronder verkrachting en kindhuwelijken. Het wetsvoorstel stelde duidelijke taken voor politie, onderzoekers en openbare aanklagers en bood specifieke bescherming aan kwetsbare groepen zoals kinderen, mensen met een handicap en ontheemden. In reactie hierop dienden religieus-conservatieve volksvertegenwoordigers in 2020 een tegenvoorstel in, bekend als de *Sexual Intercourse Bill*. Hierin werden volgens de geraadpleegde bronnen veel van de verbeteringen uit de *Sexual Offences Bill* teruggedraaid. In tegenstelling tot de bepalingen van de *Sexual Offences Bill*, werd door de bepalingen van de *Sexual Intercourse Bill* de bescherming van slachtoffers van gendergerelateerd juist uitgehold.³⁴⁴ Aan het einde van de verslagperiode was nog geen van beide wetsvoorstellen door het parlement aangenomen.

Een vergelijkbare dynamiek was tijdens de verslagperiode zichtbaar in Somaliland. Daar had president Bihi Abdi in 2018 de betrekkelijk progressieve *Rape and Sexual Offences Act* getekend. Religieus-conservatieve krachten kwamen daar echter tegen in opstand, en dwongen af dat de wet werd ingetrokken. Zij kwamen in 2020 met een vervangend wetsvoorstel, bekend als de *Rape, Fornication and Other Related Offences Bill*. Veel van de verbeteringen en beschermingsbepalingen uit de eerdere wet werden hierin tenietgedaan. Aan het einde van de verslagperiode was het wetsvoorstel nog niet door het parlement van Somaliland aangenomen.³⁴⁵

In Puntland bestaat er sinds 2016 een wet die alle vormen van seksueel geweld in de deelstaat strafbaar stelt. Uit sindsdien gepubliceerde bronnen blijkt echter dat de

³⁴⁰ IDLO, *Accessing justice: Somalia's alternative dispute resolution centers*, pagina's 8-10, 20 januari 2021; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

³⁴¹ UNFPA Somalia, *Overview of gender-based violence in Somalia*, pagina 6, 2022.

³⁴² Clayton Boeyink e.a., 'Pathways to care: IDPs seeking health support and justice for sexual and gender-based violence through social connections in Garowe and Kismayo, Somalia and South Kivu, DRC,' in: *Journal of Migration and Health* (6), pagina 8, 2022; UNSOM, *Protecting displaced Somalis from gender-based violence highlighted at roundtable discussion*, 14 december 2022.

³⁴³ Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023.

³⁴⁴ Legal Action Worldwide, *Somalia Sexual Intercourse Bill: A brief*, 8 augustus 2020; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 51, 21 december 2021; Strategic Initiative for Women in the Horn of Africa (SIHA), *Stop using religion to justify sexual violence against women and girls in Somalia*, 17 januari 2023.

³⁴⁵ Open Democracy, *Religious backlash threatens Somaliland's progressive rape law*, 19 augustus 2022; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

wet nog niet volledig geïmplementeerd is, en dat in veel rechterlijke uitspraken nog gebruik wordt gemaakt van het oude Somalische WvS.³⁴⁶

Alleenstaande vrouwen

Alleenstaande vrouwen bleven in Somalië kwetsbaar, met name wanneer zij leefden in ontheemdenkampen of informele ontheemdenlocaties. Hier liepen zij een verhoogd risico om te maken te krijgen met seksueel geweld. Het risico was nog groter voor vrouwen die behoorden tot een minderheidsclan.³⁴⁷ De voornaamste actor van bescherming bleef in Somalië de grootfamilie³⁴⁸ van de vrouw. Wanneer een vrouw zich niet in de aanwezigheid van de grootfamilie bevond, nam haar veiligheid af. Vrouwen die behoorden tot een (plaatselijke) meerderheidsclan konden hierdoor wel op enige mate van bescherming rekenen, maar volgens een bron was deze bescherming niet volledig. Seksueel geweld kon immers ook door leden van de eigen clan gepleegd worden.³⁴⁹

Er waren in Somalië geen formele beperkingen ten aanzien van de toegang van vrouwen tot de arbeidsmarkt. Volgens een bron hingen de mate waarin alleenstaande vrouwen in Somalië zich economisch staande konden houden en de economische bewegingsruimte die zij hadden met name af van enkele individuele factoren. De grootfamilie en (sub)clan speelden hierin een belangrijke rol. Via het familie- of (sub)clannetwerk kon de vrouw bijvoorbeeld werk of toegang tot financiële middelen regelen. Daarnaast was het opleidingsniveau van de vrouw belangrijk. Hoger opgeleide vrouwen hielden zich makkelijker economisch staande. De grootste uitdaging voor vrouwen op de arbeidsmarkt was vaak niet het feit dat zij alleenstaand waren, maar het gebrek aan opleiding. Scholing werd immers in de regel eerder aan jongens aangeboden dan aan meisjes.³⁵⁰

Huwelijksdwang

Gedwongen huwelijken vonden zowel vóór als tijdens de verslagperiode veelvuldig plaats. Het betrof een cultuurgebonden fenomeen dat in heel Somalië voorkwam, met name in de meer landelijke gebieden. Meisjes konden vanaf het bereiken van de puberteit worden uitgehuwelijkt. In landelijke gebieden gebeurde dit vanaf de leeftijd van 11 of 12 jaar, in stedelijke gebieden vaak enkele jaren later - maar dikwijls voor de leeftijd van 18 jaar.³⁵¹ Volgens data verzameld door *UN Women* was 17% van de Somalische vrouwen in de leeftijdsgroep 20 tot 24 jaar, gehuwd vóór hun vijftiende. 36% van de vrouwen was gehuwd vóór hun achttiende.³⁵² De ngo *Girls not Brides* hanteerde dezelfde percentages.³⁵³ UNHCR wees er echter op dat er geen volledige data beschikbaar waren over de prevalentie van gedwongen huwelijken, en dat er zeer waarschijnlijk sprake was van onderrapportage.³⁵⁴ Dit kon ook samenhangen met de omstandigheid waar de EUAA in een rapport van juni

³⁴⁶ UNFPA Somalia, *Puntland passes new law against sexual offences*, 5 september 2016; UNFPA, *Enforcing the sexual offences law in Puntland*, 23 september 2020; Danish Refugee Council, *Protection Monitoring System – Quarterly joint analysis workshop – Puntland*, 15 juli 2021; HRW, *Submission to the committee on the rights of the child review of Somalia, 90th session*, 14 april 2022.

³⁴⁷ EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina 43, september 2021; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 116, juni 2022; Peter Chonka e.a., *Safety and security in Mogadishu*, pagina's 18, 24-25, maart 2023; Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

³⁴⁸ Het uitgebreide gezin waartoe naast vader, moeder en kinderen ook grootouders, ooms, tantes, neven en nichten kunnen behoren (Engelstalige term: 'extended family').

³⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023.

³⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023.

³⁵¹ EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 112, juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 101-102, september 2022; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023.

³⁵² UN Women, *Women Count – Somalia*, data.unwomen.org/country/somalia, geraadpleegd op 13 april 2023.

³⁵³ *Girls not Brides, Somalia*, www.girlsnotbrides.org/learning-resources/child-marriage-atlas/regions-and-countries/somalia/, geraadpleegd op 13 april 2023.

³⁵⁴ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 101-102, september 2022.

2022 op wees, dat in de Somalische context het onderscheid tussen 'gedwongen' en 'gearrangeerde' huwelijken subtiel kon zijn.³⁵⁵

Ook Al-Shabaab bleef tijdens de verslagperiode veelvuldig meisjes en vrouwen dwingen tot een huwelijk. Met name ontheemden en leden van minderheidsclans liepen het risico hiervan slachtoffer te worden. Ook wanneer families of (sub)clans niet konden voldoen aan de financiële eisen van de groepering, kon deze vrouwen en meisjes verkrachten, ontvoeren of dwingen tot een huwelijk.³⁵⁶

Uit de bronnen blijkt dat de voortdurende droogte en voedselschaarste waarmee de Somalische bevolking zich geconfronteerd zag, leidde tot een toename van het aantal kindhuwelijken. Met name ontheemde gezinnen zouden steeds vaker geneigd zijn om hun dochters uit te huwelijken.³⁵⁷

FGM

In het vorige ambtsbericht werd beschreven dat 99% van de vrouwen in Somalië enige vorm van genitale verminking (FGM) hadden ondergaan. Er was weinig onderscheid in de prevalentie van FGM tussen stedelijke en landelijke gebieden, of tussen bevolkingsgroepen. Hoewel de voorlopige grondwet een bepaling bevatte die FGM verbood, was er in de praktijk geen sprake van vervolging van personen die zich hieraan schuldig maakten.³⁵⁸

Uit de geraadpleegde bronnen blijkt dat in deze situatie tijdens de huidige verslagperiode geen significante verandering is opgetreden. In de tijdens de verslagperiode over het onderwerp FGM gepubliceerde bronnen werd nog steeds het percentage van 99% genoemd van vrouwen die FGM hadden ondergaan. Dit percentage was ongeveer gelijk in zowel Zuid- en Centraal-Somalië, Puntland als Somaliland.³⁵⁹ Volgens bronnen die waren geraadpleegd door het Noorse Landinfo, had Al-Shabaab in gebieden onder haar controle FGM verboden. In de praktijk werden in die gebieden echter ook vrijwel alle meisjes besneden.³⁶⁰

Volgens verschillende bronnen hebben zowel de Somalische overheid als de overheid van Somaliland momenteel wetsvoorstellen in voorbereiding die het uitvoeren van FGM strafbaar stellen. Deze zijn echter nog niet bekrachtigd.³⁶¹

³⁵⁵ EUSA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 112, juni 2022.

³⁵⁶ UN Security Council, *Conflict-related sexual violence (S/2022/272)*, pagina 16, 29 maart 2022; USDoS, *2022 Trafficking in Persons Report: Somalia*, 29 juli 2022.

³⁵⁷ UNICEF, *Child marriages on the rise in Horn of Africa as drought crisis intensifies*, 29 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

³⁵⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 52-53, 21 december 2021.

³⁵⁹ UN Women, *From knowledge to action: Ending female genital mutilation in Somalia*, 31 mei 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 103, september 2022; Landinfo, *Somalia: Female genital mutilation*, 14 september 2022; USDoS, *2022 Country report on human rights practices: Somalia*, 20 maart 2023; 28 Too Many, *Somalia*, www.28toomany.org/country/somalia/, geraadpleegd op 13 april 2023.

³⁶⁰ Landinfo, *Somalia: Female genital mutilation*, pagina's 15-16, 14 september 2022.

³⁶¹ OHCHR, *Experts of the Committee on the rights of the child praise Somalia for its efforts to improve political governance, ask about the prevalence of female genital mutilation and corporal punishment*, 10 mei 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 102-103, september 2022; Legal Action Worldwide, *Somalia: Female genital mutilation*, www.legalactionworldwide.org/where-we-work/somalia/female-genital-mutilation-fgm/, geraadpleegd op 13 april 2023.

4.1.6 (Alleenstaande) minderjarigen

In het vorige ambtsbericht is uitgebreid ingegaan op de wettelijke bepalingen aangaande minderjarigen.³⁶² Hierin is in de huidige verslagperiode geen wijziging opgetreden.

De aanhoudende onveiligheid, gewapende conflicten, droogte en voedselonzekeerheid eisten tijdens de verslagperiode een zware tol van kinderen in Somalië. Unicef gaf in december 2022 aan dat onder de circa 8 miljoen mensen die dringend humanitaire hulp nodig hadden, zo'n 5 miljoen minderjarigen waren.³⁶³ Volgens data van UNHCR was in 2022 66% van het aantal ontheemden minderjarig.³⁶⁴ In de eerste 3 maanden van 2023 was dat percentage hetzelfde.³⁶⁵

Het aantal kindhuwelijken nam toe (zie paragraaf 4.1.5).³⁶⁶ Omdat meer meisjes ontheemd raakten, werden zij voorts kwetsbaarder voor gendergerelateerd en seksueel geweld.³⁶⁷ Verder daalde tijdens de verslagperiode het aantal schoolgaande kinderen in Somalië.³⁶⁸ OCHA en Unicef rapporteerden in 2023 dat 4,84 miljoen van 7,59 miljoen kinderen in de schoolgaande leeftijd niet naar school gingen. Dat was een stijging van 15% in vergelijking met 2021.³⁶⁹

Het kwam ook voor dat kinderen door hun ouders vanuit hun woonplaatsen in de landelijke delen van Somalië naar ontheemdenlocaties of stedelijke centra werden gestuurd, waar de veiligheidsomstandigheden en toegang tot humanitaire hulp beter waren. Het aantal alleenstaande minderjarigen dat in ontheemdenkampen verbleef, steeg tijdens de verslagperiode. In de stedelijke centra zochten kinderen zonder ouderlijke begeleiding in de regel opvang bij grootfamilie of leden van de eigen (sub)clan.³⁷⁰

De Somalische overheid had voor zover bekend zelf geen formeel, georganiseerd systeem voor kinderbescherming. Het is niet bekend of er bijvoorbeeld weeshuizen onder controle van de overheid bestonden. De meest voorkomende vorm van alternatieve zorg in Somalië was tijdens de verslagperiode nog steeds de informele familiezorg, waarbij kinderen werden verzorgd door grootfamilieleden. Waar dit niet mogelijk bleek, zette Unicef zich in voor het traceren van familieleden en anders de plaatsing van kinderen in alternatieve zorg. Deze werd doorgaans door gemeenschappen zelf georganiseerd, bijvoorbeeld via moskeeën.³⁷¹

³⁶² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 54-55, 21 december 2021.

³⁶³ UNICEF, *Humanitarian Action for Children; Somalia*, december 2022.

³⁶⁴ UNHCR, *Internal displacements monitored by Protection & Return Monitoring Network (PRMN)*, december 2022.

³⁶⁵ UNHCR, *Internal displacements monitored by Protection & Return Monitoring Network (PRMN)*, maart 2023.

³⁶⁶ UNICEF, *Child marriages on the rise in Horn of Africa as drought crisis intensifies*, 29 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

³⁶⁷ HRW, *World Report 2022: Somalia*, 16 december 2021; HRW, *Submission to the Committee on the Rights of the Child; Review of Somalia; 90th session*, april 2022; SOS Children's Villages International, *Threat of gender-based violence on the rise in Somalia*, 21 december 2022; UNFPA, *Women and girls in Somalia face critical life-threatening drought and conflict situations*, 1 januari 2023; UN News, *Somalia: UN official underlines need to advance women's participation in public life*, 22 februari 2023.

³⁶⁸ HRW, *World Report 2023: Somalia*, 12 januari 2023; OCHA, *2023 Humanitarian needs overview*, pagina 24, februari 2023.

³⁶⁹ OCHA, *2023 Humanitarian needs overview*, pagina 24, februari 2023; Unicef, *Somalia: Out of school children*, 25 juni 2023.

³⁷⁰ OCHA, *Drought response and famine prevention plan, Somalia*, pagina 12, juni 2022; UNHCR Protection Cluster Somalia, *Protection Analysis Update*, pagina's 8-9, september 2022; OCHA, *2023 Humanitarian needs overview*, pagina's 29, 32, 88, februari 2023; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023.

³⁷¹ Unicef, *Somalia; Consolidated emergency report 2021*, maart 2021; OCHA, *Drought response and famine prevention plan, Somalia*, pagina 39, juni 2022; Unicef, *Country office annual report 2022*, datum onbekend; Unicef, *Somalia; Humanitarian situation report No 1*, 31 januari 2023; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023.

4.1.7

Zakenlieden

Zakenlieden konden tijdens de verslagperiode onder bepaalde omstandigheden te maken krijgen met geweld van de zijde van Al-Shabaab, net als tijdens de vorige periode.³⁷² Het risico dat zij liepen hing met name samen met hun vermogen en hun bereidheid om belastinggeld aan de groepering af te staan. Zakenlieden die weigerden te betalen konden met sancties van Al-Shabaab geconfronteerd worden. De groepering kon bijvoorbeeld hun goederen in beslag nemen of bij hun bedrijf een explosief tot ontploffing laten brengen. In sommige gevallen doodde Al-Shabaab zakenlieden die weigerden te betalen.³⁷³

Zoals ook in paragraaf 2.5.3 van dit ambtsbericht is aangegeven, lukte het Al-Shabaab tijdens de verslagperiode om ook buiten gebieden onder haar controle belastingen te innen. De dreiging van geweld had ook in die gebieden dikwijls een voldoende afschrikwekkend effect om zakenlieden te bewegen tot betaling.³⁷⁴ Al-Shabaab kon voorts informatie over handelaren en de omvang van hun handel ook buiten Al-Shabaabgebied bemachtigen. De handelaren werden vervolgens ontboden om belasting af te staan. Bij een weigering konden de gegevens van de weigeraars worden doorgestuurd aan de inlichtingendienst van Al-Shabaab, de *amniyaat*³⁷⁵ (zie ook hiervoor paragraaf 2.5.3).

Volgens twee vertrouwelijke bronnen liepen vooraanstaande zakenlieden tijdens de verslagperiode ook gevaar wanneer zij door Al-Shabaab werden verdacht van het ondersteunen van de federale overheid, bijvoorbeeld wanneer zij behoorden tot (sub)clans die het militaire offensief steunden.³⁷⁶

De federale autoriteiten riepen tijdens de verslagperiode handelaren op om niet meer te voldoen aan de door Al-Shabaab opgelegde belastingverplichtingen. Dit leidde naar verluidt tot een groeiend aantal handelaren in gebieden buiten Al-Shabaabcontrole die weigerden de belastingen te betalen.³⁷⁷ Twee vertrouwelijke bronnen gaven echter aan dat de groepering in die gebieden zakenlieden had gevraagd om de belasting meerdere maanden, of zelfs meer dan een jaar, vooruit te betalen.³⁷⁸

4.1.8

Religieuze leiders

In het verleden is het voorgekomen dat Al-Shabaab gerichte aanslagen pleegde op religieuze leiders die zich tegen haar keerden of haar strikte interpretatie van het

³⁷² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 57, 21 december 2021.

³⁷³ EUSA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 88-89, juni 2022; Hiraal Institute, *The AS financial system*, pagina 3, juli 2018; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 92-93, september 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina's 16, 92-93, 10 oktober 2022; Garowe Online, *Report: How complex Al-Shabaab's taxation system in Somalia works*, 10 december 2022; Africa Center for Strategic Studies, *Reclaiming Al Shabaab's revenue*, pagina 2, 27 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

³⁷⁴ Africa Center for Strategic Studies, *Reclaiming Al Shabaab's revenue*, pagina 3, 27 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 28 maart 2023.

³⁷⁵ Hiraal Institute, *The AS financial system*, pagina's 2-4, juli 2018; Hiraal Institute, *A losing game: Countering Al-Shabab's financial system*, oktober 2020; UN Security Council, *S/2020/949*, pagina 10, 28 september 2020.

³⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

³⁷⁷ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 92-93, september 2022; Hiiraan Online, *Somali warns entrepreneurs against Al-Shabaab financial dealings*, 16 oktober 2022; BBC Monitoring, *Website says al-Shabab 'financially weakened' amid offensive*, 20 januari 2023; Horn Observer, *Somalia's NISA issues warning to local businessmen dealing with Al-Shabaab*, 16 februari 2023; BBC Monitoring, *Somali state TV says traders disobeying al-Shabab summons*, 20 februari 2023; BBC Monitoring, *Somali traders defy summons by al-Shabab*, 24 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 15 december 2022; Vertrouwelijke bron, 16 december 2022.

³⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

geloof niet aanhingen.³⁷⁹ Tijdens de huidige verslagperiode is, net als tijdens de vorige, in de geraadpleegde bronnen geen informatie gevonden waaruit blijkt dat Al-Shabaab het specifiek op religieuze leiders gemunt had. Vooraanstaande figuren in Somalië met een groot publiek bereik die zich openlijk uitspraken tegen Al-Shabaab liepen het risico slachtoffer te worden van de groepering. Dit konden ook religieuze leiders zijn.

Desondanks begon een deel van de Somalische geestelijk leiders zich tijdens de verslagperiode, meer dan voorheen, uit te spreken tegen Al-Shabaab. De meest zichtbare gebeurtenis was een driedaagse religieuze conferentie in januari 2023 in Mogadishu. Daarbij kwamen meer dan 300 geestelijk leiders van verschillende islamitische stromingen samen, waaronder leiders van wahabistische signatuur - een stroming die vaak werd verdacht van het sympathiseren met Al-Shabaab. Na afloop van de bijeenkomst brachten de leiders een officiële verklaring uit waarin zij afstand namen van Al-Shabaab, hun volgers opriepen om geen informatie, financiën of mankracht aan de groepering te leveren, en hen toestemming gaven om de wapens op te nemen.³⁸⁰

4.1.9

Clanouderen

In de huidige verslagperiode kwam het, net als in de vorige periode,³⁸¹ voor dat clanouderen te maken kregen met gericht geweld van Al-Shabaab. In gebieden onder haar directe controle gebruikte Al-Shabaab de traditionele clanstructuren om haar grip op de gebieden te consolideren. Clanouderen speelden daarbij een belangrijke rol. Zo werd van de ouderen verwacht dat zij rekruteringsquota van Al-Shabaab behaalden en namens de clan belastinggelden afdroegen. Clanouderen die niet of onvoldoende medewerking aan de groepering verleenden, liepen het risico om slachtoffer van geweld te worden. Het kwam voor dat Al-Shabaab deze ouderen intimideerde, ontvoerde of vermoordde.³⁸²

Clanouderen spelen daarnaast van oudsher een belangrijke rol in het verkiezingsproces. Zij wijzen de afgevaardigden aan voor kiescolleges, die op hun beurt de leden van het Lager- en Hogerhuis aanwijzen. Al-Shabaab beschouwde democratische verkiezingen als on-islamitisch, en deelnemers aan verkiezingen als afvalligen. Daardoor konden ook tijdens het verkiezingsproces van 2021 en 2022 clanouderen die een rol speelden in dat proces slachtoffer worden van gewelddaden van de groepering.³⁸³

Tijdens het militaire offensief tegen Al-Shabaab richtte de groepering zich daarnaast op clanouderen van (sub)clans die dat offensief steunden, zoals de Hawadle en de Saleban.³⁸⁴

³⁷⁹ Tricia Bacon, *Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab*, pagina 38, maart 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 68-69, september 2022; Africa Center for Strategic Studies, *Reclaiming Al Shabaab's revenue*, 27 maart 2023.

³⁸⁰ VOA, *Clerics in Somalia vow to counter al-Shabaab*, 27 januari 2023; BBC Monitoring, *Briefing: War against Al-Shabab unites rival Somalia scholars*, 27 januari 2023; Hiraan Online, *Somalia's Islamic scholars declare jihad against Al Shabaab following conference*, 27 januari 2023.

³⁸¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 60-61, 21 december 2021.

³⁸² UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 57-58, september 2022; Africa Center for Strategic Studies, *Reclaiming Al Shabaab's revenue*, 27 maart 2023.

³⁸³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 60-61, 21 december 2021; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 81-82, juni 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 57-58, september 2022.

³⁸⁴ EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 81-82, juni 2022; BBC Monitoring, *Gunmen kill prominent clan elder in central Somali town*, 17 februari 2023; ACLED, *Context assessment: Heightened political violence in Somalia*, 3 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

4.1.10 *Leden van oppositiepartijen en politieke activisten*

Artikel 16 van de voorlopige Somalische grondwet voorziet in de vrijheid van vereniging en vergadering.³⁸⁵ In de praktijk beperkte de regering dit recht tijdens de verslagperiode echter, net als tijdens de vorige periode. Het algehele gebrek aan veiligheid in het land vormde ook een effectieve inperking van het recht op vereniging en vergadering. Het federale ministerie van Binnenlandse Veiligheid vereiste nog steeds toestemming voor alle publieke bijeenkomsten. Daaraan zouden zorgen over veiligheidsrisico's ten grondslag liggen, zoals het risico op aanslagen van Al-Shabaab.³⁸⁶

In Zuid- en Centraal-Somalië lijkt er tijdens de verslagperiode geen sprake te zijn geweest van de grootschalige onderdrukking van politieke opposanten. Wel verschenen in december 2021 berichten over een gewelddadig optreden van de politie in Mogadishu tijdens protesten tegen toenmalig president Farmaajo. De politie zou de protesten hardhandig hebben neergeslagen, maar ontkende zelf die aantijging.³⁸⁷

Over de onderdrukking van politieke oppositie in Somaliland werd tijdens de verslagperiode meer gerapporteerd. De vijandelijkheden die vanaf december 2022 in de door Somaliland en Puntland betwiste gebieden uitbraken, werden gevoed door het hardhandige optreden van de politie tegen demonstranten in Las Anod en het vermoeden dat de autoriteiten verantwoordelijk waren voor politiek-gemotiveerde moorden op oppositieleiden (zie ook paragraaf 2.3).³⁸⁸ Ook in augustus 2022 hadden veiligheidstroepen al het vuur geopend op demonstranten en oppositiepolitici die in verschillende steden in Somaliland de straat opgingen om verkiezingen te eisen.³⁸⁹ Verder verschenen met enige regelmaat berichten over de arrestatie en detentie in Somaliland van oppositiepolitici, met name politici gelieerd aan de oppositionele *Waddani* partij.³⁹⁰

4.1.11 *Personen actief in de politiek en overheidsfunctionarissen*

Al-Shabaab dreigde tijdens de verslagperiode met gerichte aanslagen op overheidsfunctionarissen en alle deelnemers aan het politieke proces, waaronder politici en verkiezings-afgevaardigden. Regelmatig voerde zij dit dreigement ook uit. Zo werden verschillende openbare plaatsen waar onder meer functionarissen, politici

³⁸⁵ *Constitute, Constitution Somalia 2012*, www.constituteproject.org/constitution/Somalia_2012?lang=en, geraadpleegd op 18 april 2023.

³⁸⁶ UN General Assembly, *A/HRC/51/65*, pagina 11, 19 augustus 2022; USDoS, *2022 Country report on human rights practices: Somalia*, 20 maart 2023.

³⁸⁷ Anadolu Agency, *Somali police disperse protesters in capital*, 29 december 2021; Somali Guardian, *Police break up protests held in Somalia's capital to support PM after 'coup attempt'*, 29 december 2021; UN General Assembly, *A/HRC/51/65*, pagina 11, 19 augustus 2022.

³⁸⁸ ICG, *Overcoming Somaliland's worsening political crisis*, 10 november 2022; BBC Monitoring, *Briefing: Somaliland warns Mogadishu and Puntland over Las Anod violence*, 4 januari 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Clans demand Somaliland forces leave disputed region amid violence*, 8 januari 2023; OHCHR, *Türk urges investigation after scores killed in Somalia clashes*, 7 februari 2023; OCHA, *Somalia; Flash update no. 1; Fighting in Laas Caanood, Sool region*, 9 februari 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Groups fighting Somaliland in Las Anod claim Djibouti involvement*, 12 februari 2023; Al Jazeera, *What's driving conflict in the disputed Somali city of Las Anod?*, 20 februari 2023; The Guardian, *Tens of thousands of refugees flee from Somaliland clashes*, 22 februari 2023; International Committee of the Red Cross (ICRC), *Las Anod violence sends families fleeing for safety in the scorching heat*, 15 maart 2023; VOA, *Over 200 killed in fighting in disputed Somaliland town*, 6 maart 2023.

³⁸⁹ Reuters, *At least five people killed, 100 hurt in Somaliland protests*, 12 augustus 2022; Al Jazeera, *Somaliland: Clashes between protesters, police turn deadly*, 12 augustus 2022; USDoS, *2022 Country report on human rights practices: Somalia*, 20 maart 2023.

³⁹⁰ Horn Diplomat, *Somaliland: HRC unequivocally calls for the release of the journalists, opposition leaders*, 28 juni 2022; Somali Dispatch, *The Human Rights Center calls for the release of imprisoned journalists and politicians in Somaliland*, 29 juni 2022; Somaliland, *Waddani party criticizes the government for arresting a youth wing member in Gabiley*, 23 oktober 2022; Somali Dispatch, *Somaliland: Police arrests Kaah operative*, 29 oktober 2022; Somali Dispatch, *Somaliland: opposition leader and journalist arrested*, 10 november 2022.

en verkiezingsafgevaardigden samenkwamen, doelwit van zelfmoordaanslagen. Ook vonden gerichte aanslagen plaats op prominente politici, waaronder federale ministers en bestuurders van deelstaten.³⁹¹ Volgens verschillende bronnen waren het voornamelijk hoger geplaatste overheidsfunctionarissen en prominente politici die doelwitten waren van Al-Shabaab. Functionarissen met een minder prominent profiel hadden volgens deze bronnen minder prioriteit voor de groepering.³⁹²

4.1.12 *Militairen van het regeringsleger*

Tijdens de verslagperiode bleven ook militairen van het SNL tot de voornaamste doelwitten van Al-Shabaab behoren. Volgens UNHCR liepen militairen zelfs buiten diensttijd het risico om aangevallen te worden.³⁹³ Uit de bronnen komt het beeld naar voren dat er weinig tot geen verschil bestond in risicogradatie tussen militair personeel met een prominent of minder prominent profiel.³⁹⁴

4.1.13 *Leden van het gerechtelijk apparaat*

Voorheen werd gerapporteerd over aanvallen van Al-Shabaab op leden van het gerechtelijk apparaat. Het meest zichtbare voorbeeld hiervan was de aanval op het gerechtshuis van Mogadishu in april 2013.³⁹⁵ In een rapport van december 2019 schreef de ngo *DefendDefenders* dat werken in het gerechtelijk apparaat gevaar opleverde van de kant van Al-Shabaab omdat de groepering geweld uitoefende tegen alle leden van publieke instanties die zij als 'on-islamitisch' beschouwde.³⁹⁶ Ook tijdens de verslagperiode voerde Al-Shabaab regelmatig aanvallen uit op staatsinstellingen en de medewerkers daarvan (zie paragrafen 2.2 en 2.5). In de geraadpleegde bronnen zijn geen specifieke voorbeelden gevonden van aanvallen op gerechtshuizen of leden van het gerechtelijk apparaat.

4.1.14 *Journalisten*

Journalisten bleven tijdens de verslagperiode het risico lopen om te maken te krijgen met geweld, zowel van de zijde van de deelstaat- en federale autoriteiten als van Al-Shabaab. Op de jaarlijkse *Global Impunity Index* van het *Committee to Protect Journalists* (CPJ) stond het land in 2022 voor het achtste achtereenvolgende jaar op de eerste plaats als het land met de meeste onopgeloste moorden op journalisten ter wereld (per hoofd van de bevolking).³⁹⁷ In de *World Press Freedom*

³⁹¹ Al Jazeera, *Several killed in attack targeting Somalia election delegates*, 10 februari 2022; DW, *Attacks grow as Somalia prepares for presidential election*, 29 maart 2022; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 79-82, juni 2022; Landinfo, *Somalia: The security situation in Mogadishu and al-Shabaab's influence in the city*, 8 september 2022; CGVS, *COI Focus; Somalië; Veiligheidssituatie in Mogadishu*, pagina's 28-29, 9 september 2022; EUAA, *Somalia: Security situation*, pagina 113, februari 2023; ACLED, *Context assessment: Heightened political violence in Somalia*, 3 maart 2023; USDoS, *2022 Country report on human rights practices: Somalia*, pagina 11, 20 maart 2023.

³⁹² EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina 86, september 2021; CGVS, *COI Focus; Somalië; Veiligheidssituatie in Mogadishu*, pagina 29, 9 september 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022.

³⁹³ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 61, september 2022.

³⁹⁴ EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina 86, september 2021; CGVS, *COI Focus; Somalië; Veiligheidssituatie in Mogadishu*, pagina 29, 9 september 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 61, september 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2022.

³⁹⁵ CNN, *Dozens dead in Somali courthouse attack*, 15 april 2013; The Guardian, *Somalia supreme court attack kills at least 20*, 14 april 2013; Reuters, *Somali judges need protecting from Islamist rebels – rights group*, 16 april 2013.

³⁹⁶ DefendDefenders, *Navigating justice: Lawyers as human rights defenders in Ethiopia and Somalia/Somaliland*, pagina's 37-38, december 2019.

³⁹⁷ Committee to Protect Journalists (CPJ), *Killing with impunity: Vast majority of journalists' murderers go free; 2022 Global Impunity Index*, 1 november 2022.

*Index van Reporters Without Borders (RSF) steeg Somalië wel, van plaats 161 in 2021 naar plaats 140 in 2022 (van de 180 landen).*³⁹⁸

Volgens bronnen waren in Zuid- en Centraal-Somalië de deelstaat- en federale autoriteiten verantwoordelijk voor de meeste voorvallen van intimidatie, bedreiging, willekeurige arrestatie en vervolging van journalisten. Met name journalisten die onafhankelijk publiceerden over politiek-gevoelige onderwerpen, veiligheidsgerelateerde onderwerpen, mensenrechten en corruptie liepen een risico. Vrouwelijke journalisten liepen naar verluidt extra risico.³⁹⁹

De autoriteiten in Zuid- en Centraal-Somalië vervolgden regelmatig journalisten op basis van bepalingen van het Somalische WvS zoals 'het verspreiden van nepnieuws', 'het bevorderen van sektarisme,' 'opruiing' of 'het ondermijnen van de nationale veiligheid.' Deze bepalingen waren in het WvS dusdanig breed verwoord, dat zij de autoriteiten van brede bevoegdheden voorzagen om journalisten aan te pakken die hen onwelgevallige feiten of meningen publiceerden.⁴⁰⁰ De *National Union of Somali Journalists* (NUSOJ) rapporteerde in 2021 over 34 arrestaties van journalisten,⁴⁰¹ en in 2022 over 47 arrestaties.⁴⁰² De meeste arrestaties zouden van korte duur zijn, en voornamelijk bedoeld om de journalisten te intimideren.⁴⁰³

Een voorval dat tijdens de verslagperiode aandacht genereerde was de arrestatie en detentie van Abdalle Ahmed Munim, de secretaris-generaal van het *Somali Journalists Syndicate* (SJS). Hij werd in oktober 2022 gearresteerd nadat het SJS een verklaring naar buiten had gebracht waarin aandacht werd gevraagd voor de vrijheid van meningsuiting. In februari 2023 werd Munim vrijgelaten.⁴⁰⁴

Volgens de NUSOJ nam de repressie van journalisten in Somaliland tijdens de verslagperiode verder toe. Zo rapporteerde de organisatie dat in 2022 van de 56 vastgestelde schendingen van de rechten van journalisten in Somalië, circa 43% plaatsvond in Somaliland.⁴⁰⁵ In 2021 was dat nog 23% geweest.⁴⁰⁶ In april 2022 arresteerde de politie van Somaliland bijvoorbeeld vijftien journalisten die verslag

³⁹⁸ Reporters Without Borders (RSF), *Index: Somalia*, rsf.org/en/index, geraadpleegd op 24 april 2023.

³⁹⁹ Somali Mechanism for the Safety of Journalists (SMSJ), *Journalists safety and media freedom in Somalia; Annual report – 2021*, juni 2022; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 90, juni 2022; UN General Assembly, *A/HRC/51/65*, pagina's 10-11, 19 augustus 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 76-82, september 2022; National Union of Somali Journalists (NUSOJ), *State of the media report 2022*, 14 februari 2023; Amnesty International, *Report 2022/23; The state of the world's human rights; Somalia 2022*, 27 maart 2023; UNDP, *It's dangerous being a female journalist in Somalia. But, one year on, we are still shining our light*, 12 april 2023; Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023.

⁴⁰⁰ Somali Mechanism for the Safety of Journalists (SMSJ), *Journalists safety and media freedom in Somalia; Annual report – 2021*, juni 2022; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 90, juni 2022; UN General Assembly, *A/HRC/51/65*, pagina's 10-11, 19 augustus 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 76-82, september 2022; The Coalition of Somali Human Rights Defenders, *Joint alternative report; Somalia: Patterns of unlawful killings, torture and other ill-treatment*, pagina 10, november 2022; NUSOJ, *State of the media report 2022*, 14 februari 2023.

⁴⁰¹ NUSOJ, *State of the media; Trial of violence: Somali journalists bear the brunt of impunity*, pagina 18, februari 2022.

⁴⁰² NUSOJ, *State of the media report 2022*, pagina 9, 14 februari 2023.

⁴⁰³ NUSOJ, *State of the media; Trial of violence: Somali journalists bear the brunt of impunity*, pagina 6, februari 2022; UN General Assembly, *A/HRC/51/65*, pagina 11, 19 augustus 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 78, september 2022; UN General Assembly, *A/HRC/51/65*, pagina's 10-11, 19 augustus 2022.

⁴⁰⁴ HRW, *Somalia: Free detained journalist*, 14 oktober 2022; Amnesty International, *Somalia: Authorities must immediately and unconditionally release journalist Abdalle Ahmed Munim*, 14 oktober 2022; VOA, *Somali journalist jailed, then freed*, 13 februari 2023; BBC Monitoring, *Somalia prison officers defy court in journalist's case*, 14 februari 2023.

⁴⁰⁵ NUSOJ, *State of the media report 2022*, pagina 10, 14 februari 2023.

⁴⁰⁶ NUSOJ, *State of the media; Trial of violence: Somali journalists bear the brunt of impunity*, pagina 18, februari 2022.

uitbrachten over een gevangenisopstand in Hargeisa.⁴⁰⁷ Volgens NUSOJ werden twaalf van hen kort daarna vrijgelaten. Drie journalisten werden echter vervolgd. Twee van hen werden uiteindelijk veroordeeld tot een gevangenisstraf van zestien maanden, volgens NUSOJ op grond van 'verzonnen aanklachten'. De derde journalist werd vrijgesproken.⁴⁰⁸

Ook Al-Shabaab was tijdens de verslagperiode verantwoordelijk voor aanvallen op journalisten die kritisch over haar rapporteerden.⁴⁰⁹ Volgens de jaarverslagen van NUSOJ werden in 2021 en 2022 vier journalisten gedood in Somalië tijdens het uitvoeren van hun werk, allen door Al-Shabaab.⁴¹⁰

4.1.15 *Mensenrechtenactivisten*

Ook bleven tijdens de huidige verslagperiode mensenrechtenorganisaties rapporteren over de intimidatie en soms arrestatie en detentie van mensenrechtenactivisten. Volgens de geraadpleegde bronnen maakten zowel de federale autoriteiten, de deelstaatautoriteiten als Al-Shabaab zich hieraan schuldig. Deze zouden de activisten gericht aanpakken om dezelfde reden als journalisten gericht werden aangepakt, namelijk omdat zij meningen verkondigden die de (de facto) autoriteiten onwelgevallig waren.⁴¹¹ Volgens een bron waren er overigens niet veel mensenrechtenactivisten meer actief in Somalië. De rol van 'activist' werd voornamelijk door journalisten vervuld.⁴¹²

4.1.16 *Medewerkers van humanitaire organisaties*

Medewerkers van humanitaire organisaties liepen het risico om door Al-Shabaab te worden beschuldigd van het samenwerken met westerse machten, en konden daarom doelwit worden van geweld van, of ontvoering door, de groepering. Al-Shabaab bleef voorts tijdens de verslagperiode de levering van hulpgoederen belemmeren in de door haar gecontroleerde gebieden. Zij blokkeerde in veel gevallen de operaties van humanitaire organisaties, bijvoorbeeld door konvoeien met medewerkers en goederen van humanitaire organisaties aan te vallen.⁴¹³ OCHA registreerde volgens de *Humanitarian Access Overview* in 2022 656 toegangsincidenten.⁴¹⁴ In 2020 waren dat nog 255 incidenten geweest.⁴¹⁵ De meeste van de 656 incidenten die OCHA in 2022 rapporteerde vonden plaats in de deelstaten South-West State, Hirshabelle en Galmudug. 515 van die incidenten

⁴⁰⁷ VOA, *Journalists arrested while covering prison scuffle in Somaliland*, 13 april 2022; RSF, *Massive wave of arrests in Somaliland: 14 journalists behind bars*, 14 april 2022; CPJ, *Fifteen journalists detained for covering prison fight in Somaliland*, 15 april 2022; NUSOJ, *State of the media report 2022*, pagina 15, 14 februari 2023.

⁴⁰⁸ NUSOJ, *State of the media report 2022*, pagina 15, 14 februari 2023.

⁴⁰⁹ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 81-82, september 2022; NUSOJ, *State of the media report 2022*, 14 februari 2023;

⁴¹⁰ NUSOJ, *State of the media; Trial of violence: Somali journalists bear the brunt of impunity*, pagina 7, februari 2022; Somali Mechanism for the Safety of Journalists (SMSJ), *Journalists safety and media freedom in Somalia; Annual report – 2021*, pagina 15, juni 2022; NUSOJ, *State of the media report 2022*, pagina 7, 14 februari 2023.

⁴¹¹ UNSOM, OHCHR, *Shattering the foundation of peace, security and human rights; The use of improvised explosive devices by Al-Shabaab*, pagina 3, januari 2022; UN General Assembly, *A/HRC/51/65*, pagina 19, 19 augustus 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 78, september 2022; VOA, *Somalia grappling with humanitarian, human rights crises*, 6 oktober 2022; Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023.

⁴¹² Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023.

⁴¹³ USDoS, *2021 Country report on human rights practices: Somalia*, pagina's 2 en 17, 12 april 2022; ACAPS, *CrisisSight: Humanitarian access overview*, pagina 15, juli 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 61-62, september 2022; UN Security Council, *S/2022/754*, pagina's 14-15, 10 oktober 2022; ACAPS, *CrisisSight: Humanitarian access overview*, pagina 20, december 2022; HRW, *World Report 2023: Somalia*, 12 januari 2023; OCHA Somalia, *2022 Annual Humanitarian Access Overview*, 19 januari 2023; EUSA, *Somalia: Security situation*, pagina 72, februari 2023; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023.

⁴¹⁴ OCHA Somalia, *2022 Annual Humanitarian Access Overview*, 19 januari 2023.

⁴¹⁵ OCHA Somalia, *2020 Annual Humanitarian Access Overview*, 4 april 2021.

hingen samen met het gewapende conflict. In 37 gevallen werd er geweld tegen hulpverleners gebruikt.⁴¹⁶ Volgens een vertrouwelijke bron was reizen over verbindingswegen in Somalië voor humanitair personeel alleen veilig met gepantserde voertuigen.⁴¹⁷

Een vertrouwelijke bron wees erop dat internationale humanitaire hulpverlening zich tijdens de verslagperiode voornamelijk richtte op de meer veilige gebieden van het land. In de onveiligere gebieden, met name gebieden die onder controle stonden van Al-Shabaab, werd de hulp voornamelijk door plaatselijke medewerkers verleend.⁴¹⁸ Volgens data van OCHA werden in 2021 en 2022 twee medewerkers van humanitaire organisaties in Somalië door Al-Shabaab gedood en werd één medewerker ontvoerd. Dat was een verbetering ten opzichte van 2020, toen nog 20 medewerkers waren gedood en 24 medewerkers waren ontvoerd.⁴¹⁹ UNHCR constateerde in 2022 eenzelfde daling van het aantal incidenten gericht tegen humanitair personeel.⁴²⁰ Ook een vertrouwelijke bron gaf aan niet op de hoogte te zijn van dodelijke aanvallen van Al-Shabaab op humanitaire medewerkers sinds de intensivering van het militaire offensief van 2022.⁴²¹ In juni 2023 werden wel vijf humanitaire hulpverleners door Al-Shabaab ontvoerd op een weg nabij Beledweyne (Hiiraan).⁴²²

4.2 Toezicht en rechtsbescherming

Het gebrek aan toegang tot een eerlijk en rechtvaardig rechtssysteem bleef een van de meest urgente problemen in Somalië op weg naar stabiliteit en wederopbouw. Bij gebrek aan een voldoende functionerend formeel rechtssysteem, speelde het informele rechtssysteem nog steeds een cruciale rol bij het leveren van gerechtigheid en het handhaven van sociale rust.

4.2.1 *Rechtssysteem en rechtshandhaving*

Somalië kent een pluralistisch rechtsstelsel, waarin het gewoonterecht (*xeer*), het religieuze recht (*sharia*) en het seculier recht naast elkaar bestaan. Deze verschillende rechtsbronnen zijn niet volledig geïntegreerd in één formeel rechtssysteem.⁴²³

Rechtbanken maken gebruik van een combinatie van seculier recht, sharia en *xeer*. De voorlopige grondwet bepaalt wel dat geen wet kan worden afgekondigd die niet in overeenstemming is met de algemene uitgangspunten van de sharia. De Somalische rechtspraak werd tijdens de verslagperiode door bronnen omschreven als corrupt, traag, duur en ondoorzichtig. De autoriteiten waren voorts onvoldoende in staat om rechterlijke beslissingen te handhaven. Veel Somaliërs hadden daardoor

⁴¹⁶ OCHA Somalia, *2022 Annual Humanitarian Access Overview*, 19 januari 2023.

⁴¹⁷ Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

⁴¹⁸ Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023.

⁴¹⁹ OCHA, *Somalia: Attacks on aid operations and health care | 2020-2023 Somalia aid worker KIKA*, data.humdata.org/dataset/somalia-violence-against-civilian-and-vital-civilian-facilities, geraadpleegd op 23 april 2023.

⁴²⁰ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 62, september 2022.

⁴²¹ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

⁴²² Hiiraan Online, *Al-Shabab militants abduct medical aid workers in Hiiraan region*, 7 juni 2023; BBC Monitoring, *Al-Shabab kidnaps five medical aid workers in central Somalia*, 7 juni 2023.

⁴²³ René Brosius, *Challenges and chances in the Somali legal system*, 11 december 2020; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

weinig tot geen vertrouwen in dit formele systeem, en gaven nog steeds de voorkeur aan het informele rechtssysteem. Naar schatting tachtig tot negentig procent van de geschillen werd met gebruik van dit informele rechtssysteem beslecht. Veel Somaliërs ervoeren dit systeem als toegankelijker, transparanter, sneller en economischer dan de formele rechtspraak.⁴²⁴

Het traditionele rechtssysteem, de *xeer*, is niet een nationaal, statisch rechtssysteem. Het is een dynamisch en ongeschreven systeem van geschillenbeslechting dat per regio kan verschillen. In dit systeem wordt recht gesproken door de clanouderen. *Xeer* richt zich meer op de belangen van de (sub)clan en de onderlinge verhoudingen tussen (sub)clans, dan op de belangen van het slachtoffer van een misdrijf. *Xeer* wordt voorts enkel gesproken door mannelijke clanouderen. Vrouwen hebben in de regel geen stem in de geschillenbeslechting, ook niet wanneer zij zelf slachtoffer zijn. Binnen *xeer* worden praktijken getolereerd zoals het uithuwelijken van meisjes aan een andere clan om de clanrelaties te beschermen, gedwongen huwelijken tussen weduwen en familieleden van de overleden echtgenoot en gedwongen huwelijken tussen een slachtoffer van verkrachting en haar verkrachter. Daarom was het ook tijdens de verslagperiode voor vrouwen moeilijk om via dit systeem effectieve rechtsbescherming te verkrijgen. Ook voor ontheemden en leden van minderheidsclans en -groeperingen was dit moeilijk. Zij hadden immers minder bescherming van plaatselijk dominante (sub)clans, waardoor zij zich bij geschillenbeslechting met gebruik van *xeer* in een nadelige positie bevonden.⁴²⁵

Teneinde de toegang van kwetsbare groepen tot een effectief rechtssysteem te bevorderen, hebben internationale actoren als UNDP en de *International Development Law Organization* (IDLO) in verschillende deelstaten *Alternative dispute resolution* centra opgezet. Een groep van arbiters (*adjudicators*) die zowel mannen als vrouwen omvat, bemiddelt in deze centra bij geschillen. Daarbij wordt soms gebruik gemaakt van traditionele *xeer*-praktijken en soms van op het sharia-recht gebaseerde beginselen.⁴²⁶

4.2.2 *Rechtssysteem in gebieden onder controle van Al-Shabaab*

In gebieden die onder controle stonden van Al-Shabaab spraken de rechtbanken van de groepering recht op basis van een strikte interpretatie van de sharia. Volgens sommige bronnen gebruikten de Al-Shabaab rechtbanken ook elementen van *xeer*.⁴²⁷ Bestrafing door deze rechtbanken kon bruto zijn. Zo konden rechtbanken

⁴²⁴ René Brosius, *Challenges and chances in the Somali legal system*, 11 december 2020; Abdifatah Ismael Tahir, 'Legal pluralism, obscure reforms and adjudication of land conflicts in Hargeisa, Somaliland' in: *Land Use Policy* (120), pagina 1, 2022; Freedom House, *Freedom in the world 2022 – Somalia*, 24 februari 2022; Al Jazeera, *In Somalia, al-Shabab's courts win more converts*, 14 september 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 18, september 2022; Harvard International Review, *No justice, no peace: Al-Shabaab's court system*, 27 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

⁴²⁵ ESCWA, UNFPA, UN Women, UNDP, *Somalia; Gender justice & the law*, pagina 13, 2018; Africa Center for Strategy & Policy, *Justice and terror: Al-Shabaab's informal justice mechanism*, 5 januari 2019; IDLO, *Accessing justice: Somalia's alternative dispute resolution centers*, pagina's 8-9, 20 januari 2021; UNDP, *How to improve justice for women in Somalia*, 31 januari 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 18, september 2022; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

⁴²⁶ IDLO, *Accessing justice: Somalia's alternative dispute resolution centers*, pagina's 8-9, 20 januari 2021; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023.

⁴²⁷ Africa Center for Strategy & Policy, *Justice and terror: Al-Shabaab's informal justice mechanism*, 5 januari 2019; Harvard International Review, *No justice, no peace: Al-Shabaab's court system*, 27 maart 2023.

lijfstraffen opleggen, waaronder amputaties of executie, na de veroordeling voor misdrijven als moord, diefstal, afvalligheid en homoseksualiteit.⁴²⁸

Volgens de geraadpleegde bronnen hadden de rechtbanken van Al-Shabaab onder een deel van de Somalische bevolking de reputatie toegankelijker, transparanter, eerlijker, sneller en economischer te zijn dan het formele Somalische rechtssysteem. Anders dan de Somalische autoriteiten, was Al-Shabaab voorts in staat en bereid om rechterlijke uitspraken daadkrachtig en strikt te handhaven.⁴²⁹ Volgens sommige bronnen kregen individuen die onder het formele of xeer-rechtssysteem kwetsbaar waren, zoals vrouwen en leden van minderheidsgroeperingen, voorts onder Al-Shabaab rechtspraak effectievere rechtsbescherming dan onder de andere rechtssystemen.⁴³⁰

Tijdens de verslagperiode sprak Al-Shabaab niet alleen recht binnen de door haar gecontroleerde gebieden, maar ook daarbuiten. Het gebrek aan vertrouwen bij veel Somaliërs in het formele rechtssysteem leidde er toe dat sommige van hen kozen voor geschillenbeslechting onder het rechtssysteem van Al-Shabaab. Tijdens de verslagperiode werd bijvoorbeeld gerapporteerd over mensen in overheidsgebied die naar Al-Shabaabgebied reisden om daar hun geschillen aan Al-Shabaab rechtbanken voor te leggen.⁴³¹ Ook konden deze rechtbanken volgens een bron op afstand, bijvoorbeeld via een mobiele telefoon- of videobelverbinding, rechterlijke uitspraken doen.⁴³²

4.2.3

Doodstraf

Volgens het Somalische WvS kan de doodstraf worden opgelegd aan veroordeelden wegens verschillende delicten, waaronder moord, hoogverraad, spionage, het openbaar maken van staatsgeheimen en het oppakken van wapens tegen de staat. Ook voor het in gevaar brengen van de openbare veiligheid kan de doodstraf worden opgelegd, zoals bij een veroordeling wegens het vervuilen van voedsel- of watervoorraden of het veroorzaken van een epidemie met dodelijke gevolgen.⁴³³

Amnesty International registreerde in 2021 27 opgelegde doodstraffen in Somalië en 21 uitgevoerde doodstraffen. Alle voltrokken doodstraffen vonden plaats in Puntland. Van de 27 opgelegde doodstraffen vonden er 26 plaats in Puntland en 1 in

⁴²⁸ Africa Center for Strategy & Policy, *Justice and terror: Al-Shabaab's informal justice mechanism*, 5 januari 2019; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 34-35, 108, 121, 123, juni 2022; Harvard International Review, *No justice, no peace: Al-Shabaab's court system*, 27 maart 2023.

⁴²⁹ Africa Center for Strategy & Policy, *Justice and terror: Al-Shabaab's informal justice mechanism*, 5 januari 2019; Expanding access to justice program, *The shari'ah in Somalia*, pagina 25, maart 2020; Anadolu Agency, *Somali government vows to eliminate al-Shabaab terrorists' so-called courts*, 16 augustus 2022; Al Jazeera, *In Somalia, al-Shabab's courts win more converts*, 14 september 2022; Harvard International Review, *No justice, no peace: Al-Shabaab's court system*, 27 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 22 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

⁴³⁰ Africa Center for Strategy & Policy, *Justice and terror: Al-Shabaab's informal justice mechanism*, 5 januari 2019; ICG, *Crisis Group Africa Report No 309: Considering political engagement with Al-Shabaab in Somalia*, pagina 7, 21 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023.

⁴³¹ Africa Center for Strategy & Policy, *Justice and terror: Al-Shabaab's informal justice mechanism*, 5 januari 2019; Expanding access to justice program, *The shari'ah in Somalia*, pagina 25, maart 2020; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 44, juni 2022; Somali Guardian, *Al-Shabaab-run courts in Mogadishu's Daynile district must be closed: interior minister*, 16 augustus 2022; Al Jazeera, *In Somalia, al-Shabab's courts win more converts*, 14 september 2022; Harvard International Review, *No justice, no peace: Al-Shabaab's court system*, 27 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

⁴³² Vertrouwelijke bron, 24 februari 2023.

⁴³³ *Somalia: Penal Code*, 3 April 1964, www.refworld.org/docid/4bc5906e2.html, geraadpleegd op 17 april 2023; The Advocates for Human Rights, *Somalia: Stakeholder report for the United Nations universal periodic review*, pagina 3, 8 oktober 2020; UN Committee against Torture, *Concluding observations on the initial report of Somalia (CAT/C/SOM/CO/1)*, 2 december 2022.

Somaliland. Alle veroordeelden en geëxecuteerden waren leden van Al-Shabaab.⁴³⁴ In 2022 daalde het aantal doodstraffen dat Amnesty registreerde tot 10 opgelegde doodstraffen en 6 uitgevoerde doodstraffen. De reden waarom de straf was opgelegd of de deelstaat waar dat gebeurde, gaf Amnesty in het rapport over 2022 niet aan.⁴³⁵ Amnesty nam executies uitgevoerd door Al-Shabaab niet mee in haar cijfers. Het *Cornell Center on the Death Penalty Worldwide* registreerde in 2021 22 uitgevoerde doodstraffen, waarvan 21 in Puntland en 1 in Jubbaland. In 2022 registreerde het Cornell Center er 23.⁴³⁶

Somalische media berichtten in 2022 en 2023 met enige regelmaat over opgelegde en tenuitvoergelegde doodstraffen. In de meeste gevallen betrof het vermeende leden van Al-Shabaab die door militaire rechtbanken waren veroordeeld.⁴³⁷

In februari 2022 berichtten mensenrechtenorganisaties over de terdoodveroordeling van vier minderjarigen in Galkayo.⁴³⁸ Het is niet bekend wat de huidige stand van zaken is. De Somalische overheid ontkende in november 2022 dat in Somalië minderjarigen werden geëxecuteerd.⁴³⁹

Tijdens de verslagperiode verschenen berichten over executies in gebied dat door Al-Shabaab gecontroleerd werd. In openbare bronnen werd onder meer melding gemaakt van de executie van personen die werden verdacht van afvalligheid, blasfemie en spionage. Er kan geen totaaloverzicht worden gegeven van de hoeveelheid executies, of de redenen voor de veroordelingen.⁴⁴⁰

4.2.4

Lijfstraffen

Het Somalische WvS kent geen strafbepalingen over het opleggen van lijfstraffen. Er bestaat geen verbod op het uitvoeren van lijfstraffen in penitentiaire inrichtingen. In het shariarecht zijn lijfstraffen toegestaan.⁴⁴¹

Het is niet bekend op welke schaal lijfstraffen in Zuid- en Centraal-Somalië tijdens de verslagperiode werden toegepast. Een gevangenisdirecteur die door de *Coalition*

⁴³⁴ Amnesty International, *Death sentences and executions 2021*, pagina's 52 en 58, 24 mei 2022.

⁴³⁵ Amnesty International, *Death sentences and executions 2022*, pagina 34, 16 mei 2023.

⁴³⁶ Cornell Law School / Cornell Center on the Death Penalty Worldwide, *Database results: Somalia*, deathpenaltyworldwide.org/database/#/results/country?id=67, geraadpleegd op 26 april 2023.

⁴³⁷ BBC Monitoring, *Somali court executes three al-Shabab militants*, 31 oktober 2022; BBC Monitoring, *Somalia court 'executes militant' for killing soldier*, 1 november 2022; BBC Monitoring, *Somali court 'executes' al-Shabab militants*, 3 november 2022; BBC Monitoring, *Ex-Somali soldier sentenced to death over Al-Shabab links*, 12 januari 2023; BBC Monitoring, *Somali military executes soldiers for 'killing colleagues'*, 2 februari 2023; BBC Monitoring, *Somalia executes two police officers convicted of murders*, 13 maart 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Al-Shabab disowns Somalia man facing death penalty*, 14 maart 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Somalia executes three convicted al-Shabab militants*, 15 maart 2023; BBC Monitoring, *Somalia executes two ex-security officers in south-west Baidoa*, 20 maart 2023.

⁴³⁸ Save the Children, *Somalia: Calls for justice as four children sentenced to death over involvement with armed groups*, 11 februari 2022; HRW, *Submission to the Committee on the Rights of the Child; Review of Somalia; 90th session*, april 2022.

⁴³⁹ OHCHR, *Experts of the Committee against Torture commend Somalia on progress in rebuilding state and government institutions, raise questions on the definition of torture and the death penalty*, 9 november 2022.

⁴⁴⁰ Advocates for Human Rights, *Somalia; Stakeholder report for the United Nations universal periodic review*, pagina 3, 8 oktober 2020; Freedom House, *Freedom in the world 2022 – Somalia*, 24 februari 2022; USDoS, *2021 Report on international religious freedom: Somalia*, 2 juni 2022; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina's 91-95, juni 2022; VOA, *Al-Shabab militants execute 7 by firing squad*, 31 juli 2022; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina's 64-69, september 2022; BBC Monitoring, *Al-Shabab kills five in Somalia over espionage claims*, 4 mei 2023; BBC Monitoring, *Al-Shabab hangs five alleged spies in southern Somalia*, 27 mei 2023; BBC Monitoring, *Al-Shabab 'executes five spies' in south-western Somalia*, 2 juni 2023.

⁴⁴¹ End Corporal Punishment, *Corporal punishment of children in Somalia: Briefing for the Universal Periodic Review, 24th session, 2016*, pagina 3, juni 2015; EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 97, juni 2022; End Corporal Punishment, *Country report for Somalia (last updated: December 2022)*, endcorporalpunishment.org/reports-on-every-state-and-territory/somalia/, geraadpleegd op 26 april 2023.

of Somali Human Rights Defenders ernaar werd gevraagd, verklaarde dat geen lijfstraffen werden toegepast op veroordeelde gevangenen.⁴⁴² Op vragen van twee VN-comités, die hun zorgen uitten over het gebruik van lijfstraffen in Somalië, antwoordde de Somalische delegatie dat er werd gewerkt aan een wetsvoorstel om de toepassing van lijfstraffen af te schaffen.⁴⁴³

Volgens openbare bronnen kwam het voor dat Al-Shabaab lijfstraffen toepaste. Zo konden van vermeende dieven ledematen worden geamputeerd.⁴⁴⁴

⁴⁴² The Coalition of Somali Human Rights Defenders, *Joint alternative report; Somalia: Patterns of unlawful killings, torture and other ill-treatment*, pagina 14, november 2022.

⁴⁴³ OHCHR, *Experts of the Committee on the rights of the child praise Somalia for its efforts to improve political governance, ask about the prevalence of female genital mutilation and corporal punishment*, 10 mei 2022; OHCHR, *Experts of the Committee against Torture commend Somalia on progress in rebuilding state and government institutions, raise questions on the definition of torture and the death penalty*, 9 november 2022.

⁴⁴⁴ EUAA, *Country Guidance: Somalia*, pagina 92, juni 2022; DW, *Terror in Somalia: Who are the al-Shabab militants?*, 31 oktober 2022; AP News, *'They are on the run': Somalia leads fight against al-Shabab*, 15 januari 2023; Harvard International Review, *No justice, no peace: Al-Shabaab's court system*, 27 maart 2023.

5 Vluchtelingen en ontheemden

5.1 Ontheemden

Tijdens de verslagperiode raakten honderdduizenden Somaliërs ontheemd. Begin 2023 kende het land naar schatting in totaal 3,8 miljoen ontheemden.⁴⁴⁵ De voornaamste aanleidingen voor ontheemding waren droogte en conflicten. In de verdeling tussen deze twee was tijdens de verslagperiode wel een verschil zichtbaar. Zo raakte in 2022 65% van het totale aantal getroffen personen ontheemd door droogte en 33% door gewapende conflicten. In de eerste 3 maanden van 2023 werd 30% van de totale ontheemding veroorzaakt door droogte, 52% door conflict en 16% door overstromingen. Het aandeel van personen die door gewapende conflicten ontheemd raakten, steeg dus.⁴⁴⁶

Het jaarlijks aantal ontheemd geraakte personen steeg tijdens de verslagperiode. In 2021 raakten volgens data van UNHCR 874.000 mensen ontheemd. In 2022 lag dat aantal op 1.816.000, en in de eerste 3 maanden van 2023 op 822.000. Daarmee had het aantal nieuwe ontheemden in de eerste 3 maanden van 2023 al bijna het aantal van het gehele jaar 2021 bereikt.⁴⁴⁷

In 2022 waren de meeste ontheemden afkomstig uit de regio's Bay, Hiiraan, Lower Shabelle, Galguduud, Bakool en Mudug. In de eerste 3 maanden van 2023 kwamen veel ontheemden uit dezelfde regio's, en werden de eerste en tweede plaats qua herkomstregio ingenomen door Sool en Gedo. In Sool raakten in deze periode velen ontheemd door het conflict in de door Somaliland en Puntland betwiste gebieden. In Gedo raakten velen ontheemd door droogte en overstromingen. Gedo kende in deze periode geen ontheemden veroorzaakt door conflict.⁴⁴⁸

5.1.1 Ontheemden nederzettingen

Het grootste deel van de ontheemden leefde in overbevolkte nederzettingen in stedelijke gebieden.⁴⁴⁹ Het *Camp Coordination and Camp Management Cluster* (CCCM) telde in maart 2023 meer dan 2.700 geregistreerde ontheemden-nederzettingen. Meer dan de helft daarvan lag in en rond Mogadishu en Baidoa.⁴⁵⁰ 85% van de nederzettingen lagen op privaatland.⁴⁵¹ Niet alle nederzettingen zijn echter geregistreerd. Op locaties waren er spontaan informele nederzettingen opgezet door ontheemden op privaatland. Volgens een vertrouwelijke bron waren er daarvan alleen al in Mogadishu ongeveer 2.000.⁴⁵² De situatie in de ontheemdenlocaties werd tijdens de verslagperiode door veel bronnen als zorgelijk

⁴⁴⁵ IOM, *Displacement in Somalia reaches record high 3.8 million: IOM deputy director general calls for sustainable solutions*, 28 februari 2023; UN News, *Somalia: \$2.6 billion appeal to aid millions still on the brink of famine*, 5 april 2023.

⁴⁴⁶ UNHCR, *Operational Data Portal; Refugee Situations; UNHCR Somalia Internal Displacement*, data.unhcr.org/en/dataviz/1?sv=1&geo=192#, geraadpleegd op 27 april 2023.

⁴⁴⁷ UNHCR, *Operational Data Portal; Refugee Situations; UNHCR Somalia Internal Displacement*, data.unhcr.org/en/dataviz/1?sv=1&geo=192#, geraadpleegd op 27 april 2023.

⁴⁴⁸ UNHCR, *Operational Data Portal; Refugee Situations; UNHCR Somalia Internal Displacement*, data.unhcr.org/en/dataviz/1?sv=1&geo=192#, geraadpleegd op 27 april 2023.

⁴⁴⁹ UNHCR, *Operational Data Portal; IDP Situations*, data.unhcr.org/en/situations/cccm_somalia, geraadpleegd op 27 april 2023.

⁴⁵⁰ OCHA, *CCCM Cluster Somalia: List of IDP sites in Somalia; IDP Site Master List - 1st Quarter 2023*, data.humdata.org/dataset/somalia-idp-site-master-list-2nd-quarter-2022, geraadpleegd op 27 april 2023.

⁴⁵¹ UNHCR, *Operational Data Portal; IDP Situations*, data.unhcr.org/en/situations/cccm_somalia, geraadpleegd op 27 april 2023; Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

⁴⁵² Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

omschreven. De ontheemden kampen met onder meer een gebrekkige hygiëne, een tekort aan gezondheidszorg, voedsel en schoon water, en met uitbraken van besmettelijke ziekten. OCHA rapporteerde bijvoorbeeld dat meer dan 1,8 miljoen ontheemden slechts beperkte toegang hadden tot basisvoorzieningen als schoon drinkwater en toiletten. Ongeveer 33% van de ontheemdenkampen zouden instellingen voor basisonderwijs hebben.⁴⁵³ Vanwege het spontane en ongereguleerde karakter van veel nederzettingen bestond voorts het risico dat deze door de landeigenaren werden ontruimd, waardoor de ontheemden op zoek moesten naar nieuwe verblijfplaatsen.⁴⁵⁴

Gezien het grote aantal ontheemden nederzettingen en de hierboven weergegeven dynamiek was het niet mogelijk concrete details te verstrekken zoals namen en grootte van de afzonderlijke kampen. Op de website van *CCCM Cluster Somalia* wordt wel op detailniveau aangegeven waar de geregistreerde nederzettingen liggen.⁴⁵⁵

5.2 Vluchtelingen in Somalië

Somalië is partij bij het Vluchtelingenverdrag van 1951, het Protocol betreffende de status van Vluchtelingen, New York, 31 januari 1967 en het Verdrag van 1969 betreffende de specifieke aspecten van vluchtelingenproblemen in Afrika.⁴⁵⁶ In Zuid- en Centraal-Somalië is de *National High Commission for Refugees & IDPs* (NCRI) verantwoordelijk voor de registratie van asielzoekers. In Puntland ligt deze verantwoordelijkheid bij het *Human Protection Department* van het ministerie van Binnenlandse Zaken. In Somaliland is de *National Displacement and Refugee Agency* (NDRA) verantwoordelijk. UNHCR coördineert het aanmeldproces en de gegevensvergaring in het kader van de asielaanvragen. In Zuid- en Centraal-Somalië en Somaliland registreren respectievelijk de NCRI en NDRA de eerste aanmelding van asielzoekers, waarna deze worden doorgestuurd naar UNHCR voor het verdere verloop van de procedure. In Puntland verzorgt UNHCR ook de eerste aanmelding. In alle drie de gebieden geeft UNHCR bewijzen van registratie af aan asielzoekers. De uiteindelijke statusdeterminatie is in handen van UNHCR.⁴⁵⁷

In maart 2023 verbleven volgens cijfers van UNHCR 35.381 vluchtelingen en asielzoekers in Somalië. Zo'n 67% was afkomstig uit Ethiopië. Ongeveer 29% was afkomstig uit Jemen en ongeveer 3,5% uit Syrië. Verreweg het grootste deel van deze vluchtelingen en asielzoekers verbleven in Somaliland (zo'n 47%) en Puntland (zo'n 36%).⁴⁵⁸

⁴⁵³ OCHA, *2023 Humanitarian needs overview*, pagina's 70, 105, 24, februari 2023.

⁴⁵⁴ Swedish International Development Cooperation Agency (SIDA), *Humanitarian Crisis Analysis 2022: Somalia crisis*, pagina 2, maart 2022; IOM, *Four challenges facing displaced persons in Somalia*, 13 september 2022; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

⁴⁵⁵ <https://cccm-cluster-somalia.github.io/OPSMAP/>.

⁴⁵⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 67-68, maart 2020.

⁴⁵⁷ UNHCR, *Displaced and disconnected; East and Horn of Africa and Great Lakes region*, pagina's 22-23, juli 2022; UNHCR, *Help Somalia*, help.unhcr.org/somalia/en/, geraadpleegd op 27 april 2023.

⁴⁵⁸ UNHCR, *Somalia: Refugees and asylum seekers*, 31 maart 2023.

5.3 Opvang in de regio

Veel Somalische asielzoekers en vluchtelingen werden in de regio opgevangen. UNHCR sprak in september 2022 van 658.397 personen.⁴⁵⁹ In maart 2023 verbleven volgens data van UNHCR de meeste Somalische vluchtelingen en asielzoekers in Kenia (281.000),⁴⁶⁰ Ethiopië (254.000),⁴⁶¹ Oeganda (70.000)⁴⁶² en Jemen (64.000).⁴⁶³

5.3.1 Kenia

De Keniaanse overheid liet sinds 2016 geen registratie van Somalische asielzoekers meer toe. UNHCR nam wel de persoonsgegevens van de asielzoekers op, waarna deze toegang hadden tot basisvoorzieningen, zoals voedselhulp, in afwachting van registratie door de overheid. Somalische asielzoekers die na 2016 in Kenia waren gearriveerd, konden in Kenia geen verblijfsdocumenten verkrijgen. Vanaf maart 2023 namen de Keniaanse autoriteiten de registratie van Somalische asielzoekers weer ter hand.⁴⁶⁴ Zij hebben daarbij echter vooralsnog met grote achterstanden te kampen.⁴⁶⁵

5.3.2 Ethiopië

De situatie van Somalische asielzoekers en vluchtelingen in Ethiopië is beschreven in het vorige ambtsbericht Somalië en in het algemeen ambtsbericht Ethiopië van november 2022.⁴⁶⁶ Er zijn geen aanwijzingen dat er in die situatie significante wijzigingen zijn opgetreden. Wel steeg het aantal Somalische asielzoekers en vluchtelingen in Ethiopië gedurende de verslagperiode. Tijdens de vorige verslagperiode ging het om 200.000 mensen,⁴⁶⁷ nu om 254.000 mensen. De stijging leek vooral samen te hangen met het oplaaien van het conflict in de door Somaliland en Puntland betwiste gebieden. Verschillende openbare bronnen meldden in maart 2023 dat sinds het oplaaien van dit conflict, 100.000 mensen uit die gebieden naar Ethiopië waren gevlucht.⁴⁶⁸

⁴⁵⁹ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 53, september 2022.

⁴⁶⁰ UNHCR, *Operational Data Portal; Refugee Situations; Kenya*, data.unhcr.org/en/country/ken, geraadpleegd op 27 april 2023.

⁴⁶¹ UNHCR, *Operational Data Portal; Refugee Situations; Ethiopia*, data.unhcr.org/en/country/eth, geraadpleegd op 27 april 2023.

⁴⁶² UNHCR, *Operational Data Portal; Refugee Situations; Uganda*, data.unhcr.org/en/country/uga, geraadpleegd op 27 april 2023.

⁴⁶³ UNHCR, *Operational Data Portal; Refugee Situations; Yemen*, data.unhcr.org/en/country/yem, geraadpleegd op 27 april 2023.

⁴⁶⁴ International Rescue Committee, *Humanitarian needs mount as almost 60,000 refugees from Somalia arrive in Dadaab camp due to impact of climate change, warns IRC*, 7 november 2022; Mixed Migration Centre, *MMC Eastern and Southern Africa | Egypt and Yemen; Quarter 1 2023*, pagina 14, maart 2023; European Commission, *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations: Kenya*, https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/africa/kenya_en, geraadpleegd op 27 april 2023; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023 en 23 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023 en 5 juni 2023.

⁴⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023 en 23 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 5 juni 2023.

⁴⁶⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina's 65-66, 21 december 2021; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, pagina's 101-105, 30 november 2022.

⁴⁶⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 65, 21 december 2021.

⁴⁶⁸ BBC Monitoring, *Somalis continue fleeing into Ethiopia following clashes*, 28 februari 2023; Africa News, *Somaliland: UNHCR warns of humanitarian crisis as thousands take refuge in Ethiopia*, 9 maart 2023; UNHCR, *100,000 new Somali refugees arrive in Ethiopia in the past month, UN and partners are calling for urgent funding*, 22 maart 2023; UN News, *New settlement opens for latest Somali refugees in Ethiopia*, 11 april 2023.

6 Terugkeer

6.1 Terugkeer uit de regio

Uit cijfers vergaard door UNHCR blijkt dat tijdens de verslagperiode meer dan 3.000 Somalische asielzoekers en vluchtelingen uit landen in de regio terugkeerden naar Somalië. In 2022 registreerde UNHCR 3.014 terugkeerders. In de eerste 3 maanden van 2023 daalde het aantal geregistreerde terugkeerders tot 257. Verreweg de meeste Somalische terugkeerders in deze periode kwamen uit Jemen (2.051), gevolgd door Kenia (439). De overige 781 kwamen uit andere landen.⁴⁶⁹ Al deze personen keerden ofwel ongeassisteerd terug naar Somalië, ofwel met assistentie van UNHCR, de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), NRC of andere organisaties.⁴⁷⁰ Volgens door IOM verzamelde data woonden er in augustus 2022 ongeveer 224.000 mensen in Somalië die op enig moment waren teruggekeerd uit het buitenland.⁴⁷¹ Er zijn in de geraadpleegde bronnen geen gevallen aangetroffen van refoulement van opgevangen Somalische vluchtelingen vanuit Kenia tijdens de verslagperiode.⁴⁷²

6.2 Situatie na terugkeer

Er blijft, net als tijdens de vorige verslagperiode,⁴⁷³ weinig concrete informatie beschikbaar over eventuele problemen die terugkerende asielzoekers en vluchtelingen in Somalië kunnen ondervinden. In algemene zin komt uit de bronnen het beeld naar voren dat de mate waarin terugkeerders risico liepen in Somalië sterk samenhangt met hun individuele omstandigheden en hun sociale netwerk. Terugkeerders die het zich konden veroorloven om in beveiligde wijken van Mogadishu te wonen, en terugkeerders die terugkeerden naar een gebied waar zij sterke clanbanden of andere sociale banden hadden, liepen in de regel minder gevaar.⁴⁷⁴

UNHCR voerde in september 2022 een onderzoek uit onder Somalische asielzoekers en vluchtelingen die na een verblijf in het buitenland⁴⁷⁵ waren teruggekeerd naar Somalië. De data waren verzameld in juli en augustus 2022. De meeste respondenten waren teruggekeerd uit Kenia. 87% van de respondenten gaf aan dat zij in algemene zin tevreden waren over hun terugkeer naar Somalië. 95% van de respondenten verklaarde dat hij/zij of hun gezinsleden na terugkeer niet waren geconfronteerd met op hen gerichte bedreiging, intimidatie of geweld, en 90% gaf aan niet te zijn geconfronteerd met discriminatie. 57% van de respondenten gaf wel aan onvoldoende inkomstenbronnen te hebben om aan de behoefte van hun huishouden te kunnen voldoen.⁴⁷⁶ Ook een in 2022 door IOM uitgevoerd onderzoek toonde aan dat terugkeerders te maken konden krijgen met een problematische economische integratie in Somalië. Zo kon meer dan de helft van de ondervraagde

⁴⁶⁹ UNHCR, *Somalia; Refugee returns*, 31 maart 2023.

⁴⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 11 april 2023.

⁴⁷¹ IOM, *Displacement Atlas; Baseline 2 report – Somalia*, augustus 2022.

⁴⁷² Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023.

⁴⁷³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, pagina 71, 21 december 2021.

⁴⁷⁴ EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina 28, september 2021; UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing Somalia*, pagina 86, september 2022; Vertrouwelijke bron, 21 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

⁴⁷⁵ Het betrof met name terugkeerders uit Kenia, Jemen en Ethiopië.

⁴⁷⁶ UNHCR, *Somalia; Post refugee return monitoring snapshot*, pagina 4, september 2022.

terugkeerders in Mogadishu, geen activiteiten ondernemen die inkomsten opleverden.⁴⁷⁷ Ook een vertrouwelijke bron bevestigde dat het voor terugkeerders naar Somalië moeilijk was om betaald werk te vinden. Volgens dezelfde bron liepen terugkeerders uit westerse landen met name gevaar omdat van hen werd verondersteld dat ze vermogend waren. Hierdoor waren ze kwetsbaar voor bijvoorbeeld afpersing of overvallen.⁴⁷⁸ Een andere vertrouwelijke bron gaf aan dat ook het fenomeen van de circulaire migratie (zie het ambtsbericht Somalië van december 2021, pagina 70) nog steeds voorkwam.⁴⁷⁹

Volgens een vertrouwelijke bron waren terugkeerders uit westerse landen doorgaans eenvoudig herkenbaar na terugkeer in Somalië. Dit zou met name gelden voor terugkeerders die vanaf jonge leeftijd buiten Somalië hadden verbleven. Zij hadden volgens de bron vaak moeite om zich de Somalische dagelijkse gewoontes eigen te maken, waardoor zij met discriminatie en uitsluiting te maken konden krijgen.⁴⁸⁰ Dit beeld komt in grote lijnen overeen met het beeld dat uit eerdere openbare bronnen ontstond, namelijk dat terugkeerders uit westerse landen dikwijls gewoonten meenamen die onbekend waren in Somalië, en in de Somalische samenleving als on-islamitisch of on-Somalisch konden worden gezien.⁴⁸¹ Terugkeerders uit het westen zouden voorts herkenbaar zijn aan een afwijkend accent, manier van kleden, manier van lopen of hun houding. Zij konden daarom moeite hebben met het integreren in de Somalische samenleving.⁴⁸² Een andere vertrouwelijke bron bevestigde dat hiervan tijdens de verslagperiode nog sprake kon zijn.⁴⁸³ In een Fins rapport uit 2018 werd opgemerkt dat veel terugkeerders uit het buitenland zich daarom bij voorkeur niet buiten de stedelijke centra van Somalië begaven.⁴⁸⁴

6.3 Terugkeer naar gebied onder controle van Al-Shabaab

Concrete en verifieerbare informatie over Somaliërs die terugkeren naar Al-Shabaab gebied ontbrak ook tijdens de huidige verslagperiode. Een vertrouwelijke bron gaf aan dat Al-Shabaab terugkeerders uit westerse landen in de gaten hield omdat zij als een dreiging voor de groepering werden gezien.⁴⁸⁵ Een andere bron gaf aan geen aanwijzingen te hebben dat Al-Shabaab tijdens de verslagperiode geweld had gebruikt tegen terugkeerders.⁴⁸⁶

⁴⁷⁷ IOM Somalia, *Areas with high incidence of return migration in Somalia: Community profiling and mapping of support providers*, 2022.

⁴⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

⁴⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 20 februari 2023.

⁴⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

⁴⁸¹ EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina 55, september 2021.

⁴⁸² Finnish Immigration Service, *Somalia: Fact-finding mission to Mogadishu and Nairobi, January 2018*, pagina 10, 5 oktober 2018; Sylvester Tabbe Arrey, Fransisco Javier Ullán de la Rosa, 'The contribution of Somali diaspora in Denmark to peacebuilding in Somalia through multi-track diplomacy,' in: *Journal of Ethnic and Cultural Studies* (8), pagina 245, 2021; EASO, *Somalia: targeted profiles*, pagina 55, september 2021; IOM Somalia, *Areas with high incidence of return migration in Somalia: Community profiling and mapping of support providers*, pagina 83, 2022; Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

⁴⁸³ Vertrouwelijke bron, 28 maart 2023.

⁴⁸⁴ Finnish Immigration Service, *Somalia: Fact-finding mission to Mogadishu and Nairobi, January 2018*, pagina 10, 5 oktober 2018.

⁴⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 23 februari 2023.

⁴⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 28 maart 2023.

7 Bijlagen

7.1 Geraadpleegde bronnen

7.1.1 *Rapporten en publicaties*

Action On Armed Violence (AOAV)

- At least four killed and seven injured in Al Shabaab suicide attack at site of upcoming Somali presidential elections, 12 mei 2022
- 30 killed in Al Shabaab attacks over past week, Somalia, 25 oktober 2022
- 2022: a year of explosive violence harm reviewed, 11 januari 2023
- Explosive violence: Projections for 2023, 12 januari 2023
- Hiiran: 30 killed in three Al Shabaab suicide attacks, 17 januari 2023
- Somaliland: Fighting between Somaliland forces and tribal leadership claims civilian lives and puts hospitals out of action, 19 april 2023

The Advocates for Human Rights

- Somalia; Stakeholder report for the United Nations universal periodic review, 8 oktober 2020

Africa Center for Strategic Studies

- Reclaiming Al Shabaab's revenue, 27 maart 2023

Africa Center for Strategy & Policy

- Justice and terror: Al-Shabaab's informal justice mechanism, 5 januari 2019

African Union Peace and Security Council

- Communiqué (PSC/PR/COMM.1068), 8 maart 2022

African Union Transition Mission in Somalia (ATMIS)

- Press Release: African Union Mission in Somalia (AMISOM) transitions to African Union Transition Mission in Somalia (ATMIS), 1 april 2022
- ATMIS congratulates Prime Minister Hamza Abdi Barre on his approval by the federal Parliament, 25 juni 2022
- The Federal Government of Somalia and ATMIS reiterate joint military collaboration in the fight against Al-Shabaab, 26 januari 2023

Amnesty International

- Death sentences and executions 2021, 24 mei 2022
- Somalia: Authorities must immediately and unconditionally release journalist Abdalle Ahmed Munim, 14 oktober 2022
- Somalia: Al-Shabaab must urgently stop carrying out attacks against civilians, 31 oktober 2022
- Report 2022/23; The state of the world's human rights; Somalia 2022, 27 maart 2023
- Somaliland: Urgent investigation needed as fighting takes heavy toll on civilians in Las Anod, 20 april 2023
- Death sentences and executions 2022, 16 mei 2023

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED)

- Regional Overview: Africa; 22-28 January 2022, 3 februari 2022

- Regional Overview: Africa; 5-11 March 2022, 16 maart 2022
- Regional Overview: Africa; 26 March-1 April 2022, 7 april 2022
- Regional Overview: Africa; 14-20 May 2022, 26 mei 2022
- Regional Overview: Africa; 11-17 June 2022, 23 juni 2022
- Regional Overview: Africa; 2-8 July 2022, 14 juli 2022
- Regional Overview: Africa; 16-22 July 2022, 28 juli 2022
- Regional Overview: Africa; 23-29 July 2022, 4 augustus 2022
- Regional Overview: Africa; 30 July-5 August 2022, 11 augustus 2022
- Regional Overview: Africa; 13 August-9 September 2022, 14 september 2022
- Regional Overview: Africa; 24-30 September 2022, 6 oktober 2022
- Regional Overview: Africa; 5-11 November 2022, 17 november 2022
- Context assessment: Heightened political violence in Somalia, 3 maart 2023
- Somalia situation update: March 2023, 24 maart 2023
- Somalia: Counter-insurgency operation gains regional support in phase two as al-Shabaab attacks and political differences persist, 21 april 2023

Assessment Capacities Project (ACAPS)

- CrisisinSight: Humanitarian access overview, juli 2022
- CrisisinSight: Humanitarian access overview, december 2022

Austrian Centre for Country of Origin & Asylum Research and Documentation (ACCORD)

- Somalia: Al-Shabaab und Sicherheitslage; Lage von Binnenvertiebenen und Rückkehrerinnen; Schutz durch staatliche und nicht-staatliche Akteure: Dokumentation zum COI-Webinar mit Markus Höhne und Jutta Bakonyi am 5. Mai 2021, 31 mei 2021

Bacon, Tricia,

- Inside the minds of Somalia's ascendant insurgents: An identity, mind, emotions and perceptions analysis of Al-Shabaab, maart 2022

Bahadur, J.

- Terror and taxes; Inside al-Shabaab's revenue-collection machine, december 2022

Battera, F.

- Remarks on the 1998 Charter of Puntland state of Somalia, 1998

Berghof Foundation

- Conflict assessment, Galmudug state; An analysis of local perspectives, 2019

Bertelsmann Stiftung

- BTI 2022 Country Report - Somalia, 2022

Boeyink, Clayton e.a.

- 'Pathways to care: IDPs seeking health support and justice for sexual and gender-based violence through social connections in Garowe and Kismayo, Somalia and South Kivu, DRC,' in: Journal of Migration and Health (6), 2022

Botha, Anneli en Mahdi Abdile

- Radicalisation and al-Shabaab recruitment in Somalia, 2016

Brookings

- Somalia's challenges in 2023, 27 januari 2023

Brosius, René

- Challenges and chances in the Somali legal system, 11 december 2020

Chatham House

- What challenges does the new president of Somalia face?, 28 juni 2022

Chonka, Peter e.a.

- Safety and security in Mogadishu, maart 2023

The Coalition of Somali Human Rights Defenders

- Joint alternative report; Somalia: Patterns of unlawful killings, torture and other ill-treatment, november 2022

Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen (CGVS)

- COI Focus; Somalië; Veiligheidssituatie in Mogadishu, 9 september 2022

Committee to Protect Journalists (CPJ)

- Fifteen journalists detained for covering prison fight in Somaliland, 15 april 2022
- Killing with impunity: Vast majority of journalists' murderers go free; 2022 Global Impunity Index, 1 november 2022

Critical Threats

- Gulf of Aden Security Review, 12 september 2022
- Africa File: Clan uprising bolsters anti-al Shabaab offensive in central Somalia, 15 september 2022
- Salafi-Jihadi movement weekly update, 8 maart 2023
- Gulf of Aden Security Review, 13 maart 2023

CTC Sentinel

- The 2022 Somali offensive against al-Shabaab: Making enduring gains will require learning from previous failures, Volume 15, Issue 11, november/december 2022
- The Islamic State Somalia propaganda coalition's regional language push, april 2023

Danish Refugee Council

- Protection Monitoring System – Quarterly joint analysis workshop - Puntland, 15 juli 2021

DefendDefenders

- Navigating justice: Lawyers as human rights defenders in Ethiopia and Somalia/Somaliland, december 2019

Eastern Africa Standby Force

- Somalia presidential elections transparent but with high security threats, 16 mei 2022

Electoral Institute for Sustainable Democracy in Africa (EISA)

- Women's participation in politics and electoral processes in Somalia, 29 augustus 2022

End Corporal Punishment

- Corporal punishment of children in Somalia: Briefing for the Universal Periodic Review, 24th session, 2016, juni 2015

Enhancing Africa's Ability to Counter Transnational Crime (ENACT)

- Africa Organized Crime Index 2021; Evolution of crime in a Covid world; A comparative analysis of organized crime in Africa, 2019-2021, 27 mei 2022

European Asylum Support Office (EASO)

- Somalia: targeted profiles, september 2021
- Somalia: Security situation, september 2021

European Union Agency for Asylum (EUAA)

- Somalia: Actors, juli 2021
- Country Guidance: Somalia, juni 2022
- Somalia: Security situation, februari 2023
- Somalia: Defection, desertion and disengagement from Al-Shabaab, februari 2023
- COI Query; Somalia; Security situation update, 25 april 2023

Expanding access to justice program

- The shari'ah in Somalia, maart 2020

Felbab-Brown, Vanda,

- "The problem with militias in Somalia: Almost everyone wants them despite their dangers," in: Adam Day (red), Hybrid conflict, hybrid peace: How militias and paramilitary groups shape post-conflict transitions, 2020

Finnish Immigration Service

- Somalia: Fact-finding mission to Mogadishu and Nairobi, January 2018, 5 oktober 2018
- Somalia: Fact-finding mission to Mogadishu in March 2020, 7 augustus 2020

Food Security and Nutrition Analysis Unit – Somalia (FSNAU)

- Subsistence farming in Lower Shabelle riverine zone, 6 november 2013

Freedom House

- Freedom in the world 2022 – Somalia, 24 februari 2022

Galmudug Center for Peace and Development Studies

- Policy Brief; Analysis of the pastoral conflicts in the Galmudug states, 1 oktober 2022

Garowe Online

- Report: How complex Al-Shabaab's taxation system in Somalia works, 10 december 2022

Geopolitical Intelligence Services (GIS)

- The Somali president's 'mission impossible', 19 augustus 2022

Global Policy Forum

- Somaliland: The little country that could, 29 november 2002

Harvard International Review

- No justice, no peace: Al-Shabaab's court system, 27 maart 2023

Heritage Institute

- State of Somalia report 2021, 8 februari 2022
- On reviewing Somalia's Provisional Constitution; Background, challenges, and future prospects, augustus 2022
- Security sector reform in Somalia: Challenges and opportunities, januari 2023

The Hill

- The violence in Somalia needs to be addressed, 7 juli 2021

Hiraal Institute

- The AS financial system, juli 2018
- A losing game: Countering Al-Shabab's financial system, oktober 2020

Hoehne, Markus V.

- Between Somaliland and Puntland: Marginalization, militarization and conflicting political visions, 2015

Human Rights Watch (HRW)

- World Report 2022: Somalia, 16 december 2021
- Submission to the committee on the rights of the child review of Somalia, 90th session, 14 april 2022
- Somalia: Free detained journalist, 14 oktober 2022
- Somalia reeling from devastating attack on Education Ministry, 1 november 2022
- World Report 2023: Somalia, 12 januari 2023

Immigration and Refugee Board of Canada

- Response to information requests (SOM201366.E), 7 maart 2023

Institute for Security Studies (ISS)

- Overlapping claims by Somaliland and Puntland: The case of Sool and Sanaag, november 2019
- Is the AU mission in Somalia changing in name only?, 29 maart 2022
- Al-Shabaab on the defensive: is it time to celebrate?, 8 maart 2023

Integrated food security Phase Classification

- Somalia: Acute food insecurity situation January – March 2023 and projection for April – June 2023, 28 februari 2023

Intelligence Briefs

- Intelligence Briefs, Monthly counter-terrorism intelligence brief for East Africa (Kenya & Somalia), 4 april 2022
- Bi-weekly counter-terrorism intelligence brief for East Africa (Kenya & Somalia) Shabaab Al-Mujahideen in period of June 1st – June 14th, 2022, 14 juni 2022

International Committee of the Red Cross (ICRC)

- Las Anod violence sends families fleeing for safety in the scorching heat, 15 maart 2023

International Crisis Group (ICG)

- Averting war in northern Somalia, 27 juni 2018
- Crisis Group Africa Briefing No 176: Reforming the AU mission in Somalia, 15 november 2021
- A welcome chance for a reset in Somalia, 31 mei 2022
- Crisis Group Africa Report No 309; Considering political engagement with Al-Shabaab in Somalia, 21 juni 2022
- Overcoming Somaliland's worsening political crisis, 10 november 2022
- Sustaining gains in Somalia's offensive against Al-Shabaab, 21 maart 2023

International Development Law Organization (IDLO)

- Accessing justice: Somalia's alternative dispute resolution centers, 20 januari 2021

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC)

- Operational Strategy, Somalia | Hunger crisis 2021-2022; 18 July 2021 to 31 July 2023, 20 mei 2022

International Organization for Migration (IOM)

- Areas with high incidence of return migration in Somalia: Community profiling and mapping of support providers, 2022
- Displacement Atlas; Baseline 2 report – Somalia, augustus 2022
- Four challenges facing displaced persons in Somalia, 13 september 2022
- Displacement in Somalia reaches record high 3.8 million: IOM deputy director general calls for sustainable solutions, 28 februari 2023

International Rescue Committee

- 10 countries at risk of climate disaster, 20 maart 2023
- Humanitarian needs mount as almost 60,000 refugees from Somalia arrive in Dadaab camp due to impact of climate change, warns IRC, 7 november 2022

Interpeace

- Galmudug reconciliation: Processes, challenges, and opportunities ahead, februari 2021

Keating, Michael en Matt Waldman (red)

- War and peace in Somalia: National grievances, local conflict and Al-Shabaab, 2018

Landinfo

- Somalia: Lower Shabelle, 18 oktober 2013
- Somalia: The security situation in northwestern Somalia (Somaliland), 7 april 2020
- Somalia: Situation for homosexuals, 16 juni 2021
- Query response: Somalia: Date of birth, age and calendar, 17 februari 2021
- Somalia: The security situation in Mogadishu and al-Shabaab's influence in the city, 8 september 2022
- Somalia: Female genital mutilation, 14 september 2022
- Somalia: Rekruttering til al-Shabaab, 17 oktober 2022

Legal Action Worldwide

- Somalia Sexual Intercourse Bill: A brief, 8 augustus 2020

Leonard, David K. en Mohamed Samantar

- Reconstructing political order among the Somalis: The historical record in the south and centre, januari 2013

Long War Journal

- Shabaab targets Somali police chief in Mogadishu suicide bombing, 24 april 2022

Marchal, R.

- The Puntland state of Somalia; A tentative social analysis, mei 2010

Medecins sans Frontières (MSF)

- An alarming cycle of drought, malnutrition and disease in Baidoa, 12 oktober 2022

Ministerie van Buitenlandse Zaken

- Algemeen ambtsbericht Zuid- en Centraal Somalië, maart 2019
- Algemeen ambtsbericht Somalië, maart 2020
- Algemeen ambtsbericht Somalië, 21 december 2021
- Algemeen ambtsbericht Ethiopië, 30 november 2022

Minority Rights Group

- Minority exclusion in Somalia: shortcomings of aid agency feedback mechanisms, oktober 2022

Mixed Migration Centre

- MMC Eastern and Southern Africa | Egypt and Yemen; Quarter 1 2023, maart 2023

National Union of Somali Journalists (NUSOJ)

- State of the media; Trial of violence: Somali journalists bear the brunt of impunity, februari 2022
- State of the media report 2022, 14 februari 2023

Norwegian Refugee Council (NRC)

- "I want my land, you have to go."; Understanding the eviction phenomenon in Baidoa, augustus 2021

Open Democracy

- Religious backlash threatens Somaliland's progressive rape law, 19 augustus 2022

PAX

- Protection of civilians; 'It is too much to kill three or four Al Shabaab'; Civilian perceptions on Al Shabaab and harm from US airstrikes in Jubbaland, Somalia, december 2022

Reporters Without Borders (RSF)

- Massive wave of arrests in Somaliland: 14 journalists behind bars, 14 april 2022

Rift Valley Institute

- Briefing Paper: Tax and the State in Somalia, mei 2020

Save the Children

- Somalia: Calls for justice as four children sentenced to death over involvement with armed groups, 11 februari 2022
- Policy Position Paper – Forgotten rights: Somali women & girls bearing the brunt of crisis, 8 maart 2023

Somalia Protection Cluster

- Protection Analysis Update; February 2022, februari 2022

Somali Mechanism for the Safety of Journalists (SMSJ)

- Journalists safety and media freedom in Somalia; Annual report – 2021, juni 2022

Somali Women Development Centre (SWDC) et al.

- Joint submission to the Human Rights Council; Universal periodic review; 38th session, 3rd cycle, May 2021, 15 oktober 2020

Solomon, Hossein,

- "Al Shabaab in Somalia: Between clan and faith," in: Hossein Solomon, Terrorism and counter-terrorism in Africa; Fighting insurgency from Al Shabaab, Ansar Dine and Boko Haram, 2015

SOS Children's Villages International

- Threat of gender-based violence on the rise in Somalia, 21 december 2022

Strategic Initiative for Women in the Horn of Africa (SIHA)

- Stop using religion to justify sexual violence against women and girls in Somalia, 17 januari 2023

Swedish International Development Cooperation Agency (SIDA)

- Humanitarian Crisis Analysis 2022: Somalia crisis, maart 2022

Tabbe Arrey, Sylvester en Fransisco Javier Ullán de la Rosa

- 'The contribution of Somali diaspora in Denmark to peacebuilding in Somalia through multi-track diplomacy,' in: Journal of Ethnic and Cultural Studies (8), 2021

Tahir, Abdifatah Ismael

- 'Legal pluralism, obscure reforms and adjudication of land conflicts in Hargeisa, Somaliland' in: Land Use Policy (120), 2022

Tana Copenhagen

- Safety and security in Mogadishu; A research note, 6 maart 2023

Trócaire

- Fact check: Is hunger in Somalia getting worse?, 13 maart 2023

United Kingdom Foreign, Commonwealth & Development Office

- Speech: Conclusion of Somali electoral process provides opportunity to re-focus on issues of urgent national importance, 23 mei 2022

United Kingdom Home Office

- Country policy and information note; Somalia: majority clans and minority groups in south and central Somalia, januari 2019

- Guidance: Country policy and information note: security and humanitarian situation in Mogadishu, Somalia, May 2022 (accessible); Updated 17 October 2022, 17 oktober 2022

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM)

- Fact sheet on Somalia's 2016 electoral process, 23 oktober 2016
- Protection of civilians report; Building the foundation for peace, security and human rights in Somalia, 3 november 2019
- Shattering the foundation of peace, security and human rights; The use of improvised explosive devices by Al-Shabaab, januari 2022
- Women in Somalia live through pain of displacement and trauma of conflict-related sexual violence, 19 juni 2022
- Photo story: A week on the road to Sool and Sanaag, 30 juli 2022
- Protecting displaced Somalis from gender-based violence highlighted at roundtable discussion, 14 december 2022

United Nations Children's Fund (Unicef)

- Grave child rights violations in Somalia, 2 november 2021
- Child marriages on the rise in Horn of Africa as drought crisis intensifies, 29 juni 2022
- A statistical update of birth registration in Africa, oktober 2022
- Somalia; Humanitarian situation report No. 12, december 2022
- Humanitarian Action for Children; Somalia, december 2022

United Nations Committee against Torture

- Concluding observations on the initial report of Somalia (CAT/C/SOM/CO/1), 2 december 2022

United Nations Development Programme (UNDP)

- How to improve justice for women in Somalia, 31 januari 2022
- It's dangerous being a female journalist in Somalia. But, one year on, we are still shining our light, 12 april 2023

United Nations General Assembly

- Situation of human rights in Somalia (A/HRC/51/65), 19 augustus 2022

United Nations Habitat

- Baidoa City Strategy, 23 maart 2023

United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR)

- Experts of the Committee on the rights of the child praise Somalia for its efforts to improve political governance, ask about the prevalence of female genital mutilation and corporal punishment, 10 mei 2022
- Experts of the Committee against Torture commend Somalia on progress in rebuilding state and government institutions, raise questions on the definition of torture and the death penalty, 9 november 2022
- Somalia: Türk decries steep rise in civilian casualties amid surge in Al-Shabaab attacks, 14 november 2022
- Türk urges investigation after scores killed in Somalia clashes, 7 februari 2023

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)

- Citizenship and statelessness in the Horn of Africa, december 2021
- Protection and return monitoring; Flash alert #4, 11 februari 2022
- Drought displacement monitoring dashboard (July 2022), juli 2022

- Displaced and disconnected; East and Horn of Africa and Great Lakes region, juli 2022
- International protection considerations with regard to people fleeing Somalia, september 2022
- Protection Analysis Update, september 2022
- Somalia; Post refugee return monitoring snapshot, september 2022
- Internal displacements monitored by Protection & Return Monitoring Network (PRMN), december 2022
- Internal displacements monitored by Protection & Return Monitoring Network (PRMN), maart 2023
- 100,000 new Somali refugees arrive in Ethiopia in the past month, UN and partners are calling for urgent funding, 22 maart 2023
- Somalia; Refugee returns, 31 maart 2023
- Refugees and asylum seekers, 31 maart 2023

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA)

- 2020 Annual Humanitarian Access Overview, 4 april 2021
- 2022 Somalia humanitarian needs overview, 24 oktober 2021
- Drought response and famine prevention plan, Somalia, juni 2022
- 2022 Annual Humanitarian Access Overview, 19 januari 2023
- Somalia; Flash Update No. 1; Fighting in Laas Caanood, Sool region, 9 februari 2023
- Humanitarian response plan; Somalia, februari 2023
- 2023 Humanitarian needs overview, februari 2023

United Nations Population Fund (UNFPA)

- Puntland passes new law against sexual offences, 5 september 2016
- Somalia; Gender justice & the law, 2018
- Enforcing the sexual offences law in Puntland, 23 september 2020
- Somalia CRVS country profile, december 2021
- Overview of gender-based violence in Somalia, 2022
- Women and girls in Somalia face critical life-threatening drought and conflict situations, 1 januari 2023

United Nations Security Council

- Letter dated 7 November 2018 from the chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council (S/2018/1002), 9 november 2018
- Letter dated 28 September 2020 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council (S/2020/949), 28 september 2020
- Letter dated 12 October 2-2- from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council (S/2020/1004), 15 oktober 2020
- Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2021/154), 17 februari 2021
- Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2021/485), 19 mei 2021
- Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2021/723), 10 augustus 2021
- Letter dated 5 October 2021 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council (S/2021/849), 6 oktober 2021

- Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2021/944), 11 november 2021
- Resolution 2614 (2021); Adopted by the Security Council at its 8939th meeting, on 21 December 2021 (S/RES/2614), 21 december 2021
- Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2022/101), 8 februari 2022
- Conflict-related sexual violence (S/2022/272), 29 maart 2022
- Resolution 2628 (2022); Adopted by the Security Council at its 9009th meeting, on 31 March 2022 (S/RES/2628), 31 maart 2022
- Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2022/392), 13 mei 2022
- Children and armed conflict in Somalia; Report of the Secretary-General (S/2022/397), 16 mei 2022
- Resolution 2632 (2022); Adopted by the Security Council at its 9044th meeting, on 26 May 2022 (S/RES/2632), 26 mei 2022
- Security Council report, June 2022 Monthly Forecast, Somalia, 31 mei 2022
- Security Council report, September 2022 Monthly Forecast, Somalia, 31 augustus 2022
- Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2022/665), 1 september 2022
- Letter dated 10 October 2022 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council (S/2022/754), 10 oktober 2022
- Resolution 2657 (2022); Adopted by the Security Council at its 9177th meeting, on 31 October 2022 (S/RES/2657), 31 oktober 2022
- Security Council report, February 2023 Monthly Forecast, Somalia, 31 januari 2023
- Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2023/109), 16 februari 2023
- Report of the Secretary-General: Situation in Somalia (S/2023/443), 15 juni 2023

United Nations Special Rapporteur on the freedom of religion or belief

- Ref.: AL SOM 4/2022, 8 november 2022

United States Department of State (USDoS)

- 2021 Country report on human rights practices: Somalia, 12 april 2022
- 2021 Report on international religious freedom: Somalia, 2 juni 2022
- 2022 Trafficking in Persons Report: Somalia, 29 juli 2022
- 2022 Country report on human rights practices: Somalia, 20 maart 2023
- 2022 Report on International Religious Freedom: Somalia, 15 mei 2023

United States Institute of Peace (USIP)

- Somalia's critical transition comes amid al-Shabab and hunger challenges, 1 juni 2022

7.1.2 *Nieuwsbronnen*

Africa News	Le Monde
Anadolu Agency	National Public Radio (NPR)
Al Arabiya	The New Arab
Al Jazeera	The New York Times
Associated Press (AP News)	NOS Nieuws

BBC Monitoring	NRC
BBC News	NU.nl
CNN	Reuters
Deutsche Welle	Shabelle Media Network
The East African	Somali Dispatch
The Economist	Somali Guardian
France24	Somali Signal
Garowe Online	UN Meetings Coverage and Press Releases
The Guardian	UN News
Hiiraan Online	U.S. News
Horn Diplomat	Voice of America (VOA)
Horn Observer	De Volkskrant
KeyMedia	Xinhua

7.1.3

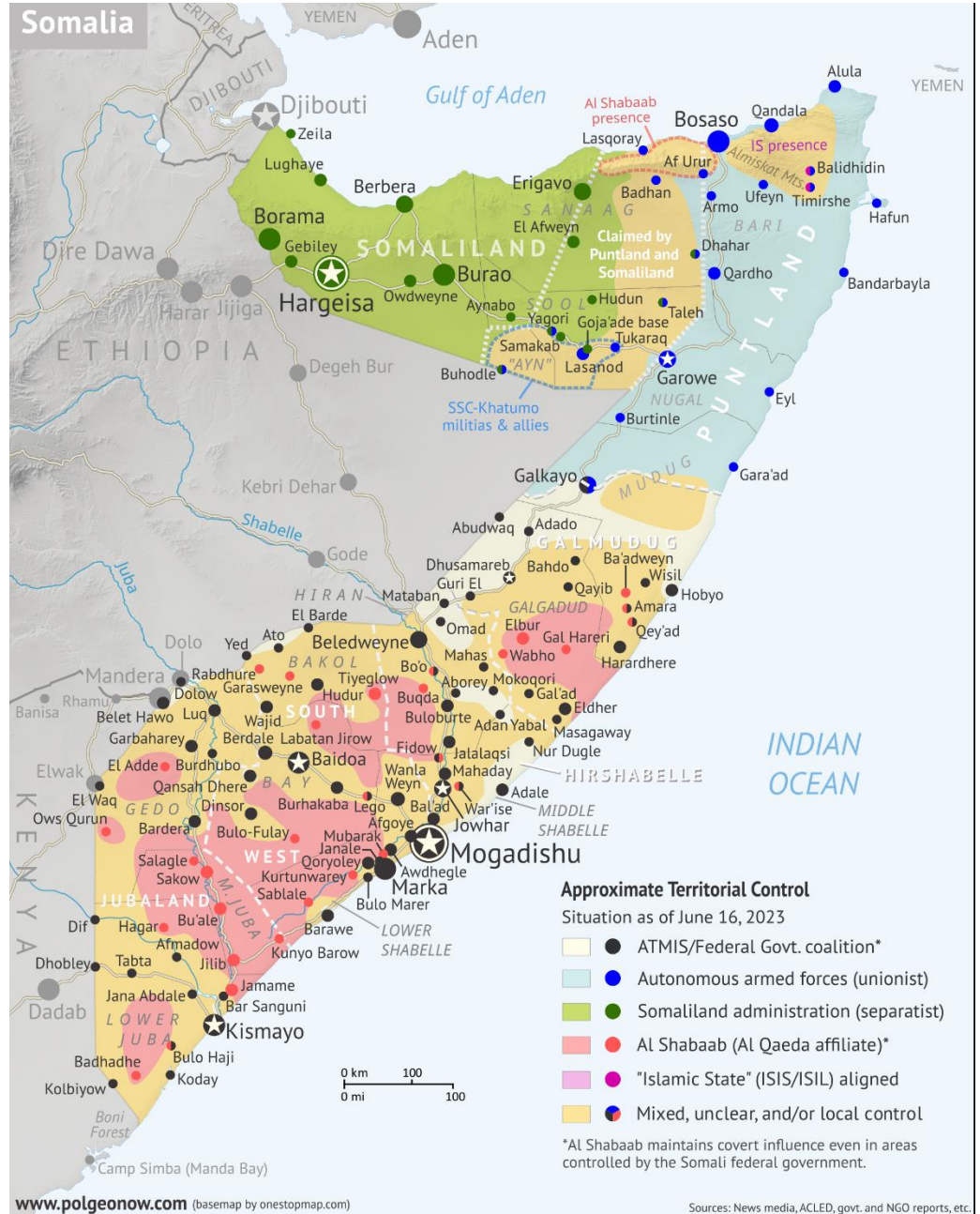
Websites

28 Too Many, www.28toomany.org/country/somalia/
ACLED, acleddata.com,
Airwars, airwars.org/conflict/us-forces-in-somalia/
AMISOM, amisom-au.org/amisom-mandate/
The Borgen Project, borgenproject.org
Constitute, www.constituteproject.org/constitution/Somalia_2012?lang=en
Cornell Law School, deathpenaltyworldwide.org/
Counter Extremism Project, www.counterextremism.com/
Daallo Airlines, www.daallo.com
End Corporal Punishment, endcorporalpunishment.org/
EUA, eua.europa.eu/country-guidance-somalia-2022/
European Commission, civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/africa/kenya_en
Flight Connections, www.flightconnections.com
Girls not Brides, www.girlsnotbrides.org/
Human Dignity Trust, www.humandignitytrust.org/
Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), www.idea.int
Integrated food security Phase Classification (IPC), www.ipcinfo.org/ipc-country-analysis/population-tracking-tool/en/
International NGO Safety Organization, ngosafety.org/conflict-data-dashboard/
Jubba Airways, jubbaairways.com/
Legal Action Worldwide, www.legalactionworldwide.org/
Minority Rights Group, minorityrights.org/minorities/occupational-groups/
NCTV, kennisbankterrorisme.nctv.nl/
OCHA, data.humdata.org/dataset/somalia-violence-against-civilian-and-vital-civilian-facilities
OCHA, CCCM Cluster data.humdata.org/dataset/somalia-idp-site-master-list-2nd-quarter-2022
Refworld, www.refworld.org;
Reporters Without Borders (RSF), rsf.org/en/index
Transparency International, www.transparency.org
UNHCR, Operational Data Portal, data.unhcr.org/en/dataviz/1?sv=1&geo=192#,
UNHCR, help.unhcr.org/somalia/en/, reporting.unhcr.org/Somalia, prmn-somalia.unhcr.org/yearly-displacement
UNMAS, www.unmas.org/en/programmes/somalia
UNSOM, unsom.unmissions.org/mandate,
UN Women-Africa, africa.unwomen.org, data.unwomen.org/country.somalia
World Bank, data.worldbank.org

7.2 Gebruikte afkortingen

ACLED	Armed Conflict Location and Event Data Project
AMISOM	African Union Mission in Somalia
AOAV	Action On Armed Violence
ATMIS	African Union Transition Mission in Somalia
CPJ	Committee to Protect Journalists
CCCM	Camp Coordination and Camp Management Cluster
DRP	Defector Rehabilitation Programme
ENACT	Enhancing Africa's Ability to Counter Transnational Crime
EUAA	European Union Agency for Asylum
FGM	Vrouwelijke genitale verminking
ICRC	Internationale Comité van het Rode Kruis
IDLO	International Development Law Organization
IED	Improvised explosive device
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
INSO	International NGO Safety Organization
IOM	Internationale Organisatie voor Migratie
IPC	Integrated food security Phase Classification
ISS	Islamitische Staat Somalië
NCRI	National High Commission for Refugees & IDPs
NDRA	National Displacement and Refugee Agency
ngo	niet-gouvernementele organisatie
NRC	Norwegian Refugee Council
NUSOJ	National Union of Somali Journalists
OCHA	Bureau voor de Coördinatie van Humanitaire Aangelegenheden (VN)
RSF	Reporters Without Borders
SJS	Somali Journalists Syndicate
ToR	Terms of Reference
UNFPA	Bevolkingsfonds van de VN
UNMAS	United Nations Mine Action Service
UNSOM	United Nations Assistance Mission in Somalia
WvS	Wetboek van Strafrecht

7.3 Kaart Somalië

Bron: Evan Centanni / Political Geography Now (<https://www.polgeonow.com/>), 16 juni 2023